

**TURUN
YLIOPISTO**

Pasifistiset puolueet eri puolustuslinjoilla

Vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautuminen maanpuolustukseen eduskuntakeskusteluissa
2003–2007

Poliittisen historian

Pro Gradu-tutkielma

Laatija:

Juho Haapala

7.5.2025

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro Gradu-tutkielma

Oppiaine: Poliittinen historia

Tekijä: Juho Haapala

Otsikko: Pasifistiset puolueet eri puolustuslinjoilla. Vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautuminen maanpuolustukseen eduskuntakeskusteluissa 2003–2007.

Sivumäärä: 90 sivua

Päivämäärä: 7.5.2025

Pro gradu -tutkielmassani tutkin vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautumista maanpuolustukseen eduskuntakeskusteluissa vaalikaudella 2003–2007. Tutkimustehtävänä on käsitellä, miten puolueiden kansanedustajat asennoituivat puolustukseen ja sen eri ulottuvuuksiin, kuinka yksimielisiä edustajat olivat oman eduskuntaryhmänsä kesken, sekä miten vihreät ja vasemmistoliitto erosivat toisistaan. Tutkimuksen primääriaineisto koostui vihreiden ja vasemmistoliiton maanpuolustusta koskeneista puheenvuoroista, aloitteista sekä kirjallisista kysymyksistä kyseisellä vaalikaudella. Työn keskeisimpinä tutkimusmenetelminä hyödynsin laadullista sisällönanalyysia ja vertailevaa historiantutkimusta.

Aineistosta maanpuolustuksen keskeisimmiksi teemoiksi nousivat asevelvollisuus, puolustusbudjetti, Euroopan unionin mahdollinen yhteinen puolustus, suhtautuminen puolustusliitto Natoon sekä Suomen rooli sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Vihreissä Suomen asevelvollisuus järjestelmä nähtiin aikansa eläneenä ja puolueessa tavoiteltiin laajalti valikoivampaa mallia. Vasemmistoliitossa sen sijaan tuettiin yleistä asevelvollisuutta sekä koko maan kattavaa alueellista puolustusjärjestelmää. Kummassakin puolueessa kritisoitiin Suomen liian suureksi koettua puolustusbudjettia, mutta vasemmistoliitossa oltiin huomattavasti vihreitä tiukempia maanpuolustukseen liittyvissä taloudellisissa kysymyksissä. Vihreissä Euroopan unionin puolustuspoliittiset suunnitelmat nähtiin pääosin tarkoituksenmukaisina, mutta Suomen tulisi jatkossakin pysytellä sotilasliitto Naton ulkopuolella. Vasemmistoliitossa sen sijaan EU:n suunniteltuihin yhteisiin puolustusratkaisuihin suhtauduttiin pääosin skeptisesti ja mahdolliseen Nato-jäsenyyteen ehdottoman kielteisesti. Sotilaallinen kriisinhallinta nähtiin molemmissa puolueissa tarpeellisena, mutta kriisinhallinnassa tulisi puolueiden mukaan painottaa enemmän siviilikriisinhallintaa.

Vihreillä oli selvästi suurempaa hajanaisuutta puolueen sisällä kuin vasemmistoliitossa, ja etenkin suhtautumisessa Suomen mahdolliseen sotilaalliseen liittoutumiseen tuntui olevan merkittäviä eroavaisuuksia. Kaikki vasemmistoliiton 19 kansanedustajaa olivat puolestaan erittäin yksimielisiä maanpuolustukseen liittyvistä kysymyksistä ja edustajien väliset erot olivat pääosin sävy- ja painotuseroja, eivät niinkään asiasisällöllisiä poikkeamia puolueen valtavirrasta. Lopulta puolueet poikkesivat yllättävänkin paljon toisistaan suhteessa siihen, että oletetusti kyseessä oli kaksi kriittisimmin maanpuolustukseen suhtautuvaa suomalaista eduskuntapuoluetta.

Avainsanat: maanpuolustus, puolustuspolitiikka, vihreät, vasemmistoliitto, asevelvollisuus, puolustusbudjetti, Nato, Euroopan unioni, kriisinhallinta, rauhanturvaaminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät	4
1.2	Alkuperäisaineisto ja aiempi tutkimus.....	6
1.3	Lähtökohtia vihreiden ja vasemmistoliiton puolustuspolitiikkaan	10
2	Keskeiset kansallisen puolustuksen kysymykset.....	15
2.1	Puolustus radikaalien muutosten edessä	15
2.2	Suomen kansallisessa puolustuksessa useita epäkohtia vihreiden silmin.....	23
2.3	Asevelvollisuus välttämättömänä pahana	28
2.4	Vasemmistoliiton kritiikkiä muissa kansallisen puolustuksen kysymyksissä	31
2.5	Asevelvollisuus puolueita jakavana tekijänä	33
3	Suhtautuminen Suomen puolustusbudjettiin	38
3.1	Puolustusmäärärahojen väärät painopisteet.....	38
3.2	Tavoitteena puolustusbudjetin merkittävä leikkaaminen.....	44
3.3	Puolueet samoilla linjoilla	49
4	Maanpuolustuksen kansainväliset kysymykset Euroopan unionista sotilasliitto Natoon	53
4.1	Puolustuspoliittisesti hajanaiset vihreät	53
4.2	Jyrkkä ei sotilaalliselle liittoutumiselle.....	61
4.3	Kriittisestä täysin kielteiseen suhtautumiseen.....	67
5	Sotilaallisesta kriisinhallinnasta painopiste siviilikriisinhallintaan	70
5.1	Kriisinhallinta juuri oikeanlaista puolustuspolitiikka.....	70
5.2	Painopisteen oltava siviilikriisinhallinnassa.....	76
5.3	Suomesta rauhan suurvalta	80
6	Vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautuminen maanpuolustukseen.....	82
	Lähdeluettelo.....	88

1 Johdanto

1.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät

Suomalainen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on historian saatossa nojautunut vahvasti omaan kansalliseen puolustukseen ja sen aktiiviseen ylläpitämiseen. Suomen geopoliittinen asema usein imperialistisen Venäjän vieressä on pakottanut maamme sovittamaan omat turvallisuuspoliittiset ratkaisunsa kenties keskivertokansakuntaa tarkemmin. Hankala maantieteellinen sijainti on kuitenkin johtanut vahvaan konsensushenkeen suomalaisten turvallisuusratkaisujen peruspilareista. Panostus omaan kansalliseen puolustukseen ja usein myös pyrkimys sotilaalliseen liittoutumattomuuteen on nähty pääsääntöisesti tärkeänä toimintana läpi puoluekentän. Poikkeuksiakin kuitenkin on. 2000-luvulla vakiintuneessa asemassa olevista eduskuntapuolueista vihreä liitto¹ ja vasemmistoliitto edustavat yleisesti kriittisempiä puolueita suhteessa maanpuolustukseen. Näinkin merkittävässä poliittisessä kysymyksessä selvästi valtavirrasta poikkeavat toimijat herättävätkin usein kiinnostuksen etenkin siitä, minkälaisilla argumenteilla muista puolueista on poikettu.

Tutkimuksen aikarajaus on merkittävässä roolissa työn tarpeellisuutta perusteltaessa. Vuosina 2003–2007 Euroopan turvallisuusympäristö oli monella tapaa historiallisessa mielessä poikkeava, ja vuosituhannen ensimmäinen vuosikymmen oli ainakin väkilukuun suhteutettuna mantereen kaikkien aikojen rauhallisin sotilaallisia uhkatekijöitä ja konflikteja katsoessa. Tarkastelujaksolla Euroopassa vallitsi merkittävää optimismia Venäjän kehityksen suhteen, minkä seurauksena maanosassa saatiin elää vahvassa turvallisuudentunteessa perinteisten sotilaallisten vihollisten poissaolon johdosta. Sen sijaan lännen suuntaan oli mahdollista suhtautua kriittisesti Yhdysvaltojen ja Britannian johtaman liittokunnan hyökättyä Irakiin vuonna 2003. Tämä loi edellytyksiä tarkastella puolustuspolitiikkaa aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna hyvin erilaisista lähtökohdista myös Suomessa.

Tutkimukseni tärkeimmäksi tavoitteeksi nouseekin lisätä ymmärrystä siitä, minkälaisilla argumenteilla suomalaista maanpuolustusta on lähestytty mahdollisimman kriittisissä puolueissa ajanjaksoilla, jolloin kriittiseen suhtautumiseen on ollut lähes parhaat mahdolliset edellytykset. Jälkeenpäin kuitenkin tiedämme, että Suomessa ei rauhallisempinakaan vuosina luovuttu puolustuskyvyn aktiivisesta ylläpitämisestä samaan tapaan kuin lähes kaikissa

---

¹ Tästä eteenpäin käytän työssäni nimeä ”vihreät”.

muissa Euroopan maissa. Sen takia on mielenkiintoista lähteä tutkimaan, onko todellisuudessa yksikään merkittävää poliittista vaikutusvaltaa omannut puolue poikennut perinteisestä kansalliseen puolustukseen tukeutuvasta puolustuspolitiikasta eduskunnassa saakka.

Pro-Gradu tutkielmani käsittelee vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautumista maanpuolustukseen vaalikaudella 2003–2007. Tutkimuksessa käsitellään kattavasti suhtautumista kaikkiin maanpuolustuksen keskeisiin elementteihin sekä toteutetaan puoluekohtaisten johtopäätösten vertailua toisiinsa. Ohessa tarkastellaan myös puolueiden välistä sekä sisäistä yksimielisyyttä. Vastataan siis ensisijaisesti kysymykseen ”miten puolueet suhtautuivat?”. Keskeisinä jatkokysymyksinä tutkimuksessa vastataan myös kysymyksiin ”miksi puolueiden suhtautuminen maanpuolustukseen oli tietynlaista?” ja ”miten vihreät ja vasemmistoliitto erosivat toisistaan?”. Tutkimus on jaoteltu teemoittain siten, että kussakin luvussa käsitellään edustajien suhtautumista johonkin tiettyyn maanpuolustuksen osa-alueeseen.

Graduni kuuluu ensisijaisesti poliittisen historian tutkimusalaan, mutta se on myös erittäin lähellä politiikan tutkimusta. Yksityiskohtaisemmin tutkimus sijoittuu erityisesti vertailevan puoluepolitiikan tutkimuksen, kansallisen turvallisuuden tutkimuksen sekä poliittisen diskurssin tutkimuksen kenttiin. Laajemmassa kontekstissa työ liittyy myös puolueiden ideologisten erojen ja niiden vaikutusten tarkasteluun puolustuspoliittisissa kysymyksissä. Oletetusti työssä verrataan kahta kriittisesti suhtautuvaa puoluetta,² joten vertaileva näkökulma tulee keskittymään tutkimuksessa puolueiden välisiin eroihin erittäin yksityiskohtaisesti, laiminlyömättä kuitenkaan ilmeisiä yhtäläisyyksiä.

Tutkielmani tutkimusmenetelmiksi olen valinnut laadullisen sisällönanalyysin sekä vertailevan historiantutkimuksen. Laadullinen sisällönanalyysi kattaa yksittäisenä metodina laajan kirjon erilaisia tutkimuksellisia näkökulmia, eikä menetelmää ole helppoa määritellä johonkin tiettyyn muottiin.³ Osittain juuri tästä syystä se on erinomainen työkalu historiantutkimuksessa. Mielestäni on tärkeää antaa tutkijalle riittävästi valmiuksia tarkastella kulloinkin tutkittavana olevaa ilmiötä ilman, että jokin tietty teoreettinen viitekehys

---

² Laitinen ja Nokkala 2005, 98.

³ Tuomi 2009, 17.

määrittelee liikaa tutkimuksen suuntia. Sisällönanalyysissa keskeistä on kontekstin tarkka ymmärtäminen niin ajan, paikan kuin kulttuurinkin suhteen. Eduskuntakeskusteluista tutkiessa kontekstin syvälinen ymmärrys on niin ikään ehto onnistuneille johtopäätöksille ja huomiolle. Aihekohtaisen substanssin lisäksi tutkijan tulee ymmärtää eri puolueiden historiallisia ja ideologisia tekijöitä, unohtamatta eduskunnan merkitystä ja roolia puhumisen areenana.

Laadullisen sisällönanalyysin rinnalla käytän myös vertailevaa tutkimusmetodia. Tällaisella menetelmällä voidaan esimerkiksi tarkoittaa keinoa tarkastella vähintään kahta erillistä historiallista tapausta rinnakkain, tarkoituksena ymmärtää, miten ne ovat samankaltaisia tai erilaisia. Vertailu voi auttaa paljastamaan ilmiöiden mahdollisia syitä ja seurauksia ja voi parhaimmillaan laajentaa analyysin rajoja siihen verrattuna, että olisi tutkittu vain yhtä ilmiötä.⁴ Vertailevaa historiantutkimusta pystyy myös soveltamaan eduskuntakeskustelujen tutkimiseen, eikä metodi siis rajoitu pelkästään erilaisten tapahtumien tai ilmiöiden vertailuun.

1.2 Alkuperäisaineisto ja aiempi tutkimus

Tutkimuksen primääriaineisto koostuu eduskuntakeskusteluista sekä eduskunnassa tehdyistä aloitteista. Tarkemmin aineistoon on valikoitunut puheenvuoroja, talousarvioaloitteita, kirjallisia kysymyksiä, toimenpideoitteita sekä lakialoitteita. Aineisto on suhteellisen laaja, minkä takia sen luonteesta huolimatta ensisijaiseksi tutkimusmenetelmäksi ei ole valikoitunut diskurssianalyysia. Kaikkiaan aineisto pitää sisällään 395 eduskunnassa pidettyä puheenvuoroa ja 63 erilaista aloitetta tai kirjallista kysymystä. Yksi puheenvuoro vastaa keskimäärin vajaa yhtä sivullista tekstiä, mutta puheenvuorojen pituuksien välillä on merkittävää hajontaa.

Vihreiden osalta primääriaineisto pitää sisällään 165 puheenvuoroa, 16 kirjallista kysymystä, 6 talousarvioaloitetta, 8 lakialoitetta ja 2 toimenpideoitetta. Vasemmistoliiton kansanedustajien osalta aineisto on hieman laajempi ja kattaa yhteensä 230 puheenvuoroa, 24 kirjallista kysymystä, 16 talousarvioaloitetta sekä yhden lakialoitteen. Tutkielma koostuu

---

⁴ Cohen 2004, x–xii.

neljästä eri maanpuolustuksen osa-aluetta käsittelevästä pääluvusta, joiden kautta tarkastelen puolueiden kokonaissuhtautumista maanpuolustukseen. Näistä neljästä teemasta ensimmäisenä käsitellään asevelvollisuutta ja erilaisia kansalliseen maanpuolustukseen liittyviä kysymyksiä. Tämä luku kattaa muita suuremman osan erilaisia argumentteja, ja onkin ainoa pääluku, minkä alla on viisi alalukua kolmen sijasta. Seuraavat kolme päälukua käsittelevät suhtautumista Suomen puolustusbudjettiin, sotilasliitto Natoon ja EU:n yhteisiin puolustusratkaisuihin sekä kysymyksiin kriisinhallinnasta ja rauhanturvaamisesta. Kummassakin puolueessa nämä neljä teemaa kattoivat lähes koko aineiston ja puheenvuorot jakautuivat suhteellisen tasaisesti kyseisten kategorioiden alle.

Tutkimuksen primääriaineisto on valikoitu valtiopäiväasiakirjoista, jotka on koottu helposti saatavaan ja käsiteltävään muotoon eduskunnan omille verkkosivuille. Eduskunnan hakupalvelun ehdoton vahvuus tulee siitä, kuinka erilaisilla hakusanoilla pystytään rakentamaan kulloinkin tutkittavana olevan aiheen kannalta relevantti aineisto. Palvelussa on myös helppo kokeilla useita eri rajauksia, jolloin on mahdollista muodostaa käsitys siitä, mitkä käsitteet ovat kaikista keskeisimpiä aineistoa rajatessa. Oman tutkimukseni aineisto koostuu kaikista niistä valtiopäiväasiakirjoista, joissa tutkittavana olevien puolueiden kansanedustaja on ollut joko erillisenä toimijana tai puhujana, kun asiakirja sisältää käsitteen ”maanpuolus*”, ”puolustus*” tai ”asevelv*”. Näillä rajauksilla saadaan kattava käsitys vihreiden ja vasemmistoliiton edustajien suhtautumisesta maanpuolustukseen ilman, että aineistoon olisi sisällynyt aiheesta ohi meneviä puheenvuoroja tai aloitteita.

Käsitteet ”maanpuolus*” ja ”puolustus*” ovat tutkimuksessa erillään, koska sanasta ”puolus*” aineisto kasvoi lähinnä sellaisilla puheenvuoroilla ja aloitteilla, mitkä eivät enää liittyneet maanpuolustukseen vaan sanaa käytettiin pääosin kontekstissa, jossa esimerkiksi ”puolustauduttiin” syytöksiltä. Kokonaisuena ”puolustus*” oli luonnollisesti todella keskeinen aiheen kannalta, jotta esimerkiksi Puolustusvoimia tai yleisesti puolustuspolitiikkaa koskevat puheenvuorot sisältyivät aineistoon. Aineistoa kerätessä myös useita muita hakusanoja testattiin, vaikka ne jätettiin lopullisten rajausten ulkopuolelle. Tällaisia termejä olivat mm. ”Nato*”, ”kriisinhallin*”, ”varusm*”, ”sotavet*”, ”Ottawan-sopi*” ja ”rauhantur*”. Vaikka kaikki kyseiset hakusanat olisi lisätty tutkimukseen, niin aineisto olisi kasvanut vain noin viidenneksellä. Syy sille miksi aineisto ei useilla hyvin erilaisilla termeillä kasvanut enempää johtui pääosin siitä, että sana ”puolustus” esiintyy lähes jokaisessa maanpuolustusta koskevassa asiakirjassa. Samasta syystä pois jääneillä hakusanoilla kasvatettiin aineistoa

enimmäkseen sellaisilla puheenvuoroilla, joissa tutkittavasta aiheesta puhuttiin todella lyhyesti eikä keskustelun pääteemat kovinkaan usein koskeneet puolustusta. Merkittävien poikkeus tästä olivat jotkin kriisinhallintaa käsitelleet puheenvuorot, joita jäi suhteessa eniten aineiston ulkopuolelle. Tämä seikka on myös huomioitu tutkimuksessa eri teemojen painoarvoista ja puhujamääristä puhuttaessa. Kuitenkaan mikään varsinaisista tutkimustuloksista ei olisi näillä kyseisillä hakusanoilla muuttunut, joten katsoin aiemmin mainitut kolme käsitettä riittäviksi tutkimustavoitteiden toteuttamiseen.

Pääsääntöisesti koko aineisto oli sidoksissa maanpuolustukseen. Tosin siinä kuinka paljon eri puheenvuorot tai aloitteet todellisuudessa kertoivat edustajien suhtautumisesta, oli paljon eroavaisuuksia. Tutkittavan aiheen kannalta kaikista epäolennaisimmat puheenvuorot olivat pääosin sellaisia, joissa puhuttiin joko puolustusministeristä tai -ministeriöstä. Tällöinkin keskustelu kokonaisuudessaan liittyi usein tutkimusaiheeseen. Vajaassa parissa kymmenessä aineiston rajauksiin sisältyneessä puheenvuorossa ja viidessä kirjallisessa kysymyksessä termiä ”puolustus*” käytettiin kontekstissa, mikä ei koskenut tutkimusaihetta mitenkään. Näitä olivat esimerkiksi puheenvuorot, joissa käytettiin käsitteitä ”puolustuspuheenvuoro” tai ”immunologinen puolustusjärjestelmä”.

Yksittäisten eduskuntapuolueiden suhtautumista maanpuolustukseen ei ole aikaisemmin tutkittu vastaavalla tavalla. Ainoastaan oma kandidaatintutkielma vasemmistoliiton suhtautumisesta maanpuolustukseen vuosina 2003–2007: *Kyllä asevelvollisuudelle, ei Nato-jäsenyydelle* käsittelee kokonaisvaltaisesti yksittäisen puolueen suhdetta maanpuolustukseen eduskuntakeskustelujen pohjalta. Kyseistä tutkielmaa onkin hyödynnetty etenkin vasemmistoliittoa koskevissa alaluvuissa.⁵ Näistä jokaista on kuitenkin merkittävästi paranneltu ja uudelleen kirjoitettu, ja kahden puolueen keskinäinen vertailu loi myös vasemmistoliitosta uusia tutkimustuloksia. Vasemmistoliittoa koskeneet alaluvut olivat kuitenkin erittäin tärkeää sisällyttää myös tähän tutkimukseen, koska aikaisempi tutkimus loi merkittävää kontekstia ja vertailukelpoisuutta vihreiden suhtautumiseen. Puolueiden peilaaminen toisiinsa tekikin tutkimusasetelmasta entistäkin mielekkäämmän verrattuna kandidaatintutkielmaan.

---

⁵ Alaluvut 2.3, 2.4, 3.2, 4.2, 5.2.

Yleisesti maanpuolustusta sekä suomalaisia puolueita on sen sijaan tutkittu runsaasti, joten tutkimusaiheen käsittelemiseen oli helppoa löytää kattavasti siihen relevanttia tutkimuskirjallisuutta. Eduskuntakeskustelujen pohjalta on myös aikaisemmin tutkittu joitain yksittäisiä maanpuolustukseen liittyviä kysymyksiä kuten suhtautumista Natoon, Ottawan-sopimukseen tai hävittäjähankintoihin. Kuitenkaan juuri vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautumista kokonaismaanpuolustukseen ei olla tutkittu tai vastaavalla tavalla verrattu.

Tutkimuksessa käytettiin runsaasti erilaista tutkimuskirjallisuutta, joista osassa painottui puolueiden historia, kun taas toiset käsitelivät pääosin maanpuolustusta. Myös laajemmin Suomen poliittista historiaa käsittelevää kirjallisuutta hyödynnettiin argumentaatiossa. Kansallisen puolustuksen osalta keskeisimmäksi teokseksi nousi Kari Laitisen ja Arto Nokkalan *Suomalainen asevelvollisuus – Historiaa, haasteita ja tulevaisuutta*. Kyseinen vuonna 2005 puolustusministeriön julkaisema tutkimus avasi erinomaisesti asevelvollisuuteen ja maanpuolustukseen liittyviä teemoja juuri 2000-luvun alun kontekstissa. Myös Anu Sallisen *Sotilaallinen maanpuolustus ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen Pohjoismaissa 2000-luvulla* oli toinen samoihin aikoihin julkaistu puolustusministeriön tutkimus, joka nousi tutkimuksessa merkittävään rooliin. Maanpuolustuksen kansainvälisten teemojen osalta keskeisiksi teoksiksi nousivat Kaisa Heikkilän *Suomi ja eurooppalainen kriisinhallinta* sekä Rainer Peltoniemen *Suomen puolustusjärjestelmän ydinosaamisalueet ja niiden muutoshaasteet mahdollisessa Nato-jäsenyydessä*. Näistä ensimmäisen on julkaissut pääesikunnan kansainvälinen osasto vuonna 2003 ja jälkimmäisen maanpuolustuskorkeakoulu vuonna 2007.

Politiikan puolelta keskeisiä teoksia olivat Rauli Mickelssonin *Suomen puolueet*, Jenni Karimäen *Protestista puolueeksi. Vihreiden vakiintuminen vaihtoehdosta vallankahvaan 1990-luvulla* sekä Iro Särkän *Nato-retoriikkaa Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa*. Kaikki teoksista luovat vahvaa kontekstia ymmärtää tarkasteltavien puolueiden ja maanpuolustuksen välistä dynamiikkaa. Eduskuntakeskustelun luomaa kontekstia valotti puolestaan Kyösti Pekosen *Puhe eduskunnassa*. Edellä mainitun tutkimuskirjallisuuden lisäksi tutkimuksessa on hyödynnetty myös paljon muuta relevanttia tutkimusta ja esimerkiksi yleisesti Suomen poliittista historiaa käsittelevillä teoksilla oli suuri merkitys tutkimusta toteutettaessa.

Tutkielma etenee siten, että kussakin pääluvussa ensimmäisenä tarkastellaan vihreiden suhtautumista johonkin tiettyyn maanpuolustuksen osa-alueeseen, jonka jälkeen käsiteltävänä on vasemmistoliiton suhtautuminen. Puolueita tarkastellaan aluksi erillään, jotta niiden kokonaissuhtautuminen sekä sisäiset eroavaisuudet esitellään mahdollisimman loogisesti ja selkeästi. Lopuksi puolueita verrataan toisiinsa ja erotellaan niiden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä. Vertaileva luku toimii myös päälukujen yhteenvetona, jolloin tutkimuksessa vältetään ylimääräiseltä toistolta. Samalla reflektoidessa puolueiden suhtautumista toisiinsa saadaan vielä merkittäviä uusia johtopäätöksiä varsinaisten käsittelylukujen jälkeen.

1.3 Lähtökohtia vihreiden ja vasemmistoliiton puolustuspolitiikkaan

Analysoidessa vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautumista maanpuolustukseen, on keskeistä ymmärtää puolueiden ideologian, historian sekä tarkastelujakson ajankohdan luomat kontekstit tutkimukselle. Ideologiset reunaehdot puolueiden argumenteille paljastuu parhaiten ennen vaalikautta tehdyistä poliittisista ohjelmista sekä puolueiden historiaa käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta. Vuosien 2003–2007 turvallisuuspolitiikkaa käsiteltäessä on myös tärkeää ymmärtää ajan poliittinen todellisuus, mitä tosin käsitellään yleisemminkin läpi koko tutkielman. Myös puolueiden asema vaalikaudella on oleellinen sisäistä aineiston luonteen seurauksena.

2000-luvun alulle tultaessa molemmat tarkasteltavista puolueista olivat iältään erittäin nuoria, tosin vasemmistoliitolla oli omat poliittiset edeltäjänsä. Vihreät rekisteröitiin puolueeksi 1980-luvun loppupuolella, kun alun perin protestinomaisesta ilmastoaktivismista muodostui oma puolueensa Suomen poliittiseen kenttään. Puolueen toiminta rakentui vahvasti ympäristökysymysten, tasa-arvon edistämisen, yksilönoikeuksien ja globaalien oikeudenmukaisuuden varaan.⁶ Lähtökohtaisesti vihreillä ei siis ollut minkäänlaista yhteyttä maanpuolustukseen. Sen sijaan monet edellä mainituista vihreille tärkeistä yhteiskunnan ihanteista saattaisivat hyvinkin olla ristiriidassa perinteisen maanpuolustuksen kanssa.

Vuonna 2002 vihreiden julkaisemassa kansainvälisen turvallisuuspolitiikan erityisohjelmassa puolue linjasi kattavasti omaa suhtautumistaan maanpuolustuksen kansainvälisiin

---

⁶ Karimäki 2022, 37, 45.

ulottuvuuksiin. Ohjelmassa alleviivataan keskinäisriippuvuuden, YK:n ja ylipäänsä kansainvälisen yhteistyön merkitystä laaja-alaisesti turvallisuuspolitiikassa. EU:lla nähdään tässä keskeinen rooli, etenkin kriisinhallinnan kehittämisen suhteen. Suomen tulee jatkossakin kehittää turvallisuuspolitiikkansa sotilaallisesti puolueettomana maana tosin yhteistyökyvyn merkitystä eri instituutioiden, myös Naton, kanssa korostetaan.⁷

Vuoden 2003 eduskuntavaaliohjelmassa niin ikään painotetaan globaalia aseistariisuntaa, kriisinhallintatyötä ja Natoon liittymisen tarpeettomuutta. Muuten maanpuolustusta ei ohjelmassa käsitellä. Toisaalta ennen turvallisuuspolitiikkaa koskevaa osiota ohjelmassa on mainittuna tavoite, että kaikilla tulisi yhteiskunnassa olla yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet.⁸ Vaikka kansallisia maanpuolustuksen kysymyksiä ei siis ohjelmassa käsitellä, voi velvollisuuksien tasa-arvon tavoittelusta ennakoita puolueen asevelvollisuusnäkemyksiä. Keskeinen huomio kuitenkin on, ettei asevelvollisuutta tai sen uudistamista itsessään mainittu yhdessäkään vihreiden 2000-luvun alussa laaditussa poliittisessa ohjelmassa. Tosin vuoden 2002 periaateohjelmassa käsitellään siviilipalvelusta ja totaalikieltäytymistä ja todetaan, että siviilipalveluksen tulisi olla tasavertainen vaihtoehto asepalvelukselle. Sen lisäksi totaalikieltäytyjiä tulisi kohdella entistä samanarvoisemmin ja aseellisesta palveluksesta tulisi olla oikeus kieltäytyä myös poikkeusoloissa.⁹

Vasemmistoliitto sen sijaan perustettiin Suomen kommunistisen puolueen (SKP) ja Suomen kansan demokraattisen liiton (SKDL) perilliseksi vuonna 1990. Yhteys edeltäjiin syntyi lähinnä sosiaalisten verkostojen kautta, jotka periytyivät vasemmistoliitolle.¹⁰ Merkittävä osa puolueen edustajista oli myös ollut aikaisemmin politiikassa joko SKP:n tai SKDL:n riveissä. Tällaisia edustajia olivat muun muassa Pentti Tiusanen, Jaakko Laakso, Esko-Juhani Tennilä ja Mikko Kuoppa. Heistä Laaksolla ja Tiusasella oli yhteyksiä jopa Itä-Saksan salaiseen poliisiin Stasiin sekä Neuvostoliiton valtiolliseen turvallisuuspoliisiin KGB:hen.¹¹

---

⁷ Vihreän liiton erityisohjelma, 2002, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/869>.

⁸ Vihreän liiton eduskuntavaaliohjelma 2003, 2003, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/873>.

⁹ Vihreän liiton periaateohjelma, 2002, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/855>.

¹⁰ Mickelsson 2021, 450–452.

¹¹ Eduskunnan verkkosivut: Jaakko Laakso, Pentti Tiusanen, Esko-Juhani Tennilä ja Mikko Kuoppa, <https://www.eduskunta.fi/FI/search/Sivut/people/results.aspx?k=#k=satu%20hassi#l=1035>.

Simola 2009, 99–102. Yle MOT, <https://yle.fi/a/20-100363>.

Vasemmistoliittoa voi kuitenkin nähdä myös omana puolueenaan tai ainakaan sitä ei voi pitää edeltäjiensä täytenä kopiona, sillä ideologisesti se siirtyi sosialismista ja kommunismista uusvasemmistolaisuuteen ja punavihreyteen.¹² Talouspolitiikan suuri merkitys kuitenkin säilyi yhtenä puoluetta ja sen edeltäjiään yhdistävänä tekijänä. Muuten historiallinen jatkumo SKP:stä ja SKDL:stä näkyy lähinnä yksittäisten vanhempien kansanedustajien kohdalla.

Maanpuolustus näkyy vaalikautta edeltäneissä vasemmistoliiton poliittisissa ohjelmissa suhteellisen vähän. Vuoden 1998 puolueohjelmassa kaikki teemaa koskeva on esitetty luvussa ”ehtona rauha”, missä rauha nähdään edellytyksenä sosiaalisesti kestäväälle kehitykselle. Sotilasliitot, keinokekoiset uhkakuvat sekä asevarustelu nähdään sen sijaan esteenä rauhalle. Myös armeijan tulee pitäytyä tiukasti sille tarkoitetuissa tehtävissä. Puolueen yleväksi ja kunnianhimoiseksi tavoitteeksi on luvun lopulla nostettu maailma ilman aseita ja väkivaltaa.¹³ Samankaltaisia painotuksia löytyy myös vuoden 2001 turvallisuuspoliittisesta erityisohjelmasta.¹⁴ Kummassakin ohjelmassa keskeistä on turvallisuuspolitiikan kansainvälisten ulottuvuuksien korostuminen ja kansallisen puolustuksen kysymysten lähes täydellinen poissaolo.

Vasemmistoliiton osalta merkittävin ohjelma tutkimusaiheen kannalta on eduskuntavaalien 2003 vaaliohjelma. Siinä puolue hakee muutoksia asevelvollisuuteen, jotta se vastaisi paremmin todellisia uhkakuvia. Asevelvollisuuden muuttamisella myös Suomen puolustusmenot saataisiin käännettyä kasvusuunnasta laskusuuntaan. Suomen ei myöskään tule hakea sotilasliitto Naton jäsenyyttä, mutta maan tulee kuitenkin kantaa vastuunsa kansainvälisestä rauhasta, mikä onnistuu muun muassa aktiivisella roolilla Euroopan unionin (EU) sekä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) rauhaan tähtäävässä työssä. Kriisinhallinnassa painopisteen sen sijaan tulisi olla siviilikriisinhallinnassa, eikä sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin tulisi lähteä ilman YK:n tai ETYJ:n mandaattia.¹⁵

---

¹² Mickelsson 2021, 249–250, 450–452.

¹³ Vasemmistoliiton puolueohjelma, 1998, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/800>.

¹⁴ Vasemmistoliiton turvallisuuspoliittinen ohjelma, 2001, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/815>.

¹⁵ Vasemmistoliiton vaaliohjelma, 2002, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/816>.

Vihreiden sekä vasemmistoliiton poliittiset ohjelmat luovat lähtökohtia tarkastella puolueiden suhtautumista maanpuolustukseen vaalikaudella 2003–2007. Ohjelmat ovat kuitenkin pituudeltaan rajallisia, eikä suhtautumisen päälinjoja siitä syystä argumentoida kovinkaan laajasti. Ylipäänsä maanpuolustukseen liittyvistä teemoista puhutaan vain vähän vaalikautta edeltäneissä ohjelmissa. Ohjelmista ei myöskään saa käsitystä puolueen yhtenäisyydestä, suhtautumisen eri tasoista, tai siitä ketkä maanpuolustuksesta lopulta puhuivat. Ohjelmien painoarvoa ei myöskään voi pitää kuin suuntaa antavana, sillä puolueiden suhtautuminen oli lopulta moneltakin osin ristiriitaista suhteessa ohjelmiin.

Vihreiden ja vasemmistoliiton asema tarkastelujaksolla oli otollinen myös radikaalimmalle maanpuolustuksen kritisoinnille. Kumpikin puolueista oli oppositiossa ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan johdossa ollut tasavallan presidentti Tarja Halonen oli usein itsekin puolustuspolitiikasta eri linjoilla Puolustusvoimien kanssa. Esimerkiksi 1990-luvun lopulla ulkoministerinä toimiessaan Halonen suhtautui varauksellisesti maavoimille keskeiseen helikopterihankintaan ja myöhemmin presidenttinä hän oli merkittävästi vaikeuttamassa Hornet-hävittäjien aseistuksen kehittämistä pääosin sen takia, että Halonen oli joutunut Yhdysvalloissa huonoon maineeseen. Hyvin aseistetut Hornetit olivat kynnyksjärjestelmä Suomen puolustuksessa,¹⁶ joten tällaiset Halosen henkilöityvät tekijät loivat kiistatta kitkaa Puolustusvoimien ja presidentin välille. Tämän lisäksi hallituksen vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko piti sisällään paljon vihreille ja vasemmistoliitolle tärkeitä maanpuolustukseen liittyviä tavoitteita,¹⁷ vaikka siinä oli puolueiden kansanedustajille myös problemaattisia kohtia.

Toisaalta Halosen presidenttiys ja Anneli Jäätteenmäen, myöhemmin Matti Vanhasen, johtama hallituskoalitio kavensivat tarkasteltavana olevien puolueiden ja valtiojohdon välisiä eroja maanpuolustukseen liittyvissä kysymyksissä. Keskustan, Suomen sosialidemokraattien (SDP) ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolueen (RKP) muodostama hallitus oli ainakin joissain määrin samoilla linjoilla vihreiden ja etenkin vasemmistoliiton puolustuspolitiikan kanssa. Todennäköisesti tämä vähensi kriittisiä äänenpainoja verrattuna siihen, jos

---

¹⁶ Tarkka 2023, 203, 229–231.

¹⁷ VNS 6/2004 vp, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=uavl+4/2004>.

hallituksessa ja presidenttinä olisi ollut vihreistä ja vasemmistoliitosta enemmän poikkeavia toimijoita.

Ajan poliittiselle tilanteelle oli puolestaan ominaista ajatella Suomen turvallisuuspoliittinen tulevaisuus optimistisessa valossa. Ensisijaisesti Neuvostoliiton hajoamisesta ja kylmän sodan päättymisestä seuranneen turvallisuusympäristön muutoksen myötä. Vaikka optimismi oli 2000-luvun alussa valtavirtaa, ei se kuitenkaan täysin hallinnut suomalaista turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Tästä keskeisimpänä esimerkkinä se, että Suomi ei missään vaiheessa rauhallisempinakaan vuosina lähtenyt muuttamaan asevelvollisuusjärjestelmäänsä. Aina myös löytyi niitä henkilöitä, joiden näkemys Venäjän tulevaisuuden kehityksestä ei taas vastannut ajalle tyypillistä optimismia.

Laajemmin maailmanpolitiikassa Yhdysvaltoja vastaan tehdyt syyskuun yhdennentoista päivän terrori-iskut vuodelta 2001 olivat muuttaneet nopeasti länsimaalaista turvallisuuspolitiikkaa ja johtanut laajaan terrorismin vastaiseen sotaan. Sodat Afganistanissa ja etenkin sota Irakissa johti myös osittain länsimaiden jakautumiseen ja oli omiaan lisäämään merkittävää kritiikkiä Yhdysvaltojen suuntaan. Euroopassa samoihin aikoihin oli puolestaan käynnissä laaja Euroopan unionin ja myös sotilasliitto Naton itälaajentuminen.

2 Keskeiset kansallisen puolustuksen kysymykset

2.1 Puolustus radikaalien muutosten edessä

Asevelvollisuuden asema suomalaisen puolustuspolitiikan ja maanpuolustuksen kulmakivenä on kiistaton. Historiallisesti asevelvollisuutta Suomessa ei ole juurikaan kyseenalaistettu, pääosin maantieteellisen sijainnin, historian sekä pienen asukasluvun ansiosta.¹⁸ Vankasta asemasta huolimatta harvemmin mikään poliittinen ratkaisu välttää joutumasta kritiikin kohteeksi aika ajoin, etenkin jos kyseessä on jokin yhtä perustavanlaatuinen asia kuin asevelvollisuus. Kansallisen puolustuksen osalta vapaaehtoiseen maanpuolustukseen tai tasa-arvoisuuteen liittyvät kysymykset ovat sen sijaan tuoneet enemmän kritiikkiä käytyyn keskusteluun. Tässä pääluvussa käsittelen vihreiden ja vasemmistoliiton asennoitumista kansallisen puolustuksen kysymyksiin, joista keskiössä on niistä merkittävin eli asevelvollisuus.

Suomen asevelvollisuusjärjestelmää voi kiistatta pitää muusta Euroopasta poikkeavana niin suosionsa kuin laajuutensakin puitteissa. Kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa oli vahva asevoimien ammattilaistumisen trendi, jossa varusmiesten sijaan palvelukseen värvätään palkattua ammattihenkilöstöä. Tässä Suomi erosi jo 2000-luvun alussa suurelta osin muusta Euroopasta ja myös pohjoismaista. Suomessa asevelvollisuuden tarpeellisuuteen ja suosioon onkin yhdistetty myös muita kuin puhtaasti strategisia tai historiallisia syitä.

Asevelvollisuudella on tutkitusti Suomessa suuri merkitys kansalliselle identiteetille ja siihen liitetään useita ominaisuuksia, jotka eivät suoraan liity maanpuolustukseen. Tällaisia ovat esimerkiksi asevelvollisuuden näkeminen kasvatus- ja koulutusjärjestelmänä sekä tasa-arvoa edistävänä osana yhteiskuntaa.¹⁹ Vihreä puolue lähestyi vuosina 2003–2007 asevelvollisuusjärjestelmää kuitenkin merkittävästi erilaisesta näkökulmasta kuin mitä valtavirta kyseisenä aikana.

Asevelvollisuus esiintyi keskeisenä teemana vajaassa kolmessakymmenessä vihreiden pitämässä puheenvuorossa sekä joissain yksittäisissä aloitteissa ja kirjallisissa kysymyksissä.

---

¹⁸ Laitinen ja Nokkala 2005, 8–22.

¹⁹ Laitinen ja Nokkala 2005, 10–11.

Asevelvollisuutta koskevat puheenvuorot eivät jakaantuneet ryhmässä kovinkaan tasaisesti. Osa edustajista puhui teemasta useaan otteeseen siinä missä muutama ei käsitellyt sitä lainkaan. Useamman vihreän kohdalla asevelvollisuus nousi aineistossa niin ikään vain kerran esille. Näissä tapauksissa oli kyse joko asevelvollisuuden yhdistämisestä työelämään tai opintoihin, ongelmakohdat siviilipalveluksessa ja totaalikieltäytymisessä tai yksittäinen kannanotto asevelvollisuusjärjestelmän uudistamisen puolesta.

Samoihin kolmeen kategoriaan jakautuu myös enemmän asevelvollisuudesta puhuneiden vihreiden puheenvuorot. Näistä asevelvollisuusjärjestelmän uudistamista koskeneet puheenvuorot nousivat ylivoimaisesti relevanteimpana osana esiin, ja kyseisiä kannanottoja voi perustellusti pitää suomalaisessa politiikassa merkittävästi valtavirrasta poikkeavina. Keskustelussa asevelvollisuuden uudistamisessa aktiivisin ja pitkälti radikaalein oli edustaja Rosa Meriläinen. Meriläinen piti aihetta useaan otteeseen esillä vaalikauden aikana ja esitti eduskunnalle myös oman versionsa uudesta asevelvollisuusjärjestelmästä. Meriläinen toimeenpani myös ainoan aihetta koskeneen lakialoitteen, millä haettiin asevelvollisuusjärjestelmän korvaamista Meriläisen omalla mallilla.

Eduskunnalle jättämässään lakialoitteessa edustaja Meriläinen hakee erittäin kokonaisvaltaisia muutoksia suomalaiseen asevelvollisuusjärjestelmään. Aloitteessa tavoitellaan asepalveluksen ja siviilipalveluksen muuttamista yhtenäiseksi kansalaispalvelukseksi ja kyseisen järjestelmän ulottamista myös naisia velvoittavaksi. Meriläinen käyttää mallista nimeä kansalaispalvelumalli ja käytännössä kyseessä olisi kolme kuukautta kestävä joko ase- tai siviilipalvelus. Järjestelmässä siviilipalvelusaika lyhenisi reilusta vuodesta 90 päivään, ja asepalvelus tehtävän mukaisesti joko 90:neen, 180:neen tai 270:neen päivään. Pidempiin palvelusaikoihin määrättäisiin vain se osa miehistöstä, jolta edellytettäisiin vaativia erikoistaitoja tehtävässään sekä upseereiksi ja aliupseereiksi kouluttautuvat varusmiehet. Palveluksesta vapautettaisiin myös kaikki alaikäisten lasten vanhemmat sukupuolesta riippumatta. Tämä tarkoittaisi palveluksen täyttä vapaaehtoisuutta henkilöille, joille syntyisi

ensimmäinen lapsi ennen ikävuotta 30, jos heidän palvelukseensa astuminen on esimerkiksi lykkääntynyt.²⁰

Meriläinen perustelee lakialoitettaan ennen kaikkea sukupuolten välisellä tasa-arvolla, mutta myös siviilipalveluksen rangaistusmaisella luonteella sekä Suomen tarpeettoman laajalla reservillä. Meriläinen myös uskoo, ettei korkean maanpuolustustahdon maassa olisi turvallisuusriskiä alentaa siviilipalveluksen kestoa samalle tasolle asepalveluksen keston kanssa. Kattavan aloitteen on allekirjoittanut vain itse Meriläinen.²¹ Erittäin idealistinen aloite on mahdollisesti laadittu tietäen, ettei se etene laisinkaan, jonka takia muut vihreät eivät ole lähteneet allekirjoittamaan sitä. Toinen mahdollisuus on se, ettei muut edustajat ole ehtineet perehtyä juuri kyseiseen aloitteeseen. Johtopäätökset syntyvät lähinnä siitä, että valtaosa muusta eduskuntaryhmästä on pitkälti samoilla linjoilla Meriläisen kanssa myöhemmissä puheenvuoroissaan, joihin päästään Meriläisen kannanottojen jälkeen.

Meriläinen palaa vuonna 2004 laatimansa lakialoitteen jälkeen vielä useaan otteeseen käsittelemään hänen mielestään suomalaisen maanpuolustuksen suurimpia ongelmakohtia. Saman vuoden joulukuussa Meriläinen kommentoیدessaan vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa kiteyttää linjansa sanoen ”ei rautaa rajalle vaan pullakahvit”. Puheenvuorossa hän kritisoi Suomen liian suuria asevoimia ja nimenomaan liian suurta kokonaisprosenttia armeijan käyneistä miehistä. Meriläisen mukaan noin 30 prosenttia olisi oikeanlaista puolustuspolitiikkaa, mikä olisi paremmin linjassa muualla Euroopassa tehtyjen ratkaisujen kanssa.²² Suomen koko puolustus nojautuu viime kädessä massa-armeijan rakenteeseen ja toimintalogiikkaan, joten tällainen olisi tarkoittanut täyttä suunnanmuutosta suomalaisessa puolustuspolitiikassa.²³ Samassa puheenvuorossa hän palaa myös

---

²⁰ Meriläinen 147/2004 vp, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=la+147/2004>, [luettu: 23.12.2024].

²¹ Ibid.

²² PTK 143/2004 vp, R. Meriläinen, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+110+110>, [luettu: 28.12.2024].

²³ Laitinen ja Nokkala 2005, 91.

lakialoitteessa esiteltyyn tasa-arvoargumenttiin ja perustelee sillä kyseisiä muutoksia asevelvollisuusjärjestelmään.²⁴

Meriläisen lisäksi asevelvollisuusjärjestelmän uudistamisesta puhui monet muutkin vihreiden kansanedustajat. Edustaja Oras Tynkkynen vuonna 2004 pitämässään puheenvuorossa kertoo kannattavansa kummallekin sukupuolelle yhtäläistä kansalaispalvelusta, jonka voisi suorittaa joko Puolustusvoimissa tai jossain siviilipalveluksen kaltaisessa siviilitehtävässä. Hänen mukaansa asevelvollisuusjärjestelmä on toiminut Suomessa historian saatossa hyvin, mutta sen uudistaminen aina ajan tarpeiden mukaan on ollut yhtä lailla tervetullutta.²⁵ Tynkkynen oma näkemys poikkeaa ainakin siinä Meriläisen tekemästä aloitteesta, ettei hän mainitse esimerkiksi vanhempien vapauttamista esittämästään kansalaispalvelumallista. Tynkkynen ei myöskään palaa myöhemmin esittämäänsä ratkaisuun toisin kuin Meriläinen.

Meriläisen jälkeen aktiivisimmat asevelvollisuudesta puhuneet edustajat olivat Tarja Cronberg sekä Erkki Pulliainen. Myös heinäkuussa edustaja Irina Krohnin tilalle nousut Johanna Sumuvuori ehti lyhyessä ajassa puhua asevelvollisuudesta ja kansallisesta puolustuksesta peräti 12 kertaa. Kuudestatoista vihreiden edustajasta vain edellä mainitut kolme puhuivat teemasta enemmän koko vaalikauden aikana. Vuoden 2006 marraskuussa edustaja Cronberg kommentoi hallituksen jättämää esitystä puolustusvoimailaista ja toteaa, että maanpuolustustahtoa voi ylläpitää useilla eri tavoilla, eikä se ole riippuvainen yhteiskunnan asevelvollisuusratkaisuista. Tätä hän perustelee muun Pohjois-Euroopan korkealla maanpuolustustahdolla asevelvollisuusjärjestelmistä riippumatta.²⁶

Cronberg ei kuitenkaan yhdessäkään puheenvuorossaan ehdota tai anna selkeää tukeaan asevelvollisuusjärjestelmän uudistamiselle, vaikka tämän kyseisen puheenvuoron argumentti saattaisikin tukea sellaista muutosta. Yhdessä puolustusmateriaaliyhteistyötä koskeneessa yksityiskohdassa hän on jopa huolissaan yleiseen asevelvollisuuteen ja alueelliseen

---

²⁴ Laitinen ja Nokkala 2005, 91.

²⁵ PTK 98/2004 vp, O. Tynkkynen, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+98/2004+vp+1+62+62>, [luettu: 29.12.2024].

²⁶ PTK 119/2006 vp, T. Cronberg, 22.11.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+119/2006+vp+5+8+48>, [luettu: 2.1.2025].

puolustusdoktriiniin mahdollisesti ulkomailta kohdistuvasta kritiikistä. Tällainen tilanne voisi syntyä, jos EU instituutiona olisi määrittelemässä jäsenmaidensa sotilaallisten resurssien tavoitteita.²⁷ Cronbergin kannanotot ovatkin kaikkein maltillisimpia paljon asevelvollisuudesta puhuneista edustajista. Hänen voi katsoa olleen yleisen asevelvollisuuden kannalla, mutta muun puolueen tavoin valmis muuttamaan sitä valikoivampaan suuntaan. Radikaaleimmat muutosehdotukset ovat kuitenkin ristiriitaisia Cronbergin puheenvuorojen kanssa, joissa esille nousee myös järjestelmän toimivia elementtejä.

Edustaja Pulliainen puolestaan puhuu laajemmin koko puolueensa asevelvollisuuskäsityksistä ja esittää oman analyysinsa Suomelle oikeasta kansallisesta puolustuspolitiikasta. Hän toteaa vihreän puolueen olleen jo pidempään asevelvollisuuden uudistamisen kannalla ajan todellisia uhkakuvia vastaavaksi. Pulliaisen mukaan vihreässä puolueessa on käyty rakentavaa ja älyllistä keskustelua eri vaihtoehdoista. Alun perin puolueessa oltiin palkka-armeijan kannalla, mutta myöhemmin paremmaksi vaihtoehdoksi Pulliaisen mukaan oli todettu Ruotsin-mallin mukainen valikoiva asevelvollisuus. Myös hänen oman analyysinsa mukaan ajassa elävä asevelvollisuusjärjestelmä olisi Suomelle huomattavasti parempi vaihtoehto kuin taloudellisesti epäedullinen palkka-armeijamalli, jota Pulliainen pitää täysin poissuljettuna juuri erittäin korkeiden kustannusten johdosta.²⁸

Samana päivänä myös edustaja Sumuvuori puhui asevelvollisuudesta laajasti. Hän ennen kaikkea kritisoi hallituksen esitystä asevelvollisuuslain uudistamisesta lähinnä siitä syystä, että järjestelmään ei juurikaan tehty muutoksia. Sumuvuori argumentoi, että suomalainen asevelvollisuusjärjestelmä on täysin aikansa elänyt eikä enää vastaa Suomen turvallisuustilanteen ja -ympäristön tarpeisiin. Lisäksi hän nostaa esille useiden muidenkin vihreiden kokemia epäkohtia asevelvollisuuden epätasa-arvosta. Asevelvollisuuden pitäisi Sumuvuoren mukaan koskea kumpaakin sukupuolta, jotta sitä voisi millään tasolla kutsua tasa-arvoiseksi. Sen lisäksi siviilipalvelukseen tulisi tehdä kiireellisiä muutoksia, jotta ei ylläpidettäisi sen pitkistä palvelusajasta syntyvää rangaistusmaista luonnetta. Sumuvuoren

---

²⁷ PTK 68/2003 vp, T. Cronberg, 1.10.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+61+62>, [luettu: 15.1.2025].

²⁸ PTK 102/2006 vp, E. Pulliainen, 17.10.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+102/2006+vp+14+6+122>, [luettu 2.1.2025].

mukaan totaalikieltäytyjillä tulisi myös olla oikeus aseistakieltäytymiseen liikekannallepanotilanteessa sekä valmius- ja puolustustilan aikana. Totaalikieltäytyjien asemaa Suomessa oli moitittu useiden eurooppalaisten ihmisoikeusinstituutioiden ja YK:n ihmisoikeuskomitean taholta, jota Sumuvuori käyttää argumentointinsa peruspilarina. Sen lisäksi Sumuvuori pitää arveluttavana, että Suomessa mahdollisesti määrättäisiin aseelliseen taisteluun henkilöitä, joilta puuttuisi siihen vaadittava aseellinen koulutus.²⁹

Kaikissa Sumuvuoren argumenteissa on mielestäni nähtävissä pyrkimys tehdä armeijan käymisestä täysin vapaaehtoista. Jos tavoitellaan samanaikaisesti pienempiä palvelusikäluokkia sekä tasa-arvoista asevelvollisuusmallia, johtaa se luonnollisesti valikoivaan tai vapaaehtoiseen järjestelmään. Jos puolestaan palvelukseen astuvien määrän tuplaksi ulottamalla asevelvollisuuden koskemaan naisiakin, johtaisi sekin merkittäviin ongelmiin asepalveluksen toteuttamisessa. Järjestelmää koskisi niin monet uudet haasteet esimerkiksi kantahenkilökunnan, kasarmien, varusteiden tai tehtävien puutteen seurauksena, että kysyntä valikoivalle tai täysin vapaaehtoiseen järjestelmälle lisääntyisi varmasti. Samaan tapaan ajatus aseistakieltäytymisen sallimisesta sota-aikana tekisi maanpuolustuksesta teknisesti vapaaehtoista kriisitilanteessa, ja asettaisi täten pakollisen asevelvollisuuden kyseenalaiseen asemaan.

Suomessa myös kaikille aseelliseen taisteluun määrätyille joukoille annettaisiin kriisitilanteen vakavuudesta riippumatta sotilaallinen koulutus, eikä Sumuvuoren väite aseellisesti kouluttautumattomien lähettämisestä taisteluun sotatilanteessa siis pidä missään olosuhteissa paikkaansa.³⁰ Siitä onko Sumuvuori ollut tietoinen tästä ja käyttänyt kyseistä argumenttia vain tehostakseen puheenvuoroaan totaalikieltäytyjien aseman parantamisesta on toki mahdotonta sanoa. Toisaalta Sumuvuori pitää kansallisesta puolustuksesta useita puheenvuoroja ja on selvästi yksi eduskuntaryhmänsä asiantuntevimmista edustajista, joten todennäköisesti hän on ollut tietoinen esimerkiksi tasa-arvoiseen asevelvollisuuteen liittyvistä epäkäytännöllisyyksistä tai aseistakieltäytymisen sallimiseen liittyvistä riskeistä. Vaikka edustaja Sumuvuori ei siis suoraan puheenvuoroissaan tavoittele asepalveluksen

---

²⁹ PTK 102/2006 vp, J. Sumuvuori, 17.10.2006,

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+102/2006+vp+14+1+117>, [luettu: 2.1.2025].

³⁰ Pääesikunnan tiedotusosasto 1997, 18.

vapaaehtoisuutta, on se suurella todennäköisyydellä ollut hänen argumentaatiossaan takajatuksena.

Edustaja Jyrki Kasvi puhui puolestaan koko vaalikauden aikana maanpuolustuksesta vain viisi kertaa ja ainoassaan asevelvollisuutta koskeneessa puheenvuorossaan hän ilmaisee pääosin tukensa aiemmin mainitulle Meriläisen kansalaispalvelumallille. Kasvin mukaan Suomen asevelvollisuusjärjestelmä ei enää vastannut silloisia uhkakuvia ja on siten merkittävien uudistusten tarpeessa.³¹ Edustaja Kasvi on myös ainoa, joka kertoi olevansa suoraan Meriläisen radikaalin uudistuksen kannalla, vaikka muutkin eduskuntaryhmästä tavoittelivat samansuuntaisia muutoksia.

Vihreiden pitämässä puheenvuoroissa asevelvollisuus näkyy siis hyvin samankaltaisesti ja keskeisin sekä eniten toistettu argumentti lähtee siitä, että Suomen asevelvollisuusjärjestelmä on aikansa elänyt turvallisuusympäristön muututtua. Edustaja Ulla Anttila kiteyttää puolueensa linjan hyvin vuonna 2004 pitämässään ryhmäpuheenvuorossa, jossa hän toteaa asevelvollisuusarmeijan olevan paras tapa Suomelle järjestää oma kansallinen puolustuksensa, mutta osuus asepalvelun suorittaneista tulisi olla ikäluokkakohtaisesti pienempi. Suomen tulisi siis seurata muualla pohjoismaissa käyttöönotettuja asevelvollisuusmalleja. Anttila nostaakin puheenvuorossa esiin Ruotsin lisäksi myös Norjan ja Tanskan.³² Laajemman viitekehysten hakeminen juuri pohjoismaista oli keskeistä Suomen puolustuspolitiikassa 2000-luvun alussa,³³ joten muiden pohjoismaiden ja etenkin sotilaallisesti liittoutumattoman Ruotsin jättäminen ulos asevelvollisuutta koskeneesta argumentaatioista olisi ollut suoranaisten kompastus vihreiltä. Ruotsissa tehtyihin päätöksiin rinnastaminen on painoarvoltaan yksi vankimpia argumentteja mitä edustajat käyttävät perustellessaan muutoksia suomalaiseen asevelvollisuusjärjestelmään. Siihen nähden Ruotsia käytettiin argumentaatiossa harvakseltaan.

---

³¹ PTK 14/2005 vp, J. Kasvi, 23.2.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+14/2005+vp+7+2+7>, [luettu: 3.1.2025].

³² PTK 143/2004 vp, U. Anttila, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+9+9>, [luettu: 3.1.2025].

³³ Laitinen ja Nokkala 2005, 193.

Suomen ja Ruotsin geopoliittiset asemat toki poikkeavat merkittävästi toisistaan, ja siitä näkökulmasta on ymmärrettävää, ettei Ruotsia käytetty enempää argumentoinnin tukena. Vihreät vetosivat kuitenkin toistuvasti yleiseurooppalaiseen linjaan, jonka heidän mukaansa tulisi heijastua myös Suomen asevelvollisuusratkaisuihin. Asevelvollisuudesta luopuneet Itä-Euroopan maat olivat kuitenkin hakeneet sotilasliitto Naton-jäsenyyttä, mikä toteuduttuaan vuonna 2004 loi uskottavan perustan maiden puolustuspolitiikalle.³⁴ Ruotsi sen sijaan teki ratkaisunsa ilman jäsenhakemuksen jättämistä, mikä teki maasta vertailukelpoisimman esimerkin Suomelle.³⁵ Vertaaminen suurempaan ryhmään maita ja laajempiin trendeihin näyttäytyi vihreille selkeästi parempana argumentaationa kuin vain Ruotsiin rinnastaminen. Tässä yhteydessä vihreät eivät kertaakaan maininneet viitattujen maiden Nato-jäsenyyttä. Tämä mielestäni painottaa argumentin luonnetta retorisenä keinona, koska Suomi poikkesi liittoutumattomuudellaan tai sijainnillaan täysin näistä ”valtavirtaan” kuuluneista maista.

Kysymys siitä hakivatko vihreät asevelvollisuusjärjestelmän uudistamisella ensisijaisesti järjestelmän muuttamista valikoivaksi vai oliko kyseessä ensiaskeleen hakeminen kohti kokonaan vapaaehtoista järjestelmää ja asevelvollisuusarmeijasta luopumista on osittain spekulatiivinen, mutta puolueen suhtautumista tarkasteltaessa toki hyvinkin relevantti. Aineistosta voi päätellä valtaosan vihreiden edustajista tukeneen valikoivaan asevelvollisuuteen siirtymistä, jonka raja kokonaan vapaaehtoisen järjestelmän välillä on ainakin osittain häilyvä. Esimerkiksi Meriläisen kansalaispalvelumallissa armeijasta vapautuksen saaminen helpottuisi niin merkittävästi, että siinä olisi jo sellaisenaan paljon täysin vapaaehtoisen järjestelmän piirteitä. Sen lisäksi strategisesti ajateltuna asevelvollisuusjärjestelmän purkamisen hakeminen tuskin olisi johtanut pienimpäänkään poliittiseen edistymiseen tai konkreettiaan. Vuonna 2002 asevelvollisuus yhdistettynä sotilaalliseen liittoutumattomuuteen nautti kansalaisten keskuudessa erittäin laajasta 80 % kannatuksesta.³⁶ Tämäkin tulos antaa todennäköisesti alakanttiin vääristyneen kuvan, sillä se ei huomioi niitä Nato-myönteisiä kansalaisia, jotka ovat myös asevelvollisuuden kannalla. Samasta syystä liian radikaaleilla muutosehdotuksilla vihreät olisivat vain ottaneet tarpeetonta

---

³⁴ Tarkka 2023, 253.

³⁵ Wahlbäck 2009, 463, 468.

³⁶ Laitinen ja Nokkala 2005, 95.

poliittista riskiä ollessaan jo lähtökohtaisesti ainoa silloista asevelvollisuusjärjestelmää vastustanut eduskuntapuolue.

Vihreät käyttivät myös valikoivasta asevelvollisuusjärjestelmästä eri maita esimerkkeinä. Etenkin ruotsalaiseen järjestelmään viitataan ja sitä pidetään toimivana ratkaisuna. Ruotsalainen valikoiva asevelvollisuusjärjestelmä olikin tarkastelujaksolla jo siinä pisteessä, että palvelukseen astuvien määrä oli erittäin jyrkässä laskusuunnassa. Silloisen järjestelmän nähtiin johtavan ja osittain jo olevan täysin vapaaehtoisuuteen perustuvaa.³⁷ Valikoiva asevelvollisuus oli siis jo muualla osoittautunut olevansa vain nimellisesti velvoittava järjestelmä. Tähän kansainväliseen taustaan peilattaessa näyttäisi selvältä, että ainakin osa vihreistä tavoitteli järjestelmän muuttamista myös vapaaehtoiseksi. Eri edustajilla on toki voinut olla erilaisia käsityksiä ja visioita valikoivasta asevelvollisuudesta, ja siitä mitä se käytännössä tarkoittaisi ajan mittaan. Olisi kuitenkin ollut epärealistista ajatella, että järjestelmä, mikä johtaa muualla vapaaehtoisuuteen toimisi Suomessa toisella tavalla pitkällä aikavälillä.

2.2 Suomen kansallisessa puolustuksessa useita epäkohtia vihreiden silmin

Asevelvollisuuden lisäksi vaalikaudella puhuttiin myös vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta, johon myös osa vihreistä otti kantaa. Aiheesta puhuivat edustajat, Janina Andersson,³⁸ Cronberg, Pulliainen ja Sumuvuori, joista tosin vain kaksi jälkimmäistä puhuivat aiheesta enemmän kuin kerran. Tämän lisäksi aihetta sivuttiin muutamassa maanpuolustustahtoa koskeneessa puheenvuorossa. Vuonna 2006 pitämässään puheenvuorossa edustaja Sumuvuori nostaa esille useita vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyviä ongelmakohtia ja korostaa, ettei toiminnan kehittäminen ole tarkoituksenmukaista. Hänen mukaansa vapaaehtoista maanpuolustusta laajennettaessa häilyy raja sotilaallisen toiminnan ja eri siviiliviranomaisten toiminnan välillä. Sumuvuori myös kertoo vastustavansa niin kutsuttujen maakuntajoukkojen perustamista, joiden tarkoituksena on muodostaa vapaaehtoisista reserviläisistä koostuvia

---

³⁷ Joenniemi 2006, 138–145.

³⁸ Edustaja Anderssonkin vain mainitsee maakuntajoukot virka-apua koskeneessa keskustelussa, eikä hän varsinaisesti argumentoi vapaaehtoista maanpuolustusta vastaan tai sen puolesta.

joukkoja Puolustusvoimien sodanajan vahvuuteen. Tätä hän perustelee pääosin joukkojen tarpeettomuudella, mutta varoittaa samalla myös mahdollisista riskiseuraamuksista mitä mahdollisen voimankäytön ja vapaaehtoisuuden yhdistelmä voisi tuottaa.³⁹

Sumuvuori näkee myös ongelmallisena erilaisten maanpuolustusjärjestöjen luennoimisen kouluissa ja maanpuolustustahdon kehittämisen tilanteessa, jossa Suomi kulkee vääjäämättä kohti valikoivaa asevelvollisuutta. Hän myös toteaa, ettei asevelvollisuusarmeija ole tuleville sukupolville mikään itsestäänselvyys, jonka takia vapaaehtoisen maanpuolustuksen paisuttamisen voi nähdä Puolustusvoimien ”viimeisenä vippaskonstina” pönkittää omaa asemaansa yhteiskunnassa. Sumuvuori kutsuu samassa puheenvuorossa asevelvollisuutta ja armeijaa myös ”epätasa-arvoisuuden linnakkeeksi”.⁴⁰ Sumuvuori näkee maanpuolustuksen edistämisen enemmän poliittisena ideologiana kuin laajaa konsensusta nauttivana ja poliittisesta ideologiasta riippumattomana turvallisuusratkaisuna.

Kaikilla vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta puhuneilla edustajilla ei ole yhtä kriittistä kantaa kuin Sumuvuorella, vaikka päälinjat ovatkin pitkälti samanlaisia. Esimerkiksi edustaja Cronberg nostaessaan esille samoja ongelmakohtia rajanvedosta sotilaallisen koulutuksen ja muun toiminnan välillä toteaa, että vapaaehtoista maanpuolustusta tukeva työ on suomalaisille tärkeää ja suhtautuu kokonaisuudessaankin aiheeseen myötämielisemmin kuin Sumuvuori.⁴¹ Toisaalta edustaja Pulliainen rinnastaa useaan otteeseen maakuntajoukkoja suojeluskuntiin.⁴² Suojeluskunnilla oli suuri sotilaallinen merkitys etenkin vuoden 1918 sisällissodassa, mutta myös toisessa maailmansodassa. Sen toiminta oli myös osittain oikeistolaisesti politisoitunutta sotien välisinä vuosikymmeninä.⁴³ Tätä historiallista taustaa

---

³⁹ PTK 98/2006 vp, J. Sumuvuori, 10.10.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+98/2006+vp+3+24+24>, [luettu: 3.1.2025].

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ PTK 155/2006 vp, T. Cronberg, 8.2.2007, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+155/2006+vp+3+3+82>, [luettu: 4.1.2025].

⁴² PTK 98/2006 vp, E. Pulliainen, 10.10.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+98/2006+vp+3+4+4>, [luettu: 4.1.2025].

⁴³ Pylkkänen 2001, 57, 92–95, 115–122.

vasten vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta syntyy vahvasti politisoitunut ja 2000-luvun alun kontekstissa absurdi kuva. Kyseinen rinnastus viestii Pulliaisen tavasta nähdä vapaaehtoinen maanpuolustus tarpeettomana ja jopa vastenmielisenä.

Pääosin siis vapaaehtoiseen maanpuolustukseen kantaa ottaneet vihreät suhtautuivat toimintaan hyvinkin kriittisesti. Nämä kannanotot eivät kuitenkaan kerro kaikkea vihreiden kokonaissuhtautumisesta. Lopulta kuitenkin vain kolme kuudestatoista vihreiden kansanedustajista piti aiheesta selkeästi kriittisen puheenvuoron. Todennäköisesti muut eduskuntaryhmästä suhtautuivat vapaaehtoiseen maanpuolustukseen edes hieman suopeammin, koska eivät oppositiosta käsin lähteneet kritisoimaan hallituksen tekemiä ratkaisuja toiminnan lisäämiseksi ja tukemiseksi. Toisaalta yksikään vihreiden edustaja ei puhunut toiminnan positiivisista elementeistä.

Vaikka valtaosa kansallista puolustusta koskeneista kannanotoista koski nimenomaan joko asevelvollisuutta tai erilaista vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa, puhuivat edustajat myös muista kansallisen puolustuksen alueelle menevistä asioista. Tällaisia aiheita olivat muun muassa opintojen tai työn yhdistäminen armeijan käymiseen, jalkaväkimiinat kieltävä Ottawan-sopimus, Puolustusvoimien mahdollinen virka-avunanto muille viranomaisille sekä siviilipalvelus ja totaalikieltäytyminen. Joukossa oli myös yksittäinen pääesikunnan suorittamaa valvontaa koskeva kirjallinen kysymys. Tutkittavan aiheen kannalta merkityksellisimmät kannanotot asevelvollisuusjärjestelmän ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen ulkopuolelta koskivat kuitenkin yleisesti maanpuolustusta ilmiönä.

Edustaja Anni Sinnemäki vuonna 2004 pitämässään puheenvuorossa puhuu laajasti puolustukseen liittyvistä kysymyksistä ja lähtee samasta näkemyksestä kuin asevelvollisuusjärjestelmän uudistamisesta puhuneet kansanedustajat. Hänen mukaansa Suomi ylläpitää kohtuuttoman suuria asevoimia ja tarpeetonta puolustuskykyä suhteessa todellisiin uhkakuviin. Tämä poikkeaa muista puheenvuoroista siinä, ettei kritiikin kohteena ole pelkästään asevelvollisista koostuva laaja reservi, vaan asevoimien suuruus kokonaisuudessaan. Sinnemäki lähestyy kysymystä pääosin taloudellisesta näkökulmasta, ja argumentoi pienempien asevoimien johtavan matalampiin menoihin. Hän ei kuitenkaan ehdota kantahenkilökunnan määrään mitään suoria muutoksia. Samassa puheenvuorossa Sinnemäki myös kertoo kannattavansa Suomen liittymistä Ottawan-sopimukseen ja sanoo ettei jalkaväkimiinojen kieltäytyminen vaarantaisi Suomen puolustusta. Hän myös

argumentoi, että Puolustusvoimissakin ollaan valmiita tähän uudistukseen ja sopimukseen liittyminen olisi päinvastoin erinomaista rauhanedistämispolitiikkaa Suomelta.⁴⁴ Samoilla linjoilla Ottawan-sopimuksesta Sinnemäen kanssa ovat kaikki muutkin aiheesta puhuneet vihreiden kansanedustajat.

Siviilipalveluksesta ja totaalikieltäytyjistä puhuneet olivat niin ikään toistensa kanssa yhteneväisillä linjoilla. Aiheesta puhuivat edustajat Meriläinen, Pulliainen, Sinnemäki ja Sumuvuori, joista vain Meriläinen toistuvasti. Meriläiselle siviilipalvelusmiesten ja totaalikieltäytyjien aseman parantaminen oli merkittävä henkilökohtainen tavoite aineiston perusteella. Meriläinen kommentoidessaan lakialoitettaan asevelvollisuuden muuttamiseksi toteaa, että Suomessa erilaisia vakaumuksia asetetaan eriarvoiseen asemaan juuri asepalveluksen kontekstissa. Hänen mukaansa siviilipalveluksen tulisi olla täysin tasa-arvoinen ja rinnasteinen palvelustapa asepalvelukselle, minkä rangaistuksenomainen luonne nimenomaan luo perusteita totaalikieltäytymiselle. Puheenvuoron lopussa Meriläinen myös toteaa, että lausahduksessa ”sivari on sankari, totaali on tosimities” piilee totuudensiemen.⁴⁵

Vihreän puolueen suhtautuminen juuri totaalikieltäytymiseen onkin yksi aineiston mielenkiintoisimmista yksityiskohdista. Vihreillä on merkittäviä historiallisia kytköksiä kansalaistottelemattomuuteen, josta totaalikieltäytyminen on hyvin konkreettinen ja keskeinen ilmentymä suomalaisessa yhteiskunnassa. Vihreän liikkeen historiaan, aina Kojjärven tapahtumista puolueen vakiintumiseen, kansalaistottelemattomuus ja protestinomaiset toimintatavat ovat kuuluneet hyvinkin merkittävällä tavalla.⁴⁶ Tämä ideologinen jatkumo näkyy selkeästi Meriläisen argumentaatiossa. Kuitenkaan tämä vahva totaalikieltäytyjien tukeminen ei näy muilla vihreiden kansanedustajilla, joten tässä mielessä hyväksyvä suhtautuminen kansalaistottelemattomuuteen jää laajemmin kysymyksessä näkymättä, vaikka sen olisi voinut olettaa näkyvän tässä yksityiskohdassa huomattavasti enemmän. Toisaalta totaalikieltäytyminen on luonteeltaan hyvin erilaista kansalaistottelemattomuutta kuin

---

⁴⁴ PTK 143/2004 vp, A. Sinnemäki, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+119+119>, [luettu: 4.1.2025].

⁴⁵ PTK 14/2005 vp, R. Meriläinen, 23.2.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+14/2005+vp+7+13+18>, [luettu: 5.1.2025].

⁴⁶ Karimäki 2022, 239–259.

esimerkiksi luonnon puolesta protestoiminen. Onkin mahdollista, että ainakin osa vihreistä on nähnyt totaalkiellettyymisen enemmän yksilön itsekkyydestä lähtevänä toimintana kuin minään kannatettavana kansalaistottelemattomuuden ilmentymänä.

Aineistosta nousi myös yksi Puolustusvoimia instituutiona kritisoinut kirjallinen kysymys missä kymmenen vihreiden kansanedustajaa kehottivat hallitusta puuttumaan sukupuoliseen häirintään ja epätasa-arvon ilmenemiseen Puolustusvoimissa, etupäässä maanpuolustuskorkeakoulussa.⁴⁷ Vaikka kyseinen kirjallinen kysymys ei niinkään koske maanpuolustusta suoraan, voi siitä tehdä konkreettisia huomioita vihreiden poliittisista prioriteeteista. Tasa-arvon edistäminen oli toki erittäin keskeinen vihreiden poliittinen tavoite vaalikaudelle tullessa,⁴⁸ mutta vielä kuvaavampaa on se, että allekirjoittaneista edustajat Tuija Brax ja Osmo Soininvaara eivät tehneet ainuttakaan aloitetta tai pitäneet yhtäkään puheenvuoroa kansallisesta puolustuksesta koko vaalikaudella. Sen lisäksi allekirjoittaneista edustaja Kirsi Ojansuu puhui vaalikaudella vain kerran ja silloinkin opintojen ja armeijan käynnin yhdistämisestä sekä edustaja Tynkkynenkin vain yhden kerran kattavasti.

Vihreiden suhtautuminen kansallisen puolustuksen kysymyksiin onkin siinä mielessä haastavaa koota yhdeksi selväksi kokonaisuudeksi, sillä edustajat jakautuivat lopulta kahteen eri kategoriaan. Osa edustajista puhui kauden aikana paljon tai otti hyvinkin selkeästi ja voimakkaasti kantaa kokemiinsa epäkohtiin, mutta toinen puoli eduskuntaryhmästä suhtautui aiheeseen aineiston valossa lähes täysin välinpitämättömästi. Kuitenkin puolueen hiljaisen siiven voi nähdä tukeneen aiheesta enemmän puhuneiden kantoja, sillä selkeästi ristiriitaiset argumentit loistavat poissaolollaan ja useammassa ryhmäpuheenvuorossa puolue on kollektiivisesti hyvin samoilla linjoilla aktiivisten edustajien argumenttien kanssa. Todennäköisesti kansallisesta puolustuksesta vähemmän puhuneet eivät kuitenkaan ole kokeneet joidenkin edustajien nostamia maanpuolustukseen liittyviä epäkohtia yhtä ongelmallisina. Esimerkiksi suurin osa Meriläisen radikaalimpia uudistuksia tavoitelleista aloitteista ja kirjallisista kysymyksistä eivät saaneet kuin ihan yksittäisiä vihreiden edustajia

---

⁴⁷ KK 937/2005 vp, R. Meriläinen, 16.11.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+937/2005>. [luettu: 5.1.2025].

⁴⁸ Eduskuntavaaliohjelma 2003 – Pallo haltuun, Vihreä liitto, 2003, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/873>.

taakseen. Edustajien motiiveja olla pitämättä puolueen yleisen linjan mukaisia puheenvuoroja on myös vaikeaa hahmottaa, jos suhtautuminen olisi ollut yhtä kriittistä.

2.3 Asevelvollisuus välttämättömänä pahana

Vasemmistoliiton ainakin jonkin asteiset historialliset kytkökset muun muassa Neuvostoliittoon sekä SKP:n radikaaliin sisäiseen oppositioon eli taistolaisiin eivät luonnollisestikaan anna odottaa puolueelta mitään erityisen maanpuolustushenkistä politiikkaa. Puolue oli myös vuoden 2003 vaaliohjelmassa linjannut, että Suomen puolustusmenot tulisi kääntää kasvusuunnasta laskusuuntaan uudistamalla Puolustusvoimia sekä asevelvollisuutta ”paremmin todellisia uhkakuvia vastaaviksi”.⁴⁹ Vasemmistoliiton historia ja turvallisuuspolitiikka sisälsi siis vahvasti pasifistisiakin kaikuja, jonka voisi olettaa näkyvän sen suhtautumisessa maanpuolustukseen erittäin laaja-alaisesti. Näistä lähtökohdista huolimatta puolueen suhtautuminen kansallisen puolustuksen kysymyksiin ei täysin vastannut sen vuoden 2003 vaaliohjelman linjauksia.

Vaikka ammattiarmeijaan siirtyminen oli vuosina 2003–2007 ajankohtaista muualla Euroopassa, Suomessa sille ei löytynyt laajaa tukea miltään yhteiskunnan tasolta. Myöskään vasemmistoliiton kansanedustajat eivät kehottaneet ammattiarmeijaan siirtymistä vaalikauden aikana. Ammattiarmeijan epäsuosiota vasemmiston silmissä selittävät ainakin korkeat kustannukset sekä silloisesta tasa-arvoiseksi koetusta järjestelmästä luopuminen. Tämä on sikäli erittäin mielenkiintoinen huomio, koska nykyään asevelvollisuutta ei sen sukupuolittuneisuuden takia välttämättä pidetä yksiselitteisesti tasa-arvoisena. Aiemmin käsitellyssä vihreässä puolueessa tästä olikin merkittävästi eroavia näkemyksiä jo tarkastelujakson ajankohtana.

Vasemmistoliiton kansanedustajat puhuivat asevelvollisuudesta vuosina 2003–2007 verrattain vähän suhteessa muihin maanpuolustuksen osa-alueisiin ja sen kiistattoman merkittävään painoarvoon Suomen puolustuksessa. Kaikista 19:sta kansanedustajasta vain edustajat Mikko Kuoppa, Jaakko Laakso, Outi Ojala, Suvi-Anne Siimes, Esko-Juhani Tennilä ja Pentti

---

⁴⁹ Vasemmistoliiton vaaliohjelma, 2002, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/816>.

Tiusanen puhuivat asevelvollisuudesta enemmän kuin kerran.⁵⁰ Pelkästään tästäkin voi päätellä, ettei asevelvollisuutta ole koettu kaudella 2003–2007 kovinkaan ajankohtaiseksi aiheeksi puolueessa, mutta myös siitä, ettei asevelvollisuuteen kohdistuvaa kritiikkiäkään olla haluttu esittää suuremmissa määrin hyvin poikkeuksellisesta ajanjaksosta huolimatta. Toisaalta asevelvollisuutta käsittelevissä puheenvuoroissa käy tyypillisesti hyvin selväksi, miten edustaja siihen suhtautuu. Pääosin muissa puolustuspolitiikan kysymyksissä edustajien puheenvuorot olivat puolestaan useammin vaikeaselkoisempia ja ehkä tyypillisempiä poliittisia puheenvuoroja. Muissa kansallisen puolustuksen kysymyksissä, kuten vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa ja maakuntajoukoissa, edustajien kannanotot olivatkin myös huomattavasti kriittisempiä.

Melkein kaikissa asevelvollisuutta koskeneissa kannanotoissa edustaja kertoo tukevansa silloista mallia ja ilmaisee kannattavansa yleistä asevelvollisuutta. Tyypillisesti keskustelun taustalla on kuitenkin vasemmistoliiton esittämää kritiikkiä johonkin toiseen puolustuspolitiikan ulottuvuuteen. Edustaja Tennilän vastauspuheenvuoro kesäkuussa 2003 perussuomalaisten Tony Halmeelle on tyypillinen tällainen esimerkki, jossa Tennilä vastaa hänelle esitettyyn kritiikkiin ja kertoo samassa yhteydessä tarkasti omasta suhtautumisesta niin maanpuolustukseen kuin Puolustusvoimiinkin. Tennilän mukaan ”vasemmalla ollaan valmiita aina riittävät resurssit turvaamaan armeijalle, kun se lähtee aluepuolustuksesta ja asevelvollisuudesta”. Samassa Tennilä kritisoi joukkoa, jotka halusivat lisätä armeijan menoja, sillä he hänen mukaansa tahtovat Suomenkin armeijan kulkevan siellä missä ”amerikkalainen sormi osoittaa”.⁵¹ Tennilä kertoi myös myöhemmin joulukuussa 2003 kannattavansa asevelvollisuutta Suomessa.⁵² Asevelvollisuutta koskevilla puheenvuoroilla onkin hyvin tyypillistä, ettei edustaja puhu ainoastaan asevelvollisuudesta vaan sivuaa jotain muuta maanpuolustukseen ja puolustuspolitiikkaan liittyvää kysymystä samalla.

Tennilän lisäksi vastaavia asevelvollisuutta tukevia puheenvuoroja piti moni muukin vasemmistoliiton kansanedustaja. Edustaja Laakso linjasi pitämässään vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuorossa 20.12.2004, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tukee nykyisiä

---

⁵⁰ Pois luettuna sellaiset yksittäiset puheenvuorot, joissa asevelvollisuus mainitaan jossain täysin toisessa kontekstissa, kuten etuuskysymyksissä.

⁵¹ PTK 41/2003 vp, E.J. Tennilä, 17.6.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+41/2003+vp+6+8+8>, [luettu: 10.12.2023].

⁵² PTK 114/2003 vp, Tennilä, 16.12.2003.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjoja, mihin erittäin oleellisena osana kuului yleinen asevelvollisuus sekä koko maan puolustamiseen tarkoitettu alueellinen puolustusjärjestelmä. Samana päivänä edustajat Markus Mustajärvi sekä Kuoppa toistivat osaltaan Laakson pitämän ryhmäpuheenvuoron linjaa.⁵³ Huomionarvoista asevelvollisuutta tukevissa kannanotoissa on se, että järjestelmän puolesta puhuminen tapahtuu lähes poikkeuksetta kontekstissa, jossa silloinen puolustuspoliittinen linja toimii ikään kuin vasta-argumenttina muutoksille, etupäässä mahdolliselle Nato-jäsenyydelle. Sotilaspoliittisesta näkökulmasta oli kuitenkin jo tuolloin selvää, ettei Nato-jäsenyys edellyttäisi Suomelta muutoksia omiin kansallisen puolustuksen peruseriaatteisiin.⁵⁴ Tässä argumentoinnissa on siis huomioitava se, ettei Natoa vastustettu siksi, että se varsinaisesti olisi uhka suomalaiselle asevelvollisuusjärjestelmälle.

Asevelvollisuutta itsessään kyseenalaistetaan vain yhden edustajan toimesta. Edustaja Ojala kritisoi hallituksen vuoden 2004 selontekoa siitä, että siinä pidetään yleistä asevelvollisuutta itsestään selvänä vedoten mm. Ruotsissa tehtyihin muutoksiin. Tämän jälkeen saatuaan pääministeriltä vastauksen Ojala siirtää yleiselle asevelvollisuudelle suuntaamansa kritiikin koskemaan maakuntajoukkojen perustamiseen liittyviä kysymyksiä ja toteaa pelkäävänsä maakuntajoukkojen syövän yleistä asevelvollisuutta.⁵⁵ Ojalankaan kriittisestä puheenvuorosta ei siis voi tehdä johtopäätöksiä asevelvollisuuden vastaisuudesta. Aineiston koostuessa kaikista teemaan liittyvistä puheenvuoroista on inhimillisestikin katsottuna ymmärrettävää, että joukkoon mahtuu harkitsemattomiakin puheenvuoroja. Tässä mitä ilmeisemmin on kyse vain yksittäisestä puolueen linjasta poikkeavasta puheenvuorosta, jolle ei voi antaa suurempaa painoarvoa Ojalan samana päivänä vain hetkeä myöhemmin pitämänsä puheenvuoron takia.

---

⁵³ PTK 143/2004 vp, J. Laakso, M. Mustajärvi, M. Kuoppa, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+8+8>, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+115+115>, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+108+108>, [luettu: 12.12.2023].

⁵⁴ Särkkä 2019, 116.

⁵⁵ PTK 97/2004 vp, O.Ojala, 28.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+97/2004+vp+2+21+21>, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+97/2004+vp+2+58+58>, [luettu 20.12.2023].

Huoli siitä, että maakuntajoukot mahdollisesti söisivät yleistä asevelvollisuutta, nousee mitä ilmeisimmin taas ammattiarmeijan vastustamisesta. Asevoimien eri toimintojen ulkoistaminen on tyypillinen osa sellaista organisaatiomuutosta, jonka päässä on ainakin osittainen armeijan ammattilaistuminen.⁵⁶ Toisaalta se, oliko kyseisten maakuntajoukkojen kohdalla kenelläkään tällaista taka-ajatusta, on kokonaan toinen kysymys. Todennäköisesti maakuntajoukkojen perustamisella olisi vain haluttu vastata vapaaehtoisen maanpuolustuksen kysyntään ja tarjota halukkaille reserviläisille mahdollisuuksia harjoittaa sotilastaitojaan. Tämän ei tosin tarvitse olla ristiriidassa asevoimien ammattilaistumista vastustavien argumenttien kanssa, jotka voivat myös olla hyvin perusteltuja.

2.4 Vasemmistoliiton kritiikkiä muissa kansallisen puolustuksen kysymyksissä

Asevelvollisuuden lisäksi muissa kansallisen puolustuksen kysymyksissä puolueessa ollaankin jo selkeästi kriittisempiä. Tosin edes asevelvollisuusjärjestelmää tukiessaan vasemmistoliiton kansanedustajat eivät tyypillisesti esitä mitään sellaista, jonka voisi tulkita erityisen maanpuolustushenkiseksi. Yksittäisiä poikkeuksia kuitenkin löytyy. Edustaja Tiusanen lokakuussa 2006 pitämässään puheessa ylistää yleistä asevelvollisuutta hienona asiana, joka lisää niin demokraattisuutta kuin maanpuolustushenkeäkin. Samassa puheenvuorossa Tiusanen puhuu myös vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta sekä laajasta turvallisuuskäsitteestä asiasisällöllisesti samankaltaisesti kuin muutkin puoluetoverinsa, mutta muita sovittelevampaan sävyyn. Siinä missä etenkin vapaaehtoinen maanpuolustus saa muilta edustajilta lähinnä pelkkää kritiikkiä, Tiusanen toteaa sen myös sisältävän positiivisia elementtejä, vaikka ydinviesti onkin muiden tapaan kriittinen.⁵⁷

Tiusasen puheenvuoron lisäksi vapaaehtoinen maanpuolustus esiintyy muilla edustajilla lähinnä kritiikin kohteena. Edustajat Kauppila ja Laakso palaavat jopa vuoden 1918 sisällissotaan ja epäsuorasti vertaavat vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa suojeluskuntiin,

---

⁵⁶ Laitinen ja Nokkala 2005, 132–135.

⁵⁷ PTK 98/2006 vp, P.Tiusanen, 10.10.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+98/2006+vp+3+21+21>, [luettu: 17.12.2023].

mikä on 2000-luvun suomalaisessa eduskuntakeskustelussa erittäin harvinaista maanpuolustuksesta puhuttaessa.⁵⁸ Edustaja Erkki Virtanen puolestaan kyseenalaistaa maakuntajoukkojen tarpeellisuutta perustellen, ettei ole saanut hallitukselta minkäänlaista selitystä siitä mihin näitä joukkoja tultaisiin käyttämään ja missä heitä tarvitaan. Virtasen kohdalla tosin todettakoon, että hän on monia muita edustajia tyytyväisempi vuoden 2004 selontekoon.⁵⁹

Useissa kansalliseen puolustukseen liittyvissä puheenvuoroissa puhutaan myös laajemman turvallisuuskäsitteen puolesta. Tällä laajemmalla turvallisuuden ymmärtämisen käsitteellä pyritään tuomaan ilmastonmuutoksen ja globaalin köyhyyden kaltaisia ilmiöitä turvallisuuspoliittiseen keskusteluun.⁶⁰ Pääsääntöisesti puheenvuoroissa, joissa laajaa turvallisuuskäsitettä painotetaan, ei pyritä varsinaisesti kritisoimaan suomalaista maanpuolustusta vaan pikemminkin viemään keskustelua pois perinteisestä puolustuspolitiikasta. Toisinaan tällaiset puheenvuorot sisältävät kuitenkin myös painavaa kritiikkiä. Esimerkiksi edustaja Minna Sirnö sätii hallituksen vuoden 2004 puolustuspoliittista selontekoa sen liian ”Suomi-keskeisestä” sotilaallisesta turvallisuuskäsityksestä.⁶¹

Sirnö'n puheet voi tulkita toki ensisijaisesti kritiikkinä hallitusta kohtaan, mutta ottaen huomioon kaikki suomalaiseen maanpuolustukseen ja sen eri elementteihin liittyvät Sirnö'n puheenvuorot, voi Sirnöä pitää perustellusti myös kriittisenä itse maanpuolustusta kohtaan. Hän nimittäin piti vain yhdeksän puheenvuoroa aiheesta koko vaalikauden aikana, joista jokainen oli kriittinen tai täysin irrelevantti tutkimusasetelman kannalta. Sirnö'n kritiikki ei kuitenkaan pääosin poikkeakaan muista puolueensa edustajista. Esimerkiksi maakuntajoukkoja tai Ottawan-sopimusta koskeneissa kannanotoissaan Sirnö on hyvin samanlaisilla kriittisillä linjoilla kuin kaikki muutkin aiheeseen kantaa ottaneet edustajat. Ero tulee useisiin muihin

---

⁵⁸ Puheenvuoroja, jotka sisältävät sanat ”maanpuolustus” ja ”suojeluskunta” on pidetty eduskunnassa vain 14 koto 2000-luvulla. Tämä sisältäen kaikki puolueet ja kaikki erilaiset kontekstit.

⁵⁹ PTK 97/2004 vp, E.Virtanen, 28.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+97/2004+vp+2+110+110>, [luettu: 10.12.2023].

⁶⁰ Häkkinen 2020, 159–160.

⁶¹ PTK 143/2004 vp, M.Sirnö, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+118+118>, [luettu: 12.12.2023].

edustajiin siinä, ettei Sirnö missään puheenvuorossaan ilmaise minkäänlaista tukea millekään suomalaisen puolustuspolitiikan linjalle.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä oli lopulta erittäin yksimielinen kansallisen maanpuolustuksen osalta. Puolueen yhtenäisyyteen toki aina vaikuttaa myös ryhmäkuri ja yksittäisten edustajien riippuvuus puolueesta, mikä voi nostaa kynnystä muun ryhmän linjasta poikkeamiseen.⁶² Edustajien puheenvuorojen välillä on kuitenkin paljon sävyeroja, vaikka asiasisällöllisesti he ajavat samoja asioita. Asevelvollisuus nähdään vähintäänkin tarpeellisenä eikä sitä erikseen kyseenalaisteta tai ylipäätänsä nosteta keskustelussa esille. Ainoa selvästi muiden edustajien sekä ryhmäpuheenvuorojen linjoista poikkeava puheenvuoro on Ojalan asevelvollisuutta kyseenalaistava puheenvuoro, mutta kuten jo aikaisemmin totesin siitä on hankala vetää erillisiä johtopäätöksiä.

Tutkittavan aineiston valossa asevelvollisuus nautti siis vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä laajaa tukea. Nähdäkseni puheenvuoroissa asevelvollisuutta käytetään pääosin sellaisissa tilanteissa, joissa ikään kuin ostetaan parempaa mandaattia kritisoida muita hallituksen puolustuspoliittisia ratkaisuja. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kysymykset, Ottawan miinasopimuksen allekirjoittamatta jättäminen sekä puolustuspoliittisen selonteon sotilaallisen turvallisuuden painotukset ovat puolestaan lähes täysin edustajien vastustuksen tai kritisoinnin kohteena.

2.5 Asevelvollisuus puolueita jakavana tekijänä

Verratessa vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautumista kansalliseen puolustukseen huomataan, että oletetuista yhtäläisyyksistä huolimatta puolueet poikkeavat merkittävästi toisistaan. Poikkeavat linjat ovat myös siitä näkökulmasta hieman yllättäviä, sillä puolueiden näkemykset Suomen turvallisuusympäristöstä ja Venäjästä tuntuivat olevan hyvinkin lähellä toisiaan. Kummallakin puolueella oli runsaasti puheenvuoroja muuttuneesta turvallisuustilanteesta ja uusista uhkakuvista, joilla etenkin vihreät perustelevat suurilta osin

---

⁶² Pekonen 2011, 133–135.

hakemiaan muutoksia. Turvallisuuskäsitteen laajentaminen sen sijaan näkyi vähän yllättävästikin aineistossa enemmän vasemmistoliiton puheenvuoroissa, mutta toisaalta asiasisällöllisesti vihreiden näkemykset Suomea uhkaavista tekijöistä alleviivaavat samoja argumentteja, joilla vasemmistoliitto kritisoi hallitusta liian puolustuskeskeisestä turvallisuuspolitiikasta.

Puolustuspolitiikan kulmakivenä pidetty asevelvollisuus saa vihreiltä edustajilta huomattavia muutosehdotuksia, joita vasemmistoliiton kansanedustajien puheenvuorossa ei esiinny periaatteessa lainkaan. Vihreille asevelvollisuusjärjestelmä on aikansa elänyt ja epätasa-arvoinen instituutio, eikä vasemmistoliitossa jaeta kumpaakaan näistä vihreille hyvin keskeistä näkemystä. Vasemmistoliitolle asevelvollisuus sen sijaan symboloi tasa-arvoista tapaa järjestää Suomen puolustus, missä sosioekonomisesta taustastaan riippumatta koko miesikäluokka aloittaa ja suorittaa palveluksensa samalla viivalla. Vihreille sen sijaan asevelvollisuus näyttyy vanhakantaisena ja miehiä syrjivänä instituutiona, joka on suoranainen este tasa-arvon toteutumiselle suomalaisessa yhteiskunnassa.

Vasemmistoliitolle asevelvollisuus on myös erittäin keskeinen työkalu vastustaa Nato-jäsenyyttä, mikä puolestaan ei esiinny vihreiden asevelvollisuutta koskevassa argumentaatiossa. Toisaalta vihreiden asevelvollisuutta koskeneissa puheenvuoroissa ei kertaakaan perusteltu järjestelmän muuttamista mahdollisella sotilaallisella liittoutumisella. Tällaisella vaihtoehdolla ei edes spekuloitu, mikä kertoo paljon puolueen suhtautumisesta sotilasliitto Natoon. Jos asevelvollisuusjärjestelmän muuttaminen olisi ollut ensisijaisen tärkeä tavoite vihreille, niin todennäköisesti sotilaallisessa liittoutumisessa olisi voitu tulla vastaan. Natoon liittyminen olisi voinut täyttää asevelvollisuusjärjestelmän muuttamisesta seuranneita puutteita Suomen puolustuksessa ja tämän vaihtoehdon tarjoaminen olisi saattanut tyydyttää joitakin poliittisia vastustajia, jotka eivät missään nimessä olleet asevelvollisuusjärjestelmän muuttamisen kannalla. Tosin mahdollinen Natoon liittyminen ei nauttinut Suomessa 2000-luvun avussa merkittävää kannatusta, ja eduskuntapuolueista vain kokoomuksessa Nato-jäsenyys sai merkittävää kannatusta vaalikaudella 2003–2007.⁶³ Tätä

---

⁶³ Särkkä 2019, 222–238.

taustaa vasten vihreiden linja kysymyksessä on ollut ymmärrettävä, vaikka Natoon liittymisellä olisikin voitu argumentoida asevelvollisuusjärjestelmän muuttamista.

Käänteisesti vasemmistoliitto nimenomaan tuki Suomen silloista asevelvollisuusjärjestelmää ainakin osittain siksi, ettei Suomelle tulisi turvallisuuspoliittista tarvetta hakea liittokunnan jäsenyyttä. Todennäköisesti vihreissä tällainen riski Naton kysynnän ja kannatuksen nousulle on ollut hyvin tiedossa kansalaispalvelumallia esittäessä. Kenties ehdotuksen läpimenon epätodennäköisyydestä tai vähemmän kriittisestä Nato-suhtautumisesta johtuen tämä ei ole estänyt aloitteiden tekemistä. Vihreille Suomen lähiympäristö oli joka tapauksessa niin turvallinen, ettei sotilaallisesta näkökulmasta Nato-jäsenyydelle olisi ollut tarvetta, vaikka asevelvollisuusjärjestelmää olisi muutettu.

Suhtautumisessaan vapaaehtoiseen maanpuolustukseen puolueet olivat huomattavasti yhteneväisemmällä linjalla. Pääosin toimintaan suhtauduttiin epäluuloisesti eikä sitä koettu kovinkaan tarpeelliseksi vallitsevassa turvallisuusympäristössä. Kumpikin puolueista myös puhui aiheesta runsaasti, mikä korostaa siihen liittyvää ideologista kritiikkiä. Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on täysin riippuvaista korkeasta maanpuolustustahdosta, ja toiminnan tarpeellisuutta on voinut helposti kritisoida 2000-luvun alun kontekstissa. Toimintaan liittyvien riskien korostaminen sen sijaan näyttäytyy suomalaisessa ympäristössä niin ikään tarkoituksenhakuiselta etenkin, kun vapaaehtoista maanpuolustusta verrattiin suojeluskuntiin. Vihreille ja vasemmistoliitolle oli ideologisesti tärkeää vähentää kaikkea sotilaallista niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, jos sen suinkin katsottiin olevan mahdollista. Tähän muottiin vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta ei luonnollisestikaan sopinut.

Ottawan-sopimus näkyi aineistossa suhteellisen vähän kummallakin puolueella. Tämä yksityiskohta ei kuitenkaan ole ongelma, sillä kumpikin puolueista olivat vahvasti ja yksimielisesti sopimukseen liittymisen kannalla. Aiheeseen liittyvät ja mahdollisesti aineiston ulkopuolelle jääneet puheenvuorot tuskin olisivat muuttaneet aineistosta nousevia johtopäätöksiä laisinkaan. Jalkaväkimiinat kieltävästä sopimuksesta puhuttiin lähinnä vuoden 2004 selonteon yhteydessä, mikä selittää temasta pidettyjen puheenvuorojen vähäisen

määrän.⁶⁴ Kyseinen aihe nousi uudestaan pinnalle vasta tarkastelujakson jälkeen vuonna 2011, jolloin Suomi myös liittyi sopimukseen.⁶⁵

Yksi keskeinen ja mielenkiintoinen eroavaisuus puolueiden välillä oli edustajien aktiivisuus kansallisen puolustuksen kysymyksissä, mikä jakautui huomattavasti tasaisemmin vasemmistoliiton kansanedustajien keskuudessa kuin vihreiden. Tässä mahdollisesti näkyikin vihreän puolueen nuorempi ikä ja edeltäjien puuttuminen, jolloin puolueelle ei kenties ole vakiintunut yhtä selkeää yhteistä puolustuspoliittista linjaa toisin kuin pidemmät historialliset perinteet omaavalle vasemmistoliitolle. Vaalikauden sisälläkin puolueiden aktiivisuudessa oli merkittäviä eroavaisuuksia. Vihreiden kansanedustajat puhuivat selkeästi eniten kansallisesta puolustuksesta vuonna 2006, mitä selittää esimerkiksi edustaja Sumuvuoren nouseminen edustaja Irina Krohnin tilalle sekä hallituksen esitys vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta.⁶⁶ Aiheeseen liittyvä aktiivisuus jatkui myös vuoden 2007 helmikuulle.

Asevelvollisuuden osalta puheenvuorot jakautuvat tasaisemmin, mutta myös siinä vuosi 2006 oli pienellä erolla puolueen aktiivisin. Tätäkin selittää edustaja Sumuvuoren nouseminen eduskuntaan kesällä 2006 hänen ollessa neljällätoista puheenvuorolla koko eduskuntaryhmän toiseksi aktiivisin vuonna 2006 maanpuolustuksesta pidetyissä puheenvuoroissa. Edustaja Meriläinen sen sijaan ei pitänyt laisinkaan maanpuolustukseen liittyviä puheenvuoroja vuonna 2006, vaikka oli muuten vaalikaudella aktiivinen etenkin asevelvollisuuteen liittyvissä asioissa.

Vasemmistoliitossa vuosi 2004 oli puolestaan selkeä piikki vaalikauden aktiivisuudessa niin kansallisen puolustuksen kuin yleisestikin maanpuolustuksen osalta. Tässä kaikkein merkittävin selittävätekijä on samana vuonna julkaistu valtioneuvoston selonteko turvallisuus-

---

⁶⁴ Eduskunnan sähköisessä palvelussa hakusanalla ”Ottawan sopim*” 141 puheenvuoroa vuoden 2004 valtiopäiviltä. Vuosilta 2003, 2005 ja 2006 yhteensä vain 13. Vihreiden ja vasemmistoliiton aineiston ulkopuoliset puheenvuorot eivät vaikuttaneet tutkimustuloksiin.

⁶⁵ HE 15/2011, 25.11.2011, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_15+2011.pdf, [luettu: 6.2.2025].

⁶⁶ HE 172/2006, 10.10.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=Valiokuntakasittely&docid=he+172/2006>, [luettu: 7.1.2025].

ja puolustuspolitiikasta.⁶⁷ Näissä puheenvuoroissa pääosin ilmaistiin tyytyväisyyttä selonteossa linjatuille Suomen puolustuspolitiikan peruslinjoille, vaikkakin selonteossa olevia yksityiskohtia kritisoidaankin useaan otteeseen. Vuosi 2004 on myöskin ainoa, jolloin jokainen puolueen kansanedustajista piti maanpuolustukseen liittyneen puheenvuoron. Vihreiden osalta näin ei ollut yhtenäkkään vuonna. Kaikista aktiivisimpanakin vuonna 2006 peräti seitsemän kansanedustajaa ei puhunut lainkaan maanpuolustuksesta. Tosin kaikkina muina vuosina kyseinen määrä oli viisi edustajaa, mikä osaltaan korostaa puheenvuorojen epätasaista jakautumista vihreiden eduskuntaryhmässä.

Puolueiden välisiä eroavaisuuksia oli lopulta paljon enemmän kuin mitä ideologisista lähtökohdista olisi saattanut olettaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että toinen puolueista olisi merkittävästi maanpuolustushenkisempi tai -vastaisempi. Erilaiset turvallisuuspoliittiset prioriteetit kuitenkin johtivat siihen, että vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautuminen maanpuolustukseen oli lopulta todella erilaista. Kaikista keskeisimmässä kansallisen puolustuksen kysymyksessä puolueet poikkesivat toisistaan täysin. Vaikka pienemmissä yksityiskohdissa samankaltaisuus oli aika ajoin lähes täydellistä, niin eroavat näkemykset asevelvollisuudesta vie puolueet kokonaan eri puolustuslinjoille.

---

⁶⁷ VSN 6/2004 vp, 24.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&docid=vns+6/2004>, [luettu: 8.1.2025].

3 Suhtautuminen Suomen puolustusbudjettiin

3.1 Puolustusmäärärahojen väärät painopisteet

Puolueiden talouspoliittiset painotukset kertovat usein erittäin paljon niiden tosiasiallisesta suhtautumisesta yhteiskunnan eri osa-alueisiin. Rahankäytön eri prioriteetit kuitenkin paljastavat puolueen ja sen edustajien näkemyksiä siitä, kuinka tärkeää jokin tietty toiminta on suhteessa muihin yhteiskunnan elementteihin. Suhtautuminen Suomen puolustusbudjettiin paljastaakin hyvin yksiselitteisesti puolueessa vallitsevia hierarkioita eri yhteiskunnan rahankäyttökohteiden välillä. Tämä maanpuolustuksen osa-alue poikkeaa myös keskeisesti muista sillä, että suhtautuminen paljastuu pääsääntöisesti talousarvioaloitteiden eikä puheenvuorojen kautta. Luonteeltaan ne ovat kuitenkin hyvin samanlaisia ja tietty täysistuntopuheenvuoroille tyypillinen teatraalisuus,⁶⁸ millä pyritään vakuuttamaan äänestäjä, näkyy myös tehdyissä aloitteissa.

Kylmän sodan jälkeinen muuttunut turvallisuusympäristö mahdollisti uudenlaisen debatoinnin Suomea koskevista uhkakuvista ja niiden tärkeysjärjestyksestä. Tällä uhkakuvien tulkinnalla on luonnollisesti suuri merkitys puolustusjärjestelmien kehittämisessä, ja siten myös puolustusmäärärahoja ja materiaalihankintoja koskevassa päätöksenteossa. 2000-luvulle tultaessa jo aiemmin mainitsemani laaja turvallisuuskäsite oli noussut merkittäväksi tekijäksi kansainvälisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Kansainvälisesti muuttunut turvallisuuskäsite oli osaltaan lisännyt kiistelyä maanpuolustuksesta ja puolustuksen rahoituksesta myös suomalaisessa eduskuntakeskustelussa.⁶⁹ Vertailukohtana tulevien leikkausten kokoluokasta Suomen puolustusbudjetti oli kokonaisuudessaan keskimäärin kahden miljardin luokkaa vuosina 2003–2007. Summasta vuosittain vähän reilu neljännes oli tarkoitettu puolustusmateriaalihankintoihin.⁷⁰

---

⁶⁸ Pekonen 2011, 98–100.

⁶⁹ Häkkinen 2020, 158–159.

⁷⁰ Puolustusministeriön tiedotteet 2003, 2004, 2005, 2006.

https://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet_ja_uutiset/tiedotearkisto/tiedotteet_2005/puolustusbudjetti_vuodelle_2006.2103.news#5be5ea5a>.

Vihreiden suhtautumisessa Suomen puolustusbudjettiin nousee kansallisen puolustuksen tavoin tietyt edustajat huomattavasti muita aktiivisempaan rooliin. Hieman jopa yllättäen aiheessa aktiivisimmat edustajat eivät ole täysin samoja kuin kansallisen puolustuksen muissa kysymyksissä. Aiheen tiimoilta selkeästi aktiivisimmat edustajat olivat Andersson, Cronberg ja Sinnemäki. Heistä vain edustaja Cronberg kuului aktiivisimpiin puhujiin muissa kansallisen puolustuksen kysymyksissä, joissa puolestaan Andersson ja Sinnemäki pitivät vain yksittäisiä puheenvuoroja. Edustajat Andersson ja Sinnemäki puhuivatkin suhteessa todella paljon puolustusbudjetista. Kaikista yhdestätoista Sinnemäen maanpuolustusta koskeneista puheenvuoroista vain neljä koski ensisijaisesti jotain muuta puolustuksen osa-aluetta. Puheenvuorojen lisäksi Sinnemäen nimissä oli myös kaksi talousarvioaloitetta vuosina 2003–2007. Kyseisten edustajien lisäksi myös Anttila ja Pulliainen olivat aktiivisia puolustusmäärärahoista puhujia.

Sen sijaan edustajat Sumuvuori ja Meriläinen eivät pitäneet erikseen puolustusbudjettia koskevia puheenvuoroja, vaikka olivat asevelvollisuuden osalta koko eduskuntaryhmän aktiivisimpia puhujia. Tosin puolustuksen taloudellinen näkökulma esiintyi joissain asevelvollisuutta koskeneissa puheenvuoroissa, mutta niissäkin tapauksissa puheenvuoron pääargumentit koskivat jotain muuta yksityiskohtaa kuin puolustusmäärärahoja. Kuitenkin maanpuolustukseen liittyvien teemojen epätasainen jakautuminen eduskuntaryhmän kesken kertoo siitä, että maanpuolustusta lähestyttiin useista erilaisista ja usein hyvin yksilöllisistä näkökulmista, vaikka puolueen päälinjat olisivatkin suhteellisen yhteneväisiä. Puolustusbudjetin osalta vihreiden voi katsoa olleen yhtä mieltä, sillä kaikki puolueen kansanedustajat ovat olleet allekirjoittamassa useampia yhteisiä talousarvioaloitteita.

Vuonna 2004 yksitoista vihreiden kansanedustajaa allekirjoittivat aloitteen, jossa haettiin merkittäviä leikkauksia Suomen puolustusbudjettiin. Kyseisessä edustaja Cronbergin laatimassa aloitteessa tavoitellaan 30 000 000 euron vähennyksiä vuoden 2005 puolustusmateriaalihankintoihin osoitettuun määrärahaan. Luku vastaisi viiden prosentin leikkausta Suomen suunniteltuun budjettiin. Leikkausta perustellaan Suomen tarpeettoman suurella puolustusbudjetilla, joka on asukaslukuun suhteutettuna selkeästi suurempi kuin Natoon kuulumattomilla Euroopan valtioilla keskimäärin. Tämän lisäksi aloitteessa nostetaan

esille, että Suomen asejärjestelmät ovat jo Nato-yhteensopivia.⁷¹ Ensisijaisesti tällä argumentilla perustellaan budjetin suuren koon tarpeettomuutta kansainvälisestä näkökulmasta, sillä tavoite järjestelmien Nato-yhteensopivuudesta oli synnyttänyt tarpeen merkittäville menoille. Argumentin kontekstista ei siis ole pääteltävissä mitään sellaista, mikä puoltaisi Suomen jäsenyyttä sotilasliitossa.

Kaiken kaikkiaan vihreät laativat kuusi maanpuolustukseen liittyvää talousarvioaloitetta koko vaalikauden aikana, joista peräti kolme oli sisällöltään täysin samanlaisia. Juuri edellä mainittu Cronbergin aloite oli pitkälti täysin identtinen kahden muun aloitteen kanssa, jotka julkaistiin vuosina 2003 ja 2005. Näistä ensimmäisessä oli vuoden 2004 aloitteen tavoin 11 vihreää allekirjoittajaa. Jälkimmäisessä vuoden 2005 aloitteessa allekirjoittaneina oli kaikki muut vihreiden kansanedustajat paitsi edustaja Merikukka Forsius.⁷²

Kaikista koko vaalikauden toimineista edustajista juuri Forsius oli kaikista vihreiden kansanedustajista vähäpuheisin yhdessä Osmo Soininvaaran kanssa. Kumpikin heistä piti vain yhden maanpuolustukseen liittyvän puheenvuoron koko vaalikauden aikana, eikä niistä varsinaisesti kumpikaan kerro kovinkaan paljoa edustajien henkilökohtaisesta suhtautumisesta. Myös Forsius ja Soininvaara ovat kuitenkin olleet allekirjoittamassa yhteisiä aloitteita, joista olisi voinut jäädä pois, jos olisi suhtautunut muista poikkeavalla tavalla puolustusmäärärahojen leikkaamiseen. Poliitikassa puoluekuri toki nostaa kynnystä eriäville linjoille, mutta silti vain harva aloite on erilaisista syistä jokaisen puolueen kansanedustajan allekirjoittama. Puolueena vihreät vielä korostivat yksilöllisyyttä ja vieroksuivat vanhempia puolueita juuri sen takia, että niissä heidän mukaansa pakotettiin yksimielisyyteen.⁷³ Oletetusti puolueessa siis oltiin aidosti yksimielisiä puolustusbudjetin osalta. Edellä mainituista aloitteista kaksi kolmesta ei ollut jokaisen vihreän kansanedustajan allekirjoittama, mikä selittynee mitä ilmeisimmin vain edustajan poissaololla kyseisenä päivänä, koska jokainen puolueen kansanedustaja oli mukana jossain näistä aloitteista.

---

⁷¹ TAA 42/2004 vp, 24.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+42/2004>, [luettu: 9.1.2025].

⁷² TAA 709/2003 vp. TAA 976/2005 vp.

⁷³ Karimäki 2022, 19.

Myös vuonna 2006 vihreiden eduskuntaryhmä laati kattavan aloitteen, jossa haettiin mittavia leikkauksia Puolustusvoimien toimintamenoihin osoitetuille määrärahoille. Jokaisen vihreän allekirjoittamassa aloitteessa haetaan 39 miljoonan euron vähennyksiä vuoden 2007 puolustusbudjettiin, mitä perustellaan ensisijaisesti Suomen turvallisuusympäristön muutoksella. Aloitteessa myös ehdotetaan, että ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden voimavarat tulisi sovittaa paremmin yhteen ja asevelvollisuudesta tehdä huomattavasti valikoivampaa, jolloin siihen käytettäviä määrärahoja voitaisiin myös vähentää.⁷⁴

Valikoivan asevelvollisuuden nähtiin kuitenkin vievän asevelvollisuusjärjestelmää merkittävästi kohti palkka-armejaa, joka olisi kustannuksiltaan entistä kalliimpi ylläpidettävä.⁷⁵ Tällaisesta olisi seurannut raju uudistusprosessi Puolustusvoimissa, mikä olisi todennäköisesti vaatinut merkittävässä määrin lisää resursseja. 2000-luvun alussa kansainvälisten operaatioiden painoarvo oli kasvanut merkittävästi, ja tavoite kehittää tätä osa-aluetta samanaikaisesti uskottavan kansallisen puolustuksen ylläpidon kanssa tuottivat jo valmiiksi merkittäviä haasteita resursoinnille.⁷⁶ Lyhyellä tähtämellä valikoiva järjestelmä ei välttämättä johtaisi palkka-armeijaan, joten maalaisjärjellä ajateltuna argumentti pienemmistä kuluista on toimiva. Kuitenkin vihreät hakevat juuri niitä muutoksia asevelvollisuuteen, jotka olivat jo muualla Euroopassa nostaneet kustannuksia asevoimien vahvuuksien kutistamisesta huolimatta,⁷⁷ joten aloitteessa näkyy myös muita vihreiden poliittisia prioriteetteja kuin tiukempi taloudenkuri.

Aloitteissa esiintyneiden argumenttien lisäksi vihreät perustelevat omaa kriittistä suhtautumista Suomen puolustusmenoihin myös useilla muilla tavoilla. Esimerkiksi vuonna 2003 pitämässään puheenvuorossa edustaja Andersson nostaa esille Puolustusvoimien menojen indeksisidonnaisuuden ja pitää tätä vääränlaisena talouspolitiikkana. Hänen mukaansa puolustusmenoja ei voida priorisoida yhteiskunnassa, jossa on paljon

---

⁷⁴ TAA 55/2006 vp, T. Cronberg, 22.9.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+55/2006>, [luettu: 10.1.2025].

⁷⁵ Laitinen ja Nokkala 2005, 202.

⁷⁶ Sallinen 2005, 121.

⁷⁷ Peltoniemi 2001, 117.

tärkeämpiäkin rahankäytön kohteita.⁷⁸ Samana vuonna pitämässään puheenvuorossa edustaja Sinnemäki kertoo pitävänsä oikeana, että puolustusmäärärahoihin ei tehdä lisäyksiä tilanteessa, jossa kehitysyhteistyökään ei saa tarpeeksi rahoitusta.⁷⁹

Vihreiden suhtautumisessa Suomen puolustusbudjettiin löytyy myös yksi merkittävä kansainvälinen näkökulma, jossa puolue linjaa omaa asevientipolitiikkaansa. Vaikka asevientä on puolustusbudjetin ulkopuolinen asia, niin on viennillä merkittävää vaikutusta myös puolustusmateriaalihankinnoissa ja ennen kaikkea siinä mistä maista Suomi voi ja aikoo hankkia materiaalia. Edustaja Ulla Anttilan laatimassa ja lähes jokaisen vihreän allekirjoittamassa kirjallisessa kysymyksessä edustajat kysyvät Irakin sodan vaikutuksista Suomen aseviennille. Aloitteessa esitellään Yhdysvaltojen aloittaman Irakin sodan epäkohtia ja kritisoidaan Suomen hallitusta sen epäjohtonmukaisuudesta suhteessa Yhdysvaltojen kanssa käytyyn puolustusmateriaaliyhteistyöhön ja maahan suuntautuvaan asevienttiin. Aloitteessa puhutaan kriittisemmän ja pidättyväisemmän puolustustarvikeviennin puolesta, mutta siinä ei ehdoteta suoria muutoksia maiden väliseen asevientipolitiikkaan. Kysymys pysyy pitkälti spekulatiivisella tasolla ja siinä esitellään pikemminkin korjauksia hallituksen epäjohtonmukaiseen linjaan sekä muutoksia asevientilupiin ja luokituksiin tilanteissa, joissa vastapuolen politiikassa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Tutkimuksen kannalta olennaista on myös, että vasemmistoliiton edustajista Jaakko Laakso, Pentti Tiusanen sekä Kari Uotila allekirjoittivat kyseisen kirjallisen kysymyksen.⁸⁰

Edustaja Anttila muutamaa vuotta myöhemmin pitämässään puheenvuorossa ottaa myös kantaa Suomen puolustusbudjetin painopisteisiin ja toteaa, että painopistettä tulisi siirtää selkeästi enemmän puolustuksen kansainvälisiin ulottuvuuksiin pois päin kansallisesta puolustuksesta. Tällä hän tarkoittaa yhä suurempaa panostusta sotilaalliseen kriisinhallintaan puolustusbudjetin sisällä. Hänen mukaansa 95 prosentin panostus aluepuolustukseen ei vastaa

---

⁷⁸ PTK 40/2003 vp, J. Andersson, 16.6.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+40/2003+vp+4+30+32>, [luettu: 11.1.2025].

⁷⁹ PTK 20/2003 vp, A. Sinnemäki, 13.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+20/2003+vp+1+76+76>, [luettu: 11.1.2025].

⁸⁰ KK 47/2003 vp, U. Anttila, 28.4.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+47/2003>, [luettu: 11.1.2025].

turvallisuusympäristön luomiin tarpeisiin.⁸¹ Puolustusvoimissa katsottiin Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden johtavan juuri tällaiseen painopisteiden muutoksiin Suomen puolustusjärjestelmässä.⁸² Tällaiset seikat synnyttivät myös lieviä jännitteitä vihreiden Nato-kantoihin, joita tarkastelen seuraavassa pääluvussa.

Vihreiden tekemien talousarvioaloitteiden joukossa on kuitenkin yksi poikkeus, missä haetaan lisäyksiä vähennyksien sijaan. Kyseisessä aloitteessa tavoitellaan miljoonan euron määrärahan lisäämistä kriisinhallinnan nopean toiminnan siviilivalmiusryhmille.⁸³ Vaikka kyseessä ei siis ole suoraa lisäystä Suomen puolustusbudjettiin, niin siitä huolimatta aloite on merkittävä vihreiden puolustuspolitiikan prioriteetteja tarkasteltaessa. Suomessa tavoiteltiin siviili- ja sotilaallisen kriisinhallintakyvyn kehittämistä yhtäaikaaisesti,⁸⁴ joten voimavarojen lisääminen yhteen ulottuvuuteen heijastuu positiivisesti myös toiseen.

Vihreä olivat puolueena puolustusbudjettiin liittyvissä linjauksissaan pääosin yksimielisiä, mutta puolustuksen taloudellinen ulottuvuus jäi painoarvoltaan vähäisemmäksi kuin pyrkimykset muuttaa asevelvollisuutta. Puolueen voikin katsoa olleen vahvasti linjassa oman jäsenkuntansa ja ideologioidensa kanssa, missä perinteisemmät ulottuvuudet, kuten talous näkyvätkin usein muita puolueita vähemmän. Sen sijaan painopiste on laajemmissa yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kaikessa toiminnassa tulisi mennä luonto edellä ja pyrkiä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan rakentamiseen. Vihreän liiton jäsenkunta ei myöskään sijoitu selkeästi perinteiselle oikeisto-vasemmisto-akselille.⁸⁵ Tämä näkyy myös puolustusbudjettiin liittyvissä puheenvuoroissa sekä niiden vähäisyydessä suhteessa muihin maanpuolustuksen teemoihin. Puolueessa ei esimerkiksi kertaakaan puhuttu minkään

---

⁸¹ PTK 121/2006 vp, U. Anttila, 24.11.2006

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+121/2006+vp+4+2+3>, [luettu: 11.1.2025].

⁸² Peltoniemi 2007, 204.

⁸³ TAA 1323/2006 vp, J. Sumuvuori / vihr ym., 22.9.2006,

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+1323/2006>, [luettu: 12.1.2025].

⁸⁴ Heikkilä 2003, 32.

⁸⁵ Mickelsson 2015, 280–281.

puolustusbudjettiin kuuluvan osan yksityistämisestä tai juurikaan lähestytty budjettia tehostamisen näkökulmasta.

Puoluetta ei aineiston perusteella voikaan pitää minään tiukkana taloudenkuri puolueena. Sen sijaan vähennyksiä Suomen puolustusbudjettiin haettiin usein sellaisista näkökulmista, joissa ideologia ja eri prioriteetit painottuivat taloudellisia argumentteja enemmän. Esimerkiksi asevelvollisuuden uudistamisen käyttäminen argumenttina puolustusmäärärahojen pienentämiseksi on merkittävästi ristiriidassa yleisemmän näkemyksen kanssa, missä yleinen asevelvollisuus nähtiin juuri edullisena ja kustannustehokkaana vaihtoehtona.

3.2 Tavoitteena puolustusbudjetin merkittävä leikkaaminen

Vasemmistoliitolle suomalaisen maanpuolustuksen taloudellinen ulottuvuus osoittautui aineiston valossa erittäin keskeiseksi. Puolueessa otettiin aiheeseen kantaa laajalti ja edustajat puhuivat puolustusmäärärahoista enemmän kuin mistään muusta maanpuolustuksen osa-alueesta. Tämä siitäkkin huolimatta, että asevelvollisuus ja maanpuolustus yleisesti kattaa teemana merkittävästi laajemman kirjon erilaisia aiheita ja tulokulmia. Puolueen mukaan talouden tulisi ensisijaisesti olla työkalu, jolla luodaan yhteiskunnasta entistä demokraattisempi ja sen tulisi edistää kaikkien kansalaisten hyvinvointia. Joka tapauksessa vasemmistoliiton politiikassa taloudelliset ulottuvuudet painottuivat pääosin vahvasti, vaikka uudemman sukupolven punavihreät painotukset muokkasivatkin puolueen prioriteetteja esimerkiksi ilmastopolitiikan suuntaan.⁸⁶ Tähän ideologiseen taustaan nähden puolustusbudjetin painottuminen maanpuolustusta koskeneissa kannanotoissa on hyvinkin loogista, ja alleviivaa vasemmistoliiton talouspoliittista luonnetta 2000-luvun alussa. Jos asevelvollisuus ja kansallisesta puolustuksesta huolehtiminen nautti edustajien keskuudessa suhteellisen laajaa kannatusta, niin suhtautuminen puolustusmenoihin ja puolustusbudjettiin tuo hyvin erilaisen näkökulman esille vasemmistoliiton suhtautumisesta maanpuolustukseen.

Vasemmistoliiton suhtautuminen Suomen puolustusbudjettiin on muihin kansallisen puolustuksen kysymyksiin verrattuna helppoa määritellä, sillä jokainen vasemmistoliiton kansanedustajista on ollut osallisena useammassa puolueen aloitteesta laaditussa

---

⁸⁶ Mickelsson 293–295.

talousarvioaloitteessa. Vaalikaudella 2003–2007 vasemmistoliiton kansanedustajan aloitteesta tehtiin yhteensä 16 talousarvioaloitetta, jotka sisältyvät tutkimuksen rajauksiin. Näistä 14 koski nimenomaan puolustusbudjettia ja niistä jokaisessa tavoiteltiin vähennyksiä Suomen puolustusmenoihin.

Syyskuussa 2004 kaikki muut vasemmistoliiton kansanedustajat paitsi Valpas ja Tiusanen allekirjoittivat Annika Lapintien aloitteesta talousarvioaloitteen, jonka tarkoituksena oli vähentää ja lykätä vuosien 2005–2010 Puolustusvoimien hankintamenoja sadalla miljoonalla eurolla. Taka-ajatuksena tässä oli kasvattaa vuosittain annettavia kehitysmäärärahoja kymmenellä miljoonalla. Aloitetta perustellaan pääsääntöisesti maailman kasvavalla eriarvoistumisella, jonka takia kehitysyhteistyömäärärahojen lisääminen koetaan välttämättömäksi. Vastaavasti aloitteesta ilmenee vasemmistoliiton näkemys siitä, ettei löydy perusteita olla leikkaamatta Puolustusvoimien hankintamenoja tilanteessa, jossa Euroopassa ei ole nähtävissä sotilaallisia uhkatekijöitä. Edustajat myös korostavat, että Suomi osallistuu paremmin turvallisuusuhkien poistamiseen lisäämällä kehitysmäärärahoja kuin lisävarustamalla Puolustusvoimia.⁸⁷

Aloitteen ensimmäisenä allekirjoittanut edustaja Lapintie on myös harvoissa aiheita koskeneissa puheenvuoroissaan erittäin kriittinen Suomen puolustusbudjetin suuruutta kohtaan. Ennen kyseisen aloitteen tekemistä joulukuussa 2003 Lapintie esitti vaihtoehdon luopua Hornet-hävittäjien lisävarustelusta 111,5 miljoonan euron edestä, jotta varat voitaisiin käyttää hänen mukaansa tarkoituksenmukaisemmin juuri kehitysyhteistyöhön. Seuraavana vuonna joulukuussa 2004 Lapintien kolmannessa ja viimeisessä tutkimuksen rajauksiin sisältyvässä puheenvuorossaan, hän esittelee hyvin samankaltaista ratkaisua, jossa puolustusmateriaalihankintoja vähennettäisiin noin 100 miljoonalla eurolla.⁸⁸

Joissakin puolueen laatimissa aloitteissa vastustetaan myös puolustusmenojen tarkoituserää, etenkin jos ne eivät liity kansalliseen puolustukseen ja lähde sen tarpeista. Edustaja Kuoppa yhdessä 13:n muun edustajan kanssa laativat esimerkiksi aloitteen, jossa vaadittiin sotilaallisen kriisinhallintamäärärahojen vähentämistä kuudellatoista miljoonalla eurolla. Tätä

---

⁸⁷ TAA 480/2004 vp, A. Lapintie / vas ym., 24.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+480/2004>, [luettu: 17.12.2023].

⁸⁸ PTK 114/2003 vp, Lapintie, 16.12.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+114/2003+vp+4+56+196>, [luettu: 11.12.2023].

perustellaan sillä, että kyseistä kalustoa oltaisiin käyttämässä EU:n nopean toiminnan taisteluosastoissa, mikä ei ole osa kansallista puolustusta.⁸⁹ Tällainen hankintojen tarkoitusperän kritisointi on siinä mielessä loogista, sillä 2000-luvun alussa Suomen puolustukseen tarkoitettujen hankintojen korostivat huomattavasti kansainvälisen yhteistyön ja yhteensopivuuden merkitystä.⁹⁰ Maanpuolustuksen eri osa-alueiden keskinäinen päällekkäisyys näkyy tämänkaltaisissa aloitteissa vahvasti. Puolueen usein kriittinen asennoituminen kansainväliseen yhteistoimintaan näkyykin sen puolustusta koskevissa taloudellisissa prioriteeteissa. Suhtautumista maanpuolustuksen kansainvälisiin kysymyksiin käsittelenkin tarkemmin seuraavassa pääluvussa.

Hallituksen linjaus sitoa puolustusmenot indeksiin, oli puolustusbudjettiin liittyvässä argumentaatiossa yksi eniten vastustusta herättänyt seikka. Ongelmalliseksi vasemmistoliiton mielestä tämä muodostuu siksi, että monet heidän mielestensä tärkeämmät menot eivät ole indeksiin sidottuja. Edustaja Anne Huotari useammassa puheenvuorossaan vuosina 2003–2004 kyseenalaistaa Puolustusvoimien menojen indeksisidonnaisuuden ja kysyy esimerkiksi sitä, kuinka varoja voi riittää Puolustusvoimille muttei lapsilisien indeksikorotuksiin.⁹¹ Edustaja Kari Uotila puolestaan kritisoi puolustusmenojen indeksisidonnaisuutta tilanteissa missä siviilikriisinhallintaan tarkoitettujen määrärahojen ei ole sidottuina indeksiin.⁹² Ottaen huomioon vasemmistoliiton aikaisempien vaaliohjelmien sekä puolueohjelmien painotukset, olisi ollut erittäin ristiriitaista, jos asevarustelua tiukasti vastustava puolue ei olisi tarttunut tällaisiin puolustusbudjetin seikkoihin. Kaikista puolustusmenojen vähennyksiä koskevista aloitteista ja puheenvuoroista juuri kyseiset indeksikorotuksia koskevat argumentit ovat usein kaikista uskottavampia, kun niissä ei tavoitella kerralla kymmenien tai jopa yli sadan miljoonan leikkauksia.

---

⁸⁹ TAA 367/2005 vp, Kuoppa / vas ym., 26.9.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=taa+367/2005>, [luettu: 15.12.2023].

⁹⁰ Laitinen ja Nokkala 2005, 92.

⁹¹ PTK 107/2004 vp, A. Huotari, 14.10.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+107/2004+vp+6+6+78>, [luettu: 5.12.2023].

⁹² PTK 110/2003 vp, K. Uotila, 11.12.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+110/2003+vp+2+4+60>, [luettu: 16.12.2023].

Syyskuussa vuonna 2006 edustaja Kuoppa yhdessä kuuden muun edustajan kanssa laativat talousarvioaloitteen puolustusmateriaalihankintoihin tarkoitettun määrärahan vähentämisestä. Aloitteessa edustajat ehdottavat yhteensä 70,3 miljoonan euron leikkauksia puolustusmateriaalien hankintaan tarkoitettuun budjettiin, sillä jo olemassa olevasta puolustusbudjetista Suomi käyttää poikkeuksellisen suuren osan kyseisiin hankintoihin. Tästä edustajien kokemasta epäsuhtaisuudesta johtuen he eivät koe suunnitellun kokoisia materiaalihankintoja tarpeellisiksi.⁹³

Joissakin puolustusbudjettia käsitelleissä puheenvuoroissa kyseenalaistetaan myös kyseisten asejärjestelmien ja hankintojen mahdollinen luonne sekä niiden sopivuus suomalaisen turvallisuuspolitiikkaan. Esimerkiksi edustaja Tiusanen tammikuussa 2007 pitämässään puheenvuorossa kysyy Suomen Hornet-hävittäjien toimintakykyä lisäävistä hankinnoista ja niiden tarkoituspäristä, että ” muuttuvatko ne enemmän torjuntahävittäjistä mahdollisesti hyökkäysaseeksi?”.⁹⁴ Tällainen argumentointi olisi mielestäni jopa hieman kummallista, jos sitä käsittelee vain hävittäjien toimintakykyä koskevassa kontekstissa. Tuskin minkään keskeisen asejärjestelmän toimintakyvyn parantaminen, ja varsinkaan Hornet-hävittäjien, ole ristiriidassa sen kanssa käyttääkö niitä sodan aloittanut hyökkäävä vai itseään puolustava osapuoli. Sen sijaan tässäkin Tiusasen voi katsoa nähneen toimintakykyisemmät hävittäjät valmisteluna Suomen osallistumiselle johonkin, minne hänen mukaansa Suomen ei tulisi osallistua. Tätä tulkintaani myös vahvistaa vuonna 2004 julkaistu Puolustusvoimien iskukykytutkimus, jossa Hornetien paremmilla asejärjestelmillä nähdään nimenomaan olevan hyökkäystä ennaltaehkäisevä vaikutus.⁹⁵

Tosin Tiusasen argumentointia saattaa hyvin selittää myös jalkaväkimiinat kieltävän Ottawan-sopimuksen syntyminen. Kyseinen sopimus sai alkunsa yksittäistä asetyyppiä kritisoidun kampanjoinnin ja laajan mediaprosessin seurauksena.⁹⁶ Tarpeeksi idealistisesta näkökulmasta katsottuna yksittäisen asejärjestelmänkin kritisoiminen saattaisi hyvin johtaa laajempaan

---

⁹³ TAA 503/2006 vp, Kuoppa / vas ym., 22.9.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+503/2006>, [luettu: 20.12.2023].

⁹⁴ PTK 144/2006 vp, Tiusanen, 18.1.2007, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+144/2006+vp+1+44+44>, [luettu: 12.12.2023].

⁹⁵ Tarkka 2023, 229.

⁹⁶ Laitinen ja Nokkala 2005, 180.

keskusteluun järjestelmän luonteesta, ja johtaa kyseisen asetyypin korvaamiseen tai jopa poistamiseen tulevaisuudessa. Vasemmistoliitossa todennäköisesti usein ajateltiin näin yksittäisistä asejärjestelmistä puhuttaessa. Puolueen yksi keskeinen tavoite oli joka tapauksessa globaalien aseistariisun edistäminen.⁹⁷ Tämä riippumatta siitä oliko Tiusasella tässä kyseisessä puheenvuorossa tällaisia motiiveja.

Vasemmistoliiton suhtautumisesta maanpuolustukseen muuttuu myös osin ristiriitaista, kun samanaikaisesti korostetaan uskottavan kansallisen puolustuksen tärkeyttä ja haetaan laajasti erilaisia leikkauksia Suomen puolustusbudjettiin. Vuonna 2001 Suomen puolustusjärjestelmän ydinosamisaalueisiin kuului useita sellaisia kyvykkyyksiä, joihin vasemmistoliitossa haettiin jopa kohdennetusti massiivisia vähennyksiä. Esimerkiksi keskeiseksi vahvuudeksi nostettu ilmapuolustuskyky heikkenisi merkittävästi,⁹⁸ jos Hornet-torjuntahävittäjien asejärjestelmiin ei saataisi tarvittavia resursseja.

Kaikilla erilaisilla argumenteilla oli kuitenkin systemaattisesti sama päämäärä, ja vasemmistoliiton kansanedustajat kiistatta tavoittelivat merkittäviä vähennyksiä Suomen puolustusmäärärahoihin. Tästä syntyy huomattavasti kriittisempi käsitys puolueen suhtautumisesta maanpuolustukseen kuin mitä asevelvollisuuteen suhtautuminen antoi odottaa. Toisaalta taloudellisen panostamisen kritisointi tilanteessa missä turvallisuusympäristössä ei ole sotilaallisia uhkakuvia painaa mielestäni vaakakupissa huomattavasti vähemmän kuin mitä asevelvollisuuden vastustaminen olisi painanut. Tämä siksi, että asevelvollisuuden muuttamisella olisi ollut huomattavasti kauaskantoisempia ja kokonaisvaltaisempia seurauksia maanpuolustukselle kuin puolustusbudjettiin kohdistetuilla leikkauksilla. Toistuvat aloitteet ja puheenvuorot suuristakin menoleikkauksista kuitenkin kertovat, että maanpuolustus näyttäytyy vuoden 1998 puolueohjelman kaltaisesti välttämättömänä pahana.

---

⁹⁷ Vasemmistoliiton turvallisuuspoliittinen ohjelma, 2001, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/815>.

⁹⁸ Peltoniemi 2001, 203.

3.3 Puolueet samoilla linjoilla

Tarkasteltaessa puolueiden suhtautumista puolustusbudjettiin on vihreiden ja vasemmistoliiton väliltä helpompaa havaita selkeitä yhtäläisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Puolustusmäärärahat ja materiaalihankinnat sijoittuvat kummankin puolueen prioriteettilistalla erittäin matalalle ja pääosin kaikki aiheeseen liittyvä argumentaatio puhuu budjetista leikkaamisen puolesta. Aiheeseen liittyneessä aktiivisuudessa on kuitenkin merkittäviä eroja. Konkreettisesti ero näkyy siinä, että vasemmistoliiton kansanedustajat laativat yhteensä 16 talousarvioaloitetta, joista lähes jokainen tavoitteli vähennyksiä Suomen puolustusbudjettiin. Vastaavasti vihreiltä aloitteita tuli vain kuusi, joista yhdessä haettiin lisäpanostusta siviilikriisinhallintaan. Yksi kuudesta aloitteesta oli myös tutkittavan aiheen kannalta irrelevantti.

Vasemmistoliitossa pyrittiin siis huomattavasti aktiivisemmin leikkaamaan Suomen puolustusbudjetista. Tavoitellut summat olivat myös keskimäärin noin kaksi tai joissain tilanteissa kolmekin kertaa suurempia kuin vihreillä. Osittain tämä selittyy puolueiden perusluonteeseen liittyvillä eroavaisuuksilla, missä vasemmistoliitto on lähempänä perinteisempää talouspuoluetta ja vihreät puolestaan uudenaikaisempaa politiikkaa edustava ympäristöpuolue.⁹⁹ Vasemmistoliiton kannattajille ja jäsenistölle puhtaan taloudellisilla kysymyksillä on siis ollut todennäköisemmin suurempi merkitys. Ideologisista syistä vihreiden suopeampi suhtautuminen Suomen puolustusbudjettiin tuskin johtui, sillä siihen haettiin joka tapauksessa vuosittain merkittäviä leikkauksia erinäisin argumentein.

Talouspolitiikan painottuminen näkyi vasemmistoliitossa myös siinä, että vain harvat edustajat eivät erikseen puhuneet puolustusmäärärahojen leikkaamisesta. Vihreissä aiheeseen liittyvät puheenvuorot kasaantuivat huomattavasti enemmän tietyille edustajille. Jossain määrin eri teemojen kasautuminen yksittäisille kansanedustajille on toki täysin loogista ja toteutuu aiheesta ja puolueesta riippumatta. Kokonaisvaltaisesti se kuitenkin kertoo paljon myös eri puolueista, ja puolustusbudjetin osalta puheenvuorot ja aloitteet kasautuivat vasemmistoliitolle.

Vihreät eivät myöskään tavoitelleet mitään tarkasti tiettyihin asejärjestelmiin kohdennettuja leikkauksia. Vasemmistoliitolla tällaisia oli puolestaan useampia. Tässä näkyy ennen kaikkea

---

⁹⁹ Mickelsson 2015, 293–295, 433.

vasemmistoliiton epäluuloisuus järjestelmien Nato-yhteensopivuutta kohtaan. Vihreissä sen sijaan yhteensopivuutta käytettiin argumenttina vähennyksien puolesta, koska Suomen asejärjestelmien nähtiin jo olevan Nato-integroituneita. Kyseisessä aloitteessa tämä nähtiin hyvänä asiana, jonka saavutettua Suomi voisi satsata vähemmän puolustukseen taloudellisesti. Vihreiden mukaan puolustusbudjetin painopisteitä tulisikin siirtää enemmän kansainvälisiin puolustuksen osa-alueisiin pois päin kansallisesta puolustuksesta. Vasemmistoliitto edusti tässä puolestaan osin päinvastaista linjaa, varmistaakseen Suomen säilymisen sotilasliittojen ulkopuolella.

Asevelvollisuuden muuttaminen näkyi sen sijaan vain vihreiden argumentaatioissa. Puolueilla tuntuikin olevan toisistaan poikkeavat näkemykset siitä, millainen taloudellinen ratkaisu Suomen silloinen asevelvollisuusjärjestelmä oli. Vielä enemmän asevelvollisuuden mukaan tuominen vihreiden argumentaatioon kertoo puolueen prioriteeteista Suomen puolustuspolitiikassa. Taloudellisessa mielessä järjestelmän muuttaminen olisi sisältänyt merkittäviä riskejä, joten todennäköisesti vihreiden vaakakupissa tasa-arvo ja yhteiskunnan muuttaminen painoi todellisuudessa enemmän kuin pyrkimys vähentää puolustusmenoja.

Toinen pääsääntöisesti vain vihreillä näkynyt argumentti puolustusbudjetin leikkaamisen puolesta oli Suomen vertaaminen muihin maihin. Vihreät nostivat esille, kuinka Suomen puolustusbudjetti on keskimääräistä suurempi verrattuna muihin sotilaallisesti liittoutumattomiin valtioihin Euroopassa. Vielä vuonna 2001 Suomi käytti kaikista Itämeren alueen valtioista toiseksi vähiten rahaa puolustukseensa (1,2 %) suhteessa bruttokansantuotteeseen. Samaten Suomi oli vuonna 2001 koko Euroopan unionin pienimpiä kyseisellä mittarilla. Ruotsin puolustusbudjetti (1,9 %) oli vastaavasti yli 50 % suurempi suhteessa bkt:hen.¹⁰⁰ Vaalikaudella 2003–2007 puolustusmenot kuitenkin kasvoivat, mutta pysyivät keskimääräisesti alle 1,5 %, ja olivat maksimissaan sen verran vuosina 2004 ja 2005. Alimmillaan luku oli vuonna 2007, milloin se oli noin 1,3 %.¹⁰¹ Riippumatta vertailun luonteesta tai mukana olleista valtioista, on vihreiden argumentaatiosta pääteltävissä puolueen jopa hieman välinpitämätön asennoituminen Suomen maantieteelliseen sijaintiin ja erittäin optimistinen suhtautuminen Venäjään. Turvallisuusympäristön muutosten painottaminen on

---

¹⁰⁰ Peltoniemi 2001, 117.

¹⁰¹ Yle 2020, <https://yle.fi/a/3-11356279>.

kuitenkin eri asia kuin nähdä Suomen geopoliittinen asema täysin vertailukelpoisena suhteessa kaikkiin muihin Euroopan valtioihin.

Yhtenä merkittävänä yhtäläisyytenä puolueet tavoittelivat resurssien lisäämistä kriisiapuun ja kehitysyhteistyöhön. Sekä vihreät että vasemmistoliitto näkivät puolustusmenot liian suurina suhteessa kehitysapuun. Turvallisuuteen ja puolustukseen allokoituja varoja ei siis tulisi katsoa pelkästään suomalaisesta näkökulmasta, vaan Suomen tulisi osallistua aktiivisemmin myös globaalin rauhan ja turvallisuuden resursointiin. Puolueet olivat myös yhtä mieltä siitä, että kotimaanpolitiikassa olisi huomattavasti tärkeämpiä rahankäytönkohteita kuin puolustusmenot.

Pohjimmainen syy sille, miksi Suomessa puolustusbudjetti oli indeksisidonnainen vaalikaudella 2003–2007 ei kuitenkaan pelkästään johtunut hallituksen poliittisesta linjauksesta tukea puolustusta. Puolustusvoimat olivat juuri tarkastelujaksolla tekemässä merkittäviä muutoksia muun muassa johtamis- ja hallintojärjestelmiin sekä kehittämässä puolustusjärjestelmän eri osa-alueita, kuten tiedustelua ja kriisinhallintakykyä. Tämän uuden järjestelmän nähtiin olevan kokonaisuudessaan valmis vuoteen 2008 mennessä. Muutokset loivat kasvupaineita puolustusbudjettiin vaalikauden aikana, mutta erilaisten rakennemuutosten nähtiin hillitsevän tätä jo vaalikauden loppuun mennessä. Keskeiseksi syyksi muutoksille oli juuri linjattu turvallisuusympäristön muutos.¹⁰² Vihreät ja vasemmistoliitto siis käyttivät samaa argumenttia kulujen vähentämiseen kuin mikä oli hetkellisesti nostanut puolustusmenoja. Leikkauksien hakeminen puolustusbudjettiin muutospaineen keskellä osittain lisää tulkintaa puolustukseen kriittisesti suhtautuneista puolueista. Toisaalta puolustusmenojen kasvu tekee vasemmistoliiton ja vihreiden politiikasta perustellumpaa kuin mitä se olisi ollut ilman kyseistä kasvua.

Kysymys mahdollisesta yksityisen sektorin osallistamisesta ja julkisen sektorin uudistamisesta puolustuspoliittisissa kysymyksissä ei sen sijaan näy vihreiden argumentaatiossa lainkaan. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa oli tarkastelujaksolla kuitenkin yhtenä keskeisenä pyrkimyksenä sitouttaa yksityistä sektoria entistä paremmin valtion kannalta kriittisten toimintojen turvaamiseen.¹⁰³ Vihreiden kriittinen suhtautuminen jo

---

¹⁰² Sallinen 2005, 54.

¹⁰³ Sallinen 2005, 96–99.

pelkkään vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan toki kertoo sen, että minkään puolustukseen liittyvän asian yksityistäminen tuskin olisi saanut kannatusta puolueessa. Puolustusbudjetti pitää kuitenkin sisällään runsaasti erilaisia kulueriä, ja jos siihen tavoitellaan merkittäviä vähennyksiä, olisi toisaalta voinut odottaa joitakin tehostamiseen ja kustannustehokkuutteen liittyviä argumentteja myös yksityistä sektoria hyödyntämällä.

Yksityistä sektoria ei kuitenkaan lähestytty myöskään kriittisemmistä näkökulmista. Pyrkimys osallistamiseen lähtee argumentista, jossa yrityksen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvät intressit saattaisivat olla osittain ristiriidassa keskenään. Tällainen tilanne syntyy, jos taloudellista voittoa tavoitellessa yhteiskuntauhkiin varautuminen ei osoittaudu yritykselle tarkoituksenmukaiseksi toiminnaksi. 2000-luvun alussa tämä näkökulma otettiin Pohjoismaissa myös entistä paremmin huomioon ja toimivan ja turvallisen yhteiskunnan ylläpitämisen ei katsottu olevan enää pelkästään julkisen vallan vastuulla.¹⁰⁴ Puolustuksen osalta yksityisen sektorin näkymättömyys selittyyneen parhaiten vihreiden optimistisellä näkemyksellä Suomen turvallisuusympäristöstä. Yksityistä sektoria ei tarvitse sitoa Suomen puolustuspolitiikkaan, koska uhkaavia tekijöitäkään ei ole. Ilmastopolitiikassa vastaava näkökulma olisi taatusti ollut erilainen.

Vihreiden selkeästi matalampi aktiivisuus puolustusbudjettia koskevassa keskustelussa ei kuitenkaan tee puolueesta maanpuolustusmyönteisempää kuin vasemmistoliitto. Pikemminkin puolueiden välisiä eroja selittää vasemmistoliiton talouspoliittisempi luonne sekä pidemmät perinteet politiikan eri osa-alueilta. Puolueet kuitenkin tavoittelevat hyvin samansuuntaisia muutoksia, eikä maanpuolustukseen liittyvissä taloudellisissa tavoitteissa tunnu olevan mitään kovin merkittäviä eroavaisuuksia. Vasemmistoliitolle oikeat taloudelliset prioriteetit ovatkin puolueelle fundamentaalisia tekijöitä, kun taas vihreille ilmastopolitiikka on keskeinen puoluetta yhdistävä tekijä.

---

¹⁰⁴ Sallinen 2005, 96–99.

4 Maanpuolustuksen kansainväliset kysymykset Euroopan unionista sotilasliitto Natoon

4.1 Puolustuspoliittisesti hajanaiset vihreät

Tarkasteltaessa vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautumista maanpuolustukseen ei voida sivuttaa kysymyksiä Suomen sotilaallisesta liittoutumattomuudesta tai mahdollisesta liittoutumisesta. Viimeistään tässä yhteydessä maanpuolustus linkittyy erittäin vahvasti myös Suomen ulkopoliittikkaan. Sotilaallisen liittoutumisen kysymykset ovatkin herättäneet huomattavasti enemmän poliittista vastakkainasettelua suomalaiseen puolustuspolitiikkaan kuin keskeiset kansallisen puolustuksen kysymykset. Samassa yhteydessä kuin sotilasliitto Natosta on suomalaisessa keskustelussa puhuttu paljon myös Euroopan unionin turvallisuuspoliittisista ulottuvuuksista. Tässä pääluvussa käsittelen, kuinka vihreiden ja vasemmistoliiton kansanedustajat suhtautuivat näihin kansainvälisen puolustuspolitiikan osa-alueisiin ja Suomen sotilaalliseen liittoutumattomuuteen.

Suomessa oli tapahtunut 2000-luvulle tultaessa merkittävä ulko- ja turvallisuuspolitiikan suunnanmuutos. Entisestä YYA-sopimuksen varjostamasta turvallisuusympäristöstä oli otettu merkittäviä askelia kohti länttä ja tultu ainakin osittain osaksi länsimaisia turvallisuusrakenteita EU-jäsenyyden myötä. Suomi korostikin 2000-luvun alussa nimenomaan Euroopan unionin turvallisuuspoliittista merkitystä ja näki unionin laajentumiskehityksen positiivisena kehityskulkuna Suomen ja Euroopan turvallisuudelle.¹⁰⁵ EU:n turvallisuusaspektin korostaminen synnytti myös vahvan intressin tukea Euroopan yhteistä puolustuskehitystä.

Vihreille Suomen sotilaallinen puolueettomuuspolitiikka ei tullut minään itsestään selvänä historiallisena jatkumona puolueen nuoren iän ja uudenlaisen poliittisen todellisuuden painottamisen ansiosta. Vihreitä yhdisti muun muassa jälkimateriaaliset ja universaalit arvot sekä perinteisten puolueiden toimintatapojen kritisoiminen.¹⁰⁶ Puolueen suhtautuminen maanpuolustuksen kansainvälisiin elementteihin saattaakin näistä syistä näyttäytyä hyvin erilaisena kuin mitä se vanhemmilla puolueilla oli. Joka tapauksessa suhtautuminen EU:n

---

¹⁰⁵ Laitinen ja Nokkala 2005, 27–30.

¹⁰⁶ Karimäki 2022, 19.

mahdollisiin yhteisiin puolustusratkaisuihin puhututti laajalti puolueen kansanedustajia, joista aiheen tiimoilta ylivoimaisesti aktiivisimmiksi nousivat edustajat Anttila ja Pulliainen.

Toukokuussa vuonna 2003 pitämässään puheenvuorossa Anttila spekuloi mahdollisella tulevalla ja merkittävästi tiiviimmällä eurooppalaisella yhteisellä puolustuksella. Tämän hän näkee loogisena seuraamuksena Yhdysvaltojen toimille Irakissa, mikä antaa Euroopalle perusteita tulla puolustuspolitiikaltaan vähemmän riippuvaiseksi Yhdysvalloista. Anttila ei ota suoraa kantaa, miten Suomen tulisi toimia, jos Euroopan maiden kesken puolustusyhteistyö tiivistyy. Kuitenkin hän toteaa, että jos Suomi jättäytyisi mahdollisen eurooppalaisen puolustusunionin ulkopuolelle niin se omalla toiminnallaan vahvistaisi Yhdysvaltojen asemaa Euroopan turvallisuusrakenteissa. Ensisijaisesti Anttila peräänkuuluttaa aiheeseen liittyvän lisätiedon tarpeellisuutta ja vaatii hallitukselta selkeämpää linjaa Suomen suhtautumisesta mahdollisiin kehityskulkuihin Euroopan yhteisessä puolustuspolitiikassa.¹⁰⁷

Varovaisen positiivinen suhtautuminen EU:n yhteiseen puolustuspolitiikkaan oli monestakin syystä loogista puolueelta, josta oli muodostunut vuosituhaten vaihteeseen tultaessa vahvasti EU-myönteinen ja yksi eniten jäsenyydestä hyötyvä puolue.¹⁰⁸ Euroopan sotilaallinen integraatio oli joka tapauksessa täysin sidoksissa muun unionissa tapahtuvan integraation kanssa. Yhteisen puolustuspolitiikan kehittyminen näyttäytyikin vahvasti muun poliittisen ja taloudellisen integraation luonnollisena jatkumona. 2000-luvun alussa kehityksessä keskeistä asemaa näytteli kansallisten asevoimien jatkuvasti lisääntyvä yhteistyö.¹⁰⁹ Suunnistus tällaisessa poliittisessä kysymyksessä on ymmärrettävästi haastavaa. Eurooppalaista yhteistyötä ja puolustuspoliittista integraatiota pidetään kuitenkin pääosin puolueessa tervetulleena.

Paremmiin puolueen yhteistä linjaa kuvaa niin ikään edustaja Anttilan pitämä ryhmäpuheenvuoro vuodelta 2003, missä käsitellään laajalti puolueen ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa. Puolueen mukaan Euroopan ei tulisi aktiivisesti pyrkiä sotilasmahdiksi vaan tavoitella turvallisuuspolitiikallaan aina konfliktien ennaltaehkäisyä ja

---

¹⁰⁷ PTK 21/2003 vp, U. Anttila, 14.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+21/2003+vp+2+15+15>, [luettu: 13.1.2025].

¹⁰⁸ Karimäki 2022, 142–143.

¹⁰⁹ Laitinen ja Nokkala 2005, 166–167.

kehittää omaa kriisinhallintavalmiuttaan. Kuitenkaan puolueessa ei suhtauduta kovinkaan kriittisesti Euroopan mahdollisesti tiivistyvään sotilaalliseen yhteistyöhön. Pääviesti onkin, että eurooppalaisella sotilaallisella yhteistyöllä voidaan parhaimmillaan myös saavuttaa yhteisiä intressejä huomattavasti pienemmillä resursseilla, kunhan yhteisiä voimavaroja käytettäisiin tarkoituksenmukaisiin kohteisiin. Tällä tarkoitetaan painopisteen siirtämistä aseellisista järjestelmistä sellaiseen resurssien kohdentamiseen, millä olisi merkittävämpää kriisejä ennaltaehkäisevää vaikutusta. Puolueen kokonaissuhtautuminen EU:n yhteisiin puolustusratkaisuihin riippuu kuitenkin useasta avoimesta kysymyksestä, joten täysin myönteisenäkään ei puolueen linjaa voi tässä pitää. Resurssien oikeanlaisen kohdentamisen lisäksi vihreät pitää kynnyskysymyksenä mahdollisen puolustusyhteistyön rakenteita, jotta vältettäisiin puolustuspoliittisen vaikutusvallan päätymistä ”suljettuun ytimeen” tai EU:n instituutioiden ulkopuolelle.¹¹⁰

Samaan tapaan vuonna 2003 edustaja Hautala pitämässään ryhmäpuheenvuorossa toteaa, ettei Nato-jäsenyys ole Suomelle välttämättä ainoa puolustuspoliittinen kansainvälinen ratkaisu. Suuri osa Euroopan maista on hyvin eri linjoilla kuin Irakissa sotaa käyvä Yhdysvallat, mikä luo merkittävässä määrin kysyntää Naton ja Yhdysvaltojen vaikutusvallan tasaamiselle Euroopassa. Hautala myös argumentoi, että EU:ssa tulisi järkeistää paremmin yhteisten puolustusvoimavarojen käyttö, samaan tapaan kuin edustaja Anttila.¹¹¹ Naton osalta koko liittokunta pitkälti nojasi Yhdysvaltojen luomaan sotilaalliseen pelotteeseen,¹¹² joten vaihtoehtoisen ratkaisun rakentaminen yhdessä pääosin Natoon kuuluvien maiden kanssa ilman Yhdysvaltoja oli vähintäänkin idealistinen tavoite.

Myös edustaja Cronberg piti vuonna 2003 kattavan puheenvuoron EU:n yhteisestä puolustuksesta ja sen eri ulottuvuuksista. Cronberg jakaa unionin puolustuksen kolmeen eri tasoon ja analysoi niiden kaikkien tarpeellisuutta ja ongelmakohtia. Ensimmäiseen tasoon hän luokittelee sisäisen turvallisuuden ja siihen liittyvät uhkat, kuten terrorismin. Tämän tason

---

¹¹⁰ PTK 68/2003 vp, U. Anttila, 1.10.2025, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+8+8>, [luettu: 14.1.2025].

¹¹¹ PTK 21/2003 vp, H. Hautala, 14.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+21/2003+vp+2+7+7>, [luettu 14.1.2025].

¹¹² Särkkä 2019, 95.

yhteistyön Cronberg näkee pääosin ongelmattomana.¹¹³ Suomeen kohdistuva terrorismiuhka oli arvioitu 2000-luvun alussa vähäiseksi, joten ongelmaton suhtautuminen saattoi suomalaisittain syntyä osin kiitettävästä turvallisuudentunteesta pitkälti EU:sta riippumattakin.¹¹⁴ Toisella tasolla hän puolestaan tarkoittaa turvallisuutta rajoilla eli toisin sanoen yhteistä aseellista puolustusta. Tätä ei Cronbergin mukaan ideaalissa tilanteessa tarvita lainkaan, eikä hän myöskään suuremmissa määrin näe yhteistä puolustusta tarpeellisenä silloisessa turvallisuusympäristössä. Tällä tasolla hän kuitenkin kannattaa jonkin asteisia poliittis-symbolisia turvatakuuta, jotka eivät kuitenkaan tekisi Euroopan unionista sotilasorganisaatiota. Myöhemmissä puheenvuoroissaan hän myös toteaa Suomella jo olevan kyseiset turvatakuut EU-jäsenyyden myötä. Kolmantena tasona Cronberg nostaa esille rajojen ulkopuolella tapahtuvan toiminnan, esimerkiksi kriisinhallinnan, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa pääluvussa.¹¹⁵

Euroopan unionin mahdollisen yhteisen puolustuksen lisäksi suhde Natoon oli vaalikaudella 2003–2007 luonnollisesti keskeisessä roolissa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. EU:n yhteisestä puolustuksesta onkin lähtökohtaisesti jo vaikeaa puhua ottamatta kantaa Natoon. Kaikki keskeisimmät EU-maat olivat joka tapauksessa myös Naton jäsenvaltioita 2000-luvun alussa.¹¹⁶ Vihreiden suhtautuminen sotilasliittoon onkin huomattavasti monimutkaisempi ja hajanaisempi kuin mikään muu maanpuolustuksen osa-alue. Lievänä yllätyksenä vihreät puhuivat Natosta selkeästi vähemmän kuin mitä EU:sta puolustuspoliittisena ratkaisuna. Yksi keskeinen selittävä tekijä tälle on juuri Naton ja EU:n kiusalliset päällekkäisyydet puolustuspolitiikassa, minkä seurauksena Natosta on voinut olla osittain helpompi vaieta, jos suhtautuu myönteisesti EU:n yhteisiin puolustusratkaisuihin.

---

¹¹³ PTK 68/2003 vp, T. Cronberg, 1.10.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+61+62>, [luettu: 15.1.2025].

¹¹⁴ Sallinen 2005, 92.

¹¹⁵ PTK 68/2003 vp, T. Cronberg, 1.10.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+61+62>, [luettu: 15.1.2025]. PTK 133/2006 vp, T. Cronberg, 14.12.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+133/2006+vp+1+100+166>, [luettu: 15.1.2025].

¹¹⁶ Heikkilä 2003, 128.

Jo aiemmin käsitellyissä Hautalan ja Anttilan pitämässä ryhmäpuheenvuoroissa on selkeitä eroavaisuuksia vihreiden natolinjauksissa. Omassa puheenvuorossaan Hautala kritisoi hyvin selkeäsanaisesti ja jyrkästi Natoa. Hän muun muassa toteaa, ettei ”Nato todellakaan ole sellainen demokraattisten maiden arvoyhteisö, jollaiseksi se meidänkin keskusteluissamme on mielellään kuvattu.” Tämän lisäksi hän toteaa, että vihreät vastustavat Suomen Nato-jäsenyyttä.¹¹⁷ Vaikka kyseessä oli ryhmäpuheenvuoro, on siitä silti muuhun aineistoon perustuen mahdotonta tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä koko puolueen natolinjauksista. Yleisesti puolueen suhtautumista Suomen Nato-jäsenyyteen voi kyllä pitää kielteisenä, mutta Hautala on retoriikassaan ja näkemyksissään merkittävästi muuta puoluettaan kielteisemmällä linjalla.

Edustaja Anttilan ryhmäpuheenvuorossa Natosta ei sen sijaan puhuttu lainkaan, vaikka siinä muuten korostuikin kansainväliset puolustuspolitiikan kysymykset.¹¹⁸ Samana päivänä Hautalan Natovastaisen ryhmäpuheenvuoron kanssa myös Anttila itse oli puhunut Natosta ja korostanut harkinnan merkitystä myös siinä kysymyksessä. Puheenvuorossaan hän spekuloi mahdollisella eurooppalaisella puolustusunionilla, josta ulkopuoliseksi jäämisellä olisi hänen mukaansa lähinnä negatiivisia seuraamuksia. Tällä unionilla hän tarkoittaa eurooppalaisten maiden muodostamaa ryhmittymää Naton sisällä, eikä siis usko, että kyseisiä puolustuspoliittisia rakenteita voi olla ilman sen linkittymistä Natoon. Anttilan ajattelu lähtee siitä, että jos Eurooppa haluaa olla maailmanpolitiikassa uskottavampi toimija niin myös sotilaallinen liittoutuminen ja yhteistyö olisi tarpeenmukaista.¹¹⁹ Kannanotto on siis huomattavasti muita Natomyönteisempi, sillä valtaosa viitatuista eurooppalaisista liittolaisista olisi myös Naton jäseniä. Samasta syystä Anttilan argumentointi on myös paljon realistisempaa kuin monilla EU:n yhteisiä puolustusratkaisuja kannattavilla edustajilla.

---

¹¹⁷ PTK 21/2003 vp, H. Hautala, 14.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+21/2003+vp+2+7+7>, [luettu 14.1.2025].

¹¹⁸ PTK 68/2003 vp, U. Anttila, 1.10.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+8+8>, [luettu: 14.1.2025].

¹¹⁹ PTK 21/2003 vp, U. Anttila, 14.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+21/2003+vp+2+15+15>, [luettu: 14.5.2003].

Edustaja Anttila puhui myös vuoden 2003 jälkeen hyvin samankaltaisesti Natosta. Esimerkiksi vuonna 2006 pitämässään puheenvuorossa hän painotti, kuinka Suomen pitää pyrkiä mukaan Ruotsin ja Norjan tiivistyvään puolustusyhteistyöhön. Tämä yhteistyö oli jo Ruotsin kohdalla tarkoittanut nimenomaan syventyvää yhteistyötä myös Naton kanssa. Anttila näkee entistä tiiviimmän rauhankumppanuuden sotilasliiton kanssa Suomen intressien mukaisena. Nato-optiosta hän puolestaan toteaa, ettei sen realisoituminen ole ajankohtaista Suomen turvallisuuspoliittisen keskustelun seurauksena. Samalla hän korostaa, ettei Nato ole yksiselitteisesti Yhdysvaltojen johtama organisaatio.¹²⁰ Suuri osa muiden vihreiden Natovastaisuudesta lähtee juuri nimenomaan vahvasta Yhdysvaltojen kritisoinnista, joten tällainen argumentaatio on näyttäytynyt muiden puheenvuorojen rinnalla myönteisempänä itse sotilasliittoa kohtaan.

Toisaalta vuoden 2004 joulukuussa edustaja Anttilakin toistaa Hautalan tavoin vihreiden kielteisen Nato-kannan ryhmäpuheenvuoron yhteydessä. Puheessaan Anttila vetoaa myös kansan sekä eduskunnan enemmistöön ja pitää koko aihetta Suomen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä näihin seikkoihin vedoten merkillisenä, koska ei pidä aihetta ajankohtaisena.¹²¹ Kansalaismielipide olikin parhaimmillaan erittäin jyrkästi sotilasliittoa vastaan ja vuosituhaten vaihteessa vain noin joka viides suomalainen oli Nato-jäsenyyden kannalla.¹²² Samassa puheenvuorossa hän kuitenkin linjaa, ettei sotilaallisen liittoutumattomuuden liialliseen vaalimiseen pidä turvallisuuspolitiikassa mennä, koska Suomen on tärkeää olla tiiviissä yhteistyössä muiden EU-jäsenmaiden kanssa etenkin kriisinhallinnassa. Anttila myös korostaa Naton rauhankumppanuudenkin merkitystä Suomelle ennen kaikkea siksi, koska Suomi oli mukana useammassa Nato-johtoisessa operaatiossa ja sotilasliitolla oli joka tapauksessa merkittävää vaikutusvaltaa kriisinhallintatyössä.¹²³

---

¹²⁰ PTK 121/2006 vp, U. Anttila, 24.11.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+121/2006+vp+4+2+3>, [luettu: 20.1.2025].

¹²¹ PTK 143/2004 vp, U. Anttila, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+9+9>, [luettu: 22.1.2025].

¹²² EVA 2001, 14.

¹²³ PTK 143/2004 vp, U. Anttila, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+9+9>, [luettu: 22.1.2025].

Samoihin aikoihin joulukuussa 2006 Erkki Pulliainen laatima kirjallinen kysymys kuitenkin ilmentää, miten toisistaan poikkeavalla tavalla vihreiden edustajat Natoon suhtautuivat ja millaisia painopisteitä puolueen puolustuspolitiikka muutenkin sisälsi. Pulliainen kysymys koskee ympäristön tilaa Puolustusvoimien sotaharjoitusalueilla ja ympäristön kannalta hän näkee ennen kaikkea ongelmaksi sotaharjoitusalueiden Nato-yhteensopivuuden, joka hänen mukaansa vaarantaa suomalaisten perusturvallisuutta. Vaikka kysymystä argumentoidaan nimenomaan Nato-yhteensopivuudella, ei se varsinaisesti sisällä muuta Suomen puolustuksen kansainvälistä toimintaa. Sen sijaan siinä nostetut ympäristölle haitalliset seuraamukset syntyvät Puolustusvoimien omasta toiminnasta.¹²⁴ Harjoitusalueiden Nato-yhteensopivuuteen vetoaminen vaikuttaa kysymyksen muuhun kokonaisuuteen suhteutettuna lähinnä keinolta ärsyttää hallitusta, joka oli kuitenkin linjannut olevansa Suomen Nato-jäsenyyttä vastaan.

Edustaja Pulliainen myös joissakin puheenvuoroissaan argumentoi suoraan hallituksen Nato-politiikkaa vastaan. Esimerkiksi marraskuussa 2006 hän kritisoi Suomen osallistumista EU:n nopean toiminnan joukkoihin siitä näkökulmasta, kuinka siellä tapahtuva toiminta ja siihen liittyvä hallituksen selonteko avaa Suomelle selkeän tien Nato-jäsenyyteen. Tähän johtopäätökseen Pulliainen päätyy myös verratessaan Suomen suhtautumista YK:hon sekä Natoon. Tässä Suomi tuntuu mukautuvan erittäin yhdenmukaisesti sotilasliiton toimintaperiaatteisiin ja on myös yhä tiivistyvän harjoitusyhteistyön myötä jo lähes organisaatiossa sisällä.¹²⁵ Nopean ja välittömän toiminnan kyvykkyyden vahvistaminen nähtiinkin yhtenä keskeisimpänä seuraamuksena Suomen mahdollisessa Natoon liittymisessä, joten riippumatta EU:n nopean toiminnan joukkojen tarkoitusperästä, tämä loi edellytyksiä myös Naton suuntaan.¹²⁶ Unioni tavoitteli toiminnalla kuitenkin oman turvallisuuspoliittisen painoarvonsa lisäämistä, joten tuskin kellään on EU:n puolelta tässä ollut motiivina viedä Suomea kohti sotilasliittoa. Pulliainen tuntuu suhtautuvan epäluuloisesti kaikkeen

---

¹²⁴ KK 986/2006 vp, E. Pulliainen, 13.12.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+986/2006>, [luettu: 21.1.2025].

¹²⁵ PTK 121/2006 vp, E. Pulliainen, 24.11.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+121/2006+vp+4+5+6>, [luettu: 21.1.2025].

¹²⁶ Peltoniemi 2007, 190.

kansainväliseen sotilaalliseen toimintaan, missä epäilemättä suurin taustatekijä on kielteinen suhtautuminen sotilasliitto Natoon.

Kuitenkaan Pulliaisenkaan suhtautumista edes Natoon ei voi pitää ylikorostuneen kielteisenä, sillä juuri hän puhui määrällisesti eniten maanpuolustuksen kansainvälisistä teemoista, mutta vain harvat puheenvuorot nousevat esille selkeästi muita kriittisempinä. Kaikkiaan maanpuolustuksestakin Pulliainen puhui vaalikauden aikana peräti 42 kertaa, joka on huomattavasti kaikkia muita vihreiden edustajia enemmän.¹²⁷ Siitäkään huolimatta hän ei erottunut useista muista vähemmän puhuneista vihreiden edustajista, joilla kannanotot esimerkiksi juuri Natosta olivat usein yksiselitteisemmin tulkittavissa. Edustaja Pulliaisen puheenvuoroissa olikin seassa myös paljon käytännön asioihin liittyviä kysymyksiä, ja myös Natoon liittyen puheiden joukossa oli huomattavasti aiempia esimerkkejä neutraalimpia puheita.

Vihreiden suhtautuminen sotilaalliseen liittoutumiseen vaikuttaa siis olevan keskeisesti kiinni Yhdysvalloista, mutta samalla sen voi katsoa olevan myös hieman ristiriitaista. Tätä kuvaa hyvin edustaja Kasvin vuonna 2004 esittämä kysymys Suomen osallistumisesta sotilasteknologiseen Galileo-hankkeeseen. Kasvi kysyy, kuinka hyvin Suomen puolueettomuuspolitiikkaan sopii osallistuminen vastaaviin hankkeisiin.¹²⁸ Vaikka kyseessä on vain yksittäinen puheenvuoro ja kysymys, niin ilmentää se hyvin laajempaa ilmiötä vihreiden suhtautumisesta sotilaalliseen liittoutumiseen. Aineistossa painotettiin toistuvasti EU:n yhteisen puolustuspolitiikan mahdollisuuksia myös sotilaallisilla ulottuvuuksilla. Tätä pidettiin muun muassa Suomelle kustannustehokkaana ratkaisuna. Natoa ja Yhdysvaltoja kyllä kritisoitiin ja pääviesti oli, että sotilasliiton ulkopuolella tulisi pysyä. Kuitenkin EU:sta haviteltiin vastapainoa Natolle ja Yhdysvalloille, johon kuului myös sotilaallisen yhteistyön tiivistäminen ja useaan otteeseen mainittiin mahdollinen eurooppalainen puolustusliitto. Monille vihreiden edustajalle rajanveto hyödyllisen yhteistyön ja liittoutumisen välillä on kuitenkin ollut häilyvää, ja ainakaan puolueessa ei ole ollut mitään selkeää yhteistä linjaa tässä rajanvedossa.

---

¹²⁷ Vasemmistoliitostakin vain Jaakko Laakso puhui enemmän: yhteensä 55 kertaa.

¹²⁸ PTK 107/2004 vp, J. Kasvi, 14.10.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+107/2004+vp+2+24+24>, [luettu: 25.1.2025].

4.2 Jyrkkä ei sotilaalliselle liittoutumiselle

Vasemmistoliitolle Suomen sotilaallinen liittoutumattomuus näyttäytyy turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ehdottomana päätavoitteena. Ainakin osittain tässä näkyy puolueen juuret SKP:hen ja SKDL:ään, joiden politiikkaa leimasi erittäin keskeisesti laajat kytkökset Neuvostoliittoon ja sen seurauksena erittäin kriittinen suhtautuminen länteen ja etenkin sotilasliitto Natoon.¹²⁹ Tämä jatkumo on kuitenkin vain osatekijä vasemmistoliiton suhtautumisessa, puolueiden ilmeisten eroavaisuuksien johdosta. Joillain edustajilla juuret edeltäjiin kuitenkin näkyy erittäin selvästi, ja oli kiistatta muokkaamassa koko puolueen suhtautumista maanpuolustuksen kansainvälisiin ulottuvuuksiin. Joka tapauksessa erittäin syvälle vasemmistoon iskostunut ajatus Suomen sotilaallisesta liittoutumattomuudesta synnytti vähintäänkin epäluuloa myös EU:n mahdollisia yhteisiä puolustusratkaisuja kohtaan.

Kylmän sodan jälkeen Suomi integroitui vahvasti osaksi muuta Eurooppaa, ja länteen päin otettiin askeleita myös puolustuspolitiikassa. Suomi liittyi vuonna 1994 Naton rauhankumppanuusohjemaan ja suhteet sotilasliittoon rakennettiin pitkälti uudelleen 90-luvun aikana. Vaihtoehtona Natoon liittymiselle Suomi loi itselleen uuden ajan puolueettomuuteensa sopivan Nato-optiopoliitiikan, mikä käytännössä tarkoitti puolustusliiton ulkopuolella olemista muiden liittoutumattomien maiden tavoin. Nato-option funktiona olikin lähinnä toimia poliittisena keppihevosenä, eikä kyseistä optiota esimerkiksi mainittu missään Suomen ja Naton välisissä sopimuksissa. Optiopoliitiikalla pyrittiin lähinnä luomaan mielikuvaa jonkin näköisestä erikoiskohtelusta, jos Suomi päättäisi hakea jäsenyyttä. Suomen kylmän sodan jälkeinen integraatio länteen kulki myös pitkälti käsi kädessä Ruotsin kanssa, joten ruotsalaisten ratkaisu pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana maana vaikutti luonnollisesti vahvasti myös Suomeen.¹³⁰

Jokainen vasemmistoliiton kansanedustajista jakoi täysin yksimielisesti näkemyksen Suomesta sotilaallisesti liittoutumattomana maana. Täydellisen kielteinen Nato-näkemys heijastui myös puolueen kantoihin Euroopan unionin yhteisestä puolustuspolitiikasta, johon suhtauduttiin niin ikään kriittisesti. Vasemmistoliitossa EU:n yhteisen puolustuksen nähtiin

---

¹²⁹ Mickelsson 2015, 154–169.

¹³⁰ Särkkä 2019, 111–112, 115.

olevan vain reitti Suomen Nato-jäsenyydelle, ja tätä painotettiin vaalikaudella toistuvasti. Tarkasteltaessa vasemmistoliiton suhtautumista sotilaalliseen liittoutumiseen ja mahdolliseen Nato-jäsenyyteen on myös tärkeää huomioida, että skeptinen tai kielteinen suhtautuminen sotilaalliseen liittoutumiseen on ollut valtavirtaa suomalaisessa politiikassa, eikä siis vain vasemmistoliittoon rajautuva ilmiö.¹³¹ Samasta syystä vasemmistoliiton suhtautumisesta Nato-jäsenyyteen ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, kuinka maanpuolustusmyönteistä tai -vastaista suhtautuminen tässä suhteessa oli. Maanpuolustuksen osalta suhtautuminen Natoon on kuitenkin kiistatta yksi keskeisimmistä kysymyksistä, joten aihe on erittäin relevantti tutkimustehtävän kannalta.

Vuoden 2003 joulukuussa edustajat Tennilä ja Laakso tiedustelivat hallitukselta Suomen kantaa EU:n militarisointiin, johon he itse suhtautuivat ehdottoman kriittisesti.¹³² Huoli Euroopan unionin kehittymisestä militaristisemmaksi oli vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä vaalikaudella 2003–2007 todella merkittävä, sillä lähes jokainen 19:sta edustajasta piti teemaa esillä useampaan otteeseen. Ainoastaan edustajilta Korhonen, Virtanen ja Kangas ei löytynyt ainuttakaan Euroopan unionin puolustuskehitykseen liittyvää kriittistä kommenttia. Kokonaisuudessaankin kolmikko puhui vaalikaudella vain vähän maanpuolustuksesta, mikä kertoo heidän prioriteeteistaan politiikassa. Pääosin eri puolustuspoliittiset teemat kuitenkin korreloivat toistensa kanssa, joten vähäpuheisuus EU:n puolustuspolitiikan kehityksestä selittynee todennäköisimmin edustajien eri painopisteillä politiikassa. Kolmikko ei myöskään pitänyt yhtäkään myönteistä puheenvuoroa aiheeseen liittyen, joten oletettavasti he eivät ole kokeneet tarpeelliseksi toistaa jo muiden puoluetovereidensa pitämiä puheenvuoroja. Tämä on todennäköistä siksi, että kaikki kolme ovat olleet mukana useissa puolustusbudjetista leikkauksia vaativissa talousarvioaloitteissa. Edustajat Virtanen ja Kangas myös sellaisissa, joissa säästöjä perustellaan nimenomaan huolella EU:n puolustuspolitiikan kehityksellä militaristisempaan suuntaan.¹³³

---

¹³¹ Särkkä 2019, 169.

¹³² KK 682/2003 vp, Tennilä, 29.12.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+682/2003>, [luettu: 12.12.2023].

¹³³ TAA 367/2005 vp, Kuoppa / vas ym., 26.9.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+367/2005>, [luettu: 15.12.2023].

Edustajista myös Veijo Puhjo piti vaalikaudella vain yksittäisiä puheenvuoroja, ja kaikkiaan maanpuolustuksesta hän puhui vain kuudesti. Harvoissa puheenvuoroissaan Puhjo ottaakin kaikkein selkeimmin kantaa juuri maanpuolustuksen kansainvälisiin ulottuvuuksiin. Lokakuussa vuonna 2003 hän arvosteli voimakkaasti erityisesti Yhdysvaltoja, mutta myös EU:n mahdollisia yhteisiä puolustusratkaisuja. Puhjo jopa maalailee alkutahteja kolmannelle maailmansodalle seuraavasti: ”tarkoittaisiko esimerkiksi Suomen liittyminen EU:n yhteiseen puolustuspolitiikkaan käytännössä myös liittymistä presidentti Bushin julistamaan terrorisminvastaiseen sotaan, jota pidän erittäin todennäköisenä alkuna kolmannelle maailmansodalle?”.¹³⁴ Puhjon esittämä pessimistinen tulevaisuudennäkymä kertoo siitä vilpittömästä huolesta, minkä Yhdysvaltojen aloittama Irakin sota synnytti 2000-luvun alun poliittiseen ilmapiiriin. Tuomitseva asennoituminen Yhdysvaltoja kohtaan nousikin aineistossa enemmän esille kuin mikään maanpuolustusta koskeva kritiikki, vaikka aineisto oli rajattu koskemaan nimenomaan maanpuolustusta. Joka tapauksessa vasemmistoliiton äärimmäisen kielteinen suhtautuminen kaikkeen mikä edes etäisesti voisi liittyä sotilaalliseen liittoutumiseen näkyy, ei pelkästään Nato-kannanotoissa, vaan myös Euroopan unionin puolustusta käsittelevissä puheenvuoroissa. Uhkakuvat kolmannelle maailmansodasta eivät kuitenkaan esiinny muiden edustajien kuin Puhjon puheenvuoroissa.

Syyskuussa vuonna 2005 edustaja Laakso argumentoi, että Euroopan unionin yhteistä puolustusta on markkinoitu lännessä harhaanjohtavin perustein. Laakson mukaan unioni itse pitää sotilaallisen kyvyn rakentamista tärkeänä, jotta se voisi jatkossa olla ehkäisemässä eri puolella maailmaa tapahtuvia kansanmurhia. Tästä Laakso ei ole vakuuttunut ja väittää, että Euroopan sotilaallisen interventiokyvyn luomisen taustalla olisi muitakin keskeisiä motiiveja, kuten luoda Euroopasta globaali sotilaallinen toimija.¹³⁵ Jaakko Laaksoa on myös pidetty Markus Mustajärven kanssa koko eduskunnan Nato-vastaisimpina edustajina. Kyseisellä vaalikaudella tämä rooli kuuluu kiistatta juuri Laaksolle, ja Mustajärven voikin katsoa perineen Laakson roolin tämän siirryttyä eduskunnasta pois.¹³⁶ Tämä tulkinta on myös aineistoon nähden hyvin johdonmukainen, sillä Mustajärvi oli huomattavan vähäpuheinen

---

¹³⁴ PTK 68/2003 vp, V. Puhjo, 1.10.2003,

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+76+77>, [luettu: 15.12.2023].

¹³⁵ PTK 87/2005 vp, Laakso, 14.9.2005,

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+87/2005+vp+1+29+29>, [luettu: 10.12.2023].

¹³⁶ Särkkä 2019, 202.

vain kolmella maanpuolustusta koskevalla puheenvuorollaan. Laakso puolestaan puhui maanpuolustuksesta ja samalla Natosta enemmän kuin kukaan muu eduskuntaryhmästä yhteensä 55:llä puheenvuorollaan.

Kaikissa puheenvuoroissa, joissa EU:n puolustuspolitiikkaa kritisoidaan ei kuitenkaan keskitytä pelkästään siitä mahdollisesti seuraavaan Nato-jäsenyyteen. Edustaja Mikko Immonen näkee Euroopan unionin suunnitelman perustaa nopean toiminnan joukkoja myös taloudellisena ongelmana Suomelle. Hänen mukaansa Suomi voisi tällaisessa Euroopan yhteisessä puolustusjärjestelyssä joutua silmätikuksi, sillä Suomen puolustusmenot eivät välttämättä olisi kaikkien EU maiden mukaan tyydyttävällä tasolla. Saman puheenvuoron alussa Immonen painottaa Venäjän naapurussuhteen positiivista merkitystä Suomelle. Immonen toimi vaalikaudella Venäjän ystävyysryhmän puheenjohtajana, joten tällaiset huomiot ovat loogisia hänen roolinsa johdosta. Joka tapauksessa hän on tyytyväinen puolustusvaliokunnan toimintaan.¹³⁷ Tämä kiitollisuus nousee mitä ilmeisemmin Suomen kielteisistä Nato-linjauksista. Venäjän intressien huomioiminen voi olla myös osatekijänä Immosen kriittisissä EU:n puolustuskehitystä koskevissa kannanotoissa, vaikka niitä pääosin perustellaankin taloudellisin argumentein.

Euroopan unionin omat määritelmänsä sen turvallisuuspolitiikasta ovat keskeisessä roolissa, kun tarkastellaan eri puolueiden suhtautumista unionin politiikkaan. EU oli julkaissut vuonna 2003 turvallisuusstrategian, jonka mukaan se kehittäisi turvallisuuspolitiikkansa päälinjoja tulevaisuudessa. Kyseessä oli samalla instituution ensimmäinen yritys määritellä sen turvallisuuspolitiikan tavoitteita. Julkaisun mukaan Euroopan suurimmat uhkatekijät olivat terrorismi, joukkotuhoaseiden leviäminen, alueelliset konfliktit, toimintakyvyttömät valtiot sekä järjestäytynyt rikollisuus. Luonnollisesti kyseisten uhkien torjuminen nousee strategian keskeisimmäksi tavoitteeksi.¹³⁸ Vasemmistoliitolle EU:n keskeisimmät turvallisuuspoliittiset tavoitteet tuskin olivat ongelma ja ne suurelta osin vastaavatkin puolueen omia turvallisuustavoitteita. Sen sijaan unionin jatkuvasti kasvanut aktiivisuus turvallisuuspolitiikassa, mistä myös vuoden 2003 turvallisuusstrategia toimii esimerkkinä, on ymmärrettävästi herättänyt huolta puolueessa.

---

¹³⁷ PTK 143/2004 vp, M. Immonen, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+150+150>, [luettu: 7.12.2023].

¹³⁸ Iso-Markku 2016, 56–57.

EU tuskin itsessään olikaan ongelma vasemmistoliitolle, vaikka lähes jokainen suhtautuikin kriittisesti unionin turvallisuuspolitiikan kehitykseen. Puolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Suvi-Anne Siimeksen vuoden 2004 ryhmäpuheenvuoro valottaa hyvin vasemmistoliiton ja EU:n puolustuspolitiikan välistä suhdetta. Ryhmäpuheenvuorossa unionin mahdollisiin puolustuspoliittisiin ratkaisuihin asennoidutaankin myönteisemmin kuin suurimmassa osassa aihetta koskeneissa puheenvuoroissa. Looginen selitys suhtautumiselle löytyykin siitä, että Siimes kehuu hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon kohtaa missä tehdään yksiselitteisen selväksi, ettei Suomi aio hakea Naton jäsenyyttä. EU:n puolustusratkaisuja toisaalta myös kyseenalaistetaan puheenvuorossa, mutta suhtautuminen muuttuu huomattavasti myönteisempään suuntaan, kun Nato on poissuljettu vaihtoehto.¹³⁹

Analysoidessa puheenjohtaja Siimeksen poliittista uraa käy ilmi vasemmistoliiton kahtia jakautuneisuudesta tutkimusaiheen kannalta keskeinen seikka. Siimes nimittäin nuoremman polven ”punavihreänä” vasemmistoliittolaisena ajautui erimielisyyksiin puolueen taistolaisen edustajien kanssa, mikä lopulta johti hänen eroonsa puheenjohtajan paikalta ja koko puolueesta vuonna 2006.¹⁴⁰ Huomionarvoista tässä on se, että aineistosta päätellen suhtautuminen maanpuolustukseen ja etenkin Nato-jäsenyyteen on selvästi ollut jakautuneessa puolueessa yhdistävä tekijä. Nuoremmat edustajat pitivät toisaalta merkittävästi vähemmän maanpuolustusta koskevia puheenvuoroja kuin vanhemmat taistolaiset. Pääargumentit olivat kuitenkin samanlaisia, eikä varsinaisessa suhtautumisessa tunnu olevan merkittäviä eroavaisuuksia puolueen hajanaisuudesta huolimatta.

Yhtenä keskeisenä johtopäätöksenä aineiston pohjalta voi pitää sitä, että edustajien mukaan puolustusliitto Natoon liittyminen olisi lähes huonointa mahdollista puolustuspolitiikkaa mitä Suomi voisi toteuttaa. Vuoden 2003 joulukuussa pitämässään puheenvuorossa edustaja Ojala kuvaa vasemmistoliiton kielteistä suhtautumista Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen, mikä syntyy erittäin kriittisestä suhtautumisesta Yhdysvaltoihin. Ojalan mukaan Yhdysvallat eivät juurikaan kunnioita liittolaistensa kantoja, mutta toimiessaan täysin omapäisesti se kuitenkin sitoo muut Nato-maat omiin ratkaisuihinsa. Ojala myös kyseenalaistaa sotilasliitosta

---

¹³⁹ PTK 97/2004 vp, S.A. Siimes, 28.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+97/2004+vp+2+5+5>, [luettu: 12.12.2023].

¹⁴⁰ Mickelsson 2021, 306–307.

mahdollisesti saatavan hyödyn, sillä hänen mukaansa Euroopassa ei ole näköpiirissä mitään sotilaallista uhkaa seuraavan 10–15 vuoden aikajänteellä.¹⁴¹

Yhdysvaltojen ja Naton kritisoiminen samassa yhteydessä olikin yksi eniten toistuvista teemoista aineistossa. Edustaja Unto Valpas monen muun edustajan tavoin käyttää Yhdysvaltojen aloittamaa Irakin sotaa esimerkkinä vääränlaisesta voimapolitiikasta ja perustelee sillä kielteistä Nato-kantaansa. Valpas myös korostaa Naton epäsuosiota kansan keskuudessa. Samassa yhteydessä hän kertoo, että Suomen ei tulisi myöskään osallistua Euroopan unionin nopean toiminnan joukkoihin, sillä Suomen panos rauhanturvaamisessa on ollut toimiva, eikä sitä tulisi muuttaa.¹⁴²

Edustaja Martti Korhonen piti puolestaan koko vaalikaudella vain kaksi puheenvuoroa maanpuolustuksesta. Korhosen suhtautumisesta voi siis lähinnä sanoa, ettei hän kokenut maanpuolustukseen liittyviä kysymyksiä todennäköisesti kovinkaan tärkeinä, eikä hänen henkilökohtaisesta asennoitumisestaan voi tehdä kovinkaan kattavia johtopäätöksiä puheenvuorojen perusteella. Kuitenkin marraskuussa 2006 käydyssä keskustelussa Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden seurauksista Korhonen arvostelee puolustusministeri Seppo Kääriäistä tämän puheenvuorosta. Korhosen mukaan Kääriäisen puheenvuoro oli epäselvä niin suhteessa puolustuksen rahoitukseen kuin sotilaalliseen liittoutumattomuuteenkin. Arvostelun päätteeksi Korhonen lopettaa puheenvuoronsa kysymyksiin ”Mitä te oikein haette omalla puheenvuorollanne? Nato-jäsenyyttä ilmeisesti?”.¹⁴³ Vaikka Korhonen ei siis itse puheenvuoroissaan esitä suoraa kritiikkiä Suomen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä, on kriittinen suhtautuminen hänenkin kohdallaan havaittavissa kyseisen puheenvuoron kontekstista.

Sotilaallisen liittoutumisen nouseminen juuri tarkastelujaksolla vasemmistoliiton kritiikin kohteeksi oli monella tapaa odotettua. Naton laajeneminen itään yhdistettynä Irakin sodan

---

¹⁴¹ PTK 114/2003 vp, Ojala, 12.12.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+114/2003+vp+4+60+200>, [luettu: 11.12.2023].

¹⁴² PTK 143/2004 vp, U.Valpas, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+153+153>, [luettu: 16.12.2023].

¹⁴³ PTK 112/2006 vp, M.Korhonen, 9.11.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+112/2006+vp+1+14+15>, [luettu: 8.12.2023].

syttymiseen synnytti tilanteen, jossa sotilaallista liittoutumista jyrkästi vastustaville poliitikoille oli tärkeää varmistaa Suomen pysyminen liittoutumattomana. Aineisto osoittaa, että vasemmistoliiton kaikki teemaan kantaa ottaneet edustajat suhtautuivat kielteisesti Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen. Usein samanaikaisesti kritiikin kohteena ovat myös amerikkalaisten toimet Irakissa. Euroopan unionin yhteiseen puolustukseen suhtaudutaan samaan tapaan pääosin kriittisesti, mutta siinäkin keskeisenä piirteenä esille nousee Nato-vastaisuus. EU:n yhteisen puolustuksen kehittäminen herättää edustajissa huolen kehityksestä, jonka seurauksena Suomesta tulisi Naton jäsenvaltio. Yhdysvaltojen tavoin myös jotkut EU-maat saavat kritiikkiä toimistaan Irakin sodassa. Euroopan unionin yhteistä puolustusta ei kuitenkaan yhtä yksiselitteisesti tyrmätä kuin mahdollista Natoon liittymistä ja tyypillinen siihen itseensä kohdistuva kritiikki rakentuu kyseisen puolustuksen tarpeellisuuden kyseenalaistamiselle.

4.3 Kriittisestä täysin kielteiseen suhtautumiseen

Puolueiden suhtautuminen maanpuolustuksen kansainvälisiin ulottuvuuksiin ja etenkin sotilaalliseen puolueettomuuteen poikkeaa jälleen odotettua enemmän toisistaan. Karkeasti jaoteltuna vihreät ja vasemmistoliitto suhtautuvat täysin eri tavalla EU:n mahdollisesti tiivistyvään puolustusyhteistyöhön ja vain osittain samalla tavoin sotilasliitto Natoon. Tämän lisäksi vihreät ja vasemmistoliitto eroavat merkittävästi siinä, miten yhtenäinen linja eduskuntaryhmän sisällä oli.

Vasemmistoliiton suhtautuminen kumpaankin kansainvälisen maanpuolustuksen kysymykseen oli erittäin johdonmukaista ja puolueessa ei juurikaan ollut edes sävyllisiä eroavaisuuksia edustajien kesken. Puolueen puolustuspolitiikan kaikista merkittävin linjaus oli, että Suomen tulee kaikin keinoin välttää sotilaallinen liittoutuminen, ja linja näkyikin erittäin kokonaisvaltaisesti lähes kaikissa maanpuolustukseen liittyvissä kysymyksissä. Vihreillä sen sijaan tällaisia yhtenäisiä linjauksia ei ollut yksiselitteisesti havaittavissa.

Keskeiseksi vihreiden suhtautumista tarkasteltaessa nousee se, että merkittävä osa puolueesta ei ottanut lainkaan kantaa mahdolliseen Nato-jäsenyyteen. Peräti ainoa täysin selkeä kieltävä linjaus koko aineistossa tuli juuri aiemmin käsitellyssä Hautalan ryhmäpuheenvuorossa.

Toisaalta yksikään vihreiden edustaja ei myöskään suoraan sanonut olevansa jäsenyyden kannalla, vaikka osa Anttilan argumenteista olikin vahvasti sotilaallista liittoutumista puoltavia. Vertailun kannalta kuvaavaa onkin juuri Anttilan synnyttämä epäluulo vasemmistoliitossa. Tämä näkyy muun muassa Tennilän ja Laakson väliin huutelulla, jossa he väittävät Anttilan olevan Nato-jäsenyyden kannalla, vaikkei hän tuo sitä suoraan puheissaan esille.¹⁴⁴ Tämä hajanaisuus on hyvin oleellisessa roolissa vihreiden suhtautumisessa. Todennäköisesti valtaosa edustajista oli Nato-jäsenyyttä vastaan, mutta mahdollisesti valmiita tinkimään tästä periaatteesta, jos sillä olisi saavutettu jotain muita vihreille merkittäviä puolustuspoliittisia tavoitteita. Ennen kaikkea asevelvollisuuden muuttamisen puolesta aktiivisesti puhuneiden vaitonaisuus Naton kohdalla voi olla merkki tällaisesta ajattelusta. Toisaalta niin asevelvollisuuden muuttaminen kuin Natoon liittyminenkin oli Suomessa kaukana ajankohtaisesta, mikä kenties parhaiten selittää vähäpuheista linjaa.

Vasemmistoliitossa lähes jokainen edustaja teki vaalikauden aikana selväksi vastustavansa Suomen liittymistä Natoon ja muun muassa asevelvollisuutta tukeneessa argumentaatioissa oli selkeästi havaittavissa yhteys Naton ja asevelvollisuusjärjestelmän säilyttämisen kanssa. Myös tätä taustaa vasten on pääteltävissä, että vihreät eivät ainakaan olleet yhtä jyrkästi Natoa vastaan, vaikka puolue olikin linjannut vastustavansa jäsenyyttä. Jos vihreät olisivat olleet yhtä kielteisiä Natoa kohtaan kuin vasemmistoliitto, olisi heidän analyysinsa asevelvollisuusjärjestelmän muuttamisen seurauksista täytynyt poiketa merkittävästi toisistaan. Tässä kenties vasemmistoliiton ajattelu olisi ollut kauaskatseisempaa, sillä pitkällä aikavälillä Naton kannatus olisi hyvinkin saattanut nousta, jos Suomella ei enää olisi ollut yhtä vahvaa kansallista puolustusta. Itse pidän kuitenkin selvästi todennäköisempänä, että vihreille riski Naton suosion lisääntymisestä ei ollut yhtä suuri ongelma etenkin, jos sen seurauksena olisi luovuttu yleisestä asevelvollisuudesta. Aktiivisuudesta asevelvollisuusjärjestelmän muuttamiseen päätellen joillain vihreillä olisi saattanut hyvinkin olla valmiuksia puoltaa Suomen Nato-jäsenyyttä, jos se olisi johtanut vapaaehtoiseen tai merkittävästi valikoivampaan asevelvollisuuteen.

---

¹⁴⁴ PTK 21/2003 vp, U. Anttila, 14.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+21/2003+vp+2+15+15>, [luettu: 14.5.2003].

Puolueiden suhtautuminen Euroopan unionin mahdollisiin puolustusratkaisuihin niin ikään puoltaa näkemystä vihreiden merkittävästi suopeammasta suhtautumisesta sotilasliitto Natoon. Vasemmistoliitossa suhtauduttiin epäluuloisesti sekä kriittisesti myös EU:n puolustuspolitiikan tiivistämiseen juuri siitä syystä, että sen nähtiin vievän Suomea kohti Nato-jäsenyyttä. Tällaisen huolen voi nähdä täysin perusteltuna, sillä valtaosa Euroopan unionin maista oli rakentanut puolustus- ja turvallisuuspolitiikan juuri Nato-jäsenyyden varaan. Euroopan yhteisissä puolustusratkaisuisa Nato oli siis jo valmiiksi keskiössä, joten mitään liiton ulkopuolisia merkittäviä rakenteita tuskin olisi kannattanut kuin pieni osa EU-maista. Vihreissä puolestaan EU:n puolustusyhteistyöhön suhtauduttiin pääosin myönteisesti. Tosin myös vihreissä oli samankaltaisia varovaisuutta asian suhteen, esimerkiksi edustaja Pulliainen kohdalla.

Vihreillä ja vasemmistoliitolla oli myös merkittäviä yhtäläisyyksiä maanpuolustuksen kansainvälisissä ulottuvuuksissa etenkin suhteessa Yhdysvaltoihin. Kumpikin puolueista kritisoi jyrkästi Yhdysvaltojen toimia Irakissa ja usein tämä näkyi myös kriittisenä suhtautumisena sotilasliitto Natoa kohtaan. Turvallisuuspolitiikan ratkaisuisa sen sijaan oli merkittäviä eroja. Vihreiden mukaan juuri Yhdysvaltojen laittomien toimien seurauksena Euroopan piti syventää omaa puolustusyhteistyötään ja tällä tavoin tehdä maanosasta vähemmän riippuvainen Yhdysvalloista. Vasemmistoliitolle sen sijaan kaikki kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö, mikä edes etäisesti muistuttaisi liittoutumista oli täysin poissuljettua. Edes eurooppalaisten kanssa ei tulisi liiemmin tiivistää puolustusyhteistyötä, ettei missään tilanteessa ajauduttaisi Yhdysvaltojen liittolaiseksi monien muiden Euroopan maiden tavoin. Joka tapauksessa keskeisimmäksi eroavaisuudeksi puolueiden välillä nousee se, kuinka tärkeää Nato-jäsenyyden vastustaminen oli vasemmistoliitolle verrattuna vihreisiin, vaikka jäsenyyttä ei avoimesti kannatettu vihreissäkään.

5 Sotilaallisesta kriisinhallinnasta painopiste siviilikriisinhallintaan

5.1 Kriisinhallinta juuri oikeanlaista puolustuspolitiikkaa

Suomi oli 2000-luvulle tultaessa profiloitunut arvostettuna ja menestyksekkäänä toimijana rauhanturvatehtävissä ja kriisinhallinnassa. Nämä turvallisuuspolitiikan ulottuvuudet olivatkin jo olemassa olevia elementtejä suomalaisessa maanpuolustuksessa. Sen sijaan Euroopan unionin yhteinen puolustus tai Nato-jäsenyys olivat vaalikaudella lähinnä teoreettisella tasolla. Aiemmin käsitellyistä EU:n mahdollisista yhteisistä puolustusratkaisuista kriisinhallinta ja rauhanturvaaminen eroaa keskeisesti siinä, että toimintaa harjoitetaan ainakin pääosin Euroopan rajojen ulkopuolella, vaikkakin usein tiiviissä yhteistyössä muiden eurooppalaisten kanssa.

Kylmän sodan jälkeen koko kansainvälinen turvallisuusympäristö oli ainakin länsimaisesta näkökulmasta katsottuna murroksessa. Tämä ohjasi vahvasti länsimaisten asevoimien kehittämisen logiikkaa pois päin omasta aluepuolustuksesta kohti omien rajojen ulkopuolella tapahtuvaa kriisinhallintaa.¹⁴⁵ Vaikka tämä ei siis ollut lähes koko muun Euroopan tavoin Suomen valitsema tie, niin vaalikaudelle 2003–2007 tultaessa myös Suomesta oli tullut entistä valmiimpi maa osallistumaan erilaisiin rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioihin. Aikaisemmasta poiketen nyt oltiin valmiimpia osallistumaan sellaisiin operaatioihin, joissa asevoiman käyttäminen olisi merkittävästi todennäköisempää ja täten myös riski omille miestappiolle tulisi olemaan korkeampi kuin aiemmin. Aseenkäyttösääntöjen lieventäminen sekä osallistuminen kriisinhallintatehtäviin ilman YK:n tai ETYJ:n mandaattia olivat ajankohtaisia aiheita tarkastelujaksolla niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.¹⁴⁶

Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa eli YK:n mandaattia, sekä itsepuolustusta yksin tai yhdessä liittolaisten kanssa pidettiin ainoina laillisina perusteina sodankäynnille. Kotimaisen rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan näkökulmasta huolta herätti se, että sotilasliitto Nato oli aloittanut sotaan johtaneen sotilasoperaation Serbiaa

---

¹⁴⁵ Raitasalo 2008, 2.

¹⁴⁶ Laitinen ja Nokkala 2005, 42.

vastaan 1999 ilman kyseistä YK:n mandaattia. Naton interventio johtui Kosovossa tapahtuneista laajoista ihmisoikeusloukkauksista ja sodan seurauksena Nato pakotti Serbian noudattamaan tahtoaan Kosovon maakunnassa. Kyseinen konflikti alkoi siis sodalla ilman YK:n sallimaa oikeutusta, mutta sodan päätyttyä Kosovossa kuitenkin alkoi YK:n mandaatilla pitkäkestoinen kriisinhallintaoperaatio.¹⁴⁷ Balkanin tapahtumat herättivät kuitenkin huolen siitä, että sotilaallisia yhteenottoja saattaisi syttyä ilman laillista oikeutusta, mikä luonnollisestikin synnytti keskustelua myös kotimaisessa politiikassa. Koska Naton interventio tapahtui humanitaarisin perustein rauhanturvaoperaation tavoin, synnytti se todennäköisesti vahvaa tarvetta tarkastella Suomen suhtautumista siihen minkälaisiin operaatioihin Suomi mahdollisesti tulevaisuudessa osallistuisi. Tämä ennen kaikkea sellaisissa tilanteissa, joissa ei voitaisi olla täysin varmoja siitä, minkälaiseksi operaatio kehittyisi.

Vihreät puhuivat rauhanturvaamisesta ja kriisinhallinnasta erittäin paljon ja teemasta käytiin jopa enemmän keskustelua kuin asevelvollisuudesta tai puolustusbudjetista. Tämä on yllättävää, koska asevelvollisuutta koskeneissa puheenvuoroissa oli radikaalejakin muutosehdotuksia, joista luonnollisesti syntyy paljon argumentoitavaa ja myös eriävien mielipiteiden seurauksena väittelyä. Myös kansainvälisten kysymysten joukossa kriisinhallinnasta puhuttiin enemmän kuin Natosta tai EU:n puolustuspolitiikan kehityksestä. Kaikista maanpuolustuksen osa-alueista rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta myös jakautuivat ylivoimaisesti tasaisimmin puolueen edustajien keskuudessa.

Pääsääntöisesti kriisinhallinnasta ja rauhanturvaamisesta pidetyt puheenvuorot korostivat toiminnan tärkeyttä. Etenkin siviilikriisinhallinnan merkitys nousi aineistossa esille erittäin keskeisenä vihreän puolustuspolitiikan prioriteettina. Vuonna 2003 pitämässään ryhmäpuheenvuorossa edustaja Hautala kiittää hallitusta sen toimista siviilikriisinhallinnan edistämiseksi Euroopan unionissa ja toteaa, että kriisinhallinnan tulisikin olla pääasiallisesti ei-sotilaallista.¹⁴⁸ Myös kahdessa muussa vuoden 2003 ryhmäpuheenvuorossa, missä kriisinhallintaa käsiteltiin merkittävänä osana puheenvuoroa, puolue on samoilla linjoilla. Aikaisemminkin viitatussa edustaja Anttilan ryhmäpuheenvuorossa myös todetaan, että

---

¹⁴⁷ Raitasalo 2008, 4.

¹⁴⁸ PTK 49/2003 vp, H. Hautala, 3.9.2003,

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+49/2003+vp+1+5+5>, [luettu 22.1.2025].

mahdollinen sotilaallinen kriisinhallintayhteistyö tai mitkään muutkaan EU:n yhteiset puolustuspoliittiset ratkaisut eivät saa olla pois siviilikriisinhallinnasta. Tähän vihreät ehdottavatkin EU:lle yhteisiä määrällisiä ja laadullisia tavoitteita toiminnan kehittämiseksi.¹⁴⁹

Vuotta myöhemmin pitämässään ryhmäpuheenvuorossa edustaja Anttila sen sijaan korostaa kriisinhallinnan kokonaisvaltaista merkitystä, vaikka jälleen painottaakin kuinka painopisteen tulee olla siviilitoiminnassa. Sotilaallista kriisinhallintaa tulisi kuitenkin käyttää, jos muita vaihtoehtoja ei ole ja sillä pystytään saavuttamaan ihmisten turvallisuuden ja rauhan kannalta keskeisiä tavoitteita. Sotilaallista kriisinhallintaa on myös erittäin oleellista tehdä yhdessä muiden EU-maiden kanssa, kunhan toiminnalla on selkeät pelisäännöt ja se nojautuu YK:n peruskirjan periaatteisiin. Täten EU:lla olisi ikään kuin oma mandaattinsa toimia kriisinhallinnassa, mutta EU:n mandaatin tulee olla tarkoin rajattua ja voimankäytön tulisi perustua juuri YK:n periaatteisiin.¹⁵⁰ Tällaisella argumentaatiolla vihreät ovat selkeästi tavoitelleet kriisinhallintatoimien kynnyksen madaltamista, sillä Euroopan unionin itsensä laatiman mandaatin voi perustellusti katsoa olleen mahdollisuus nopeampaan toimintaan. Pelkästään jäsenmaiden merkittävästi pienempi lukumäärä ja yhteiskuntien suhteellinen samankaltaisuus olisi todennäköisesti helpottanut mandaatin saamista. Samalla vihreät tavoittelevat toki EU:n painoarvon lisäämistä globaalissa turvallisuuspolitiikassa.

Kriisinhallinnan osalta vihreillä painottuu samaan tapaan kuin Euroopan yhteisen puolustuspolitiikan saralla tavoite Yhdysvaltojen ja Naton painoarvon vähentämiselle. Nato olikin tarkastelujaksolla erittäin keskeisessä roolissa eurooppalaisessa kriisinhallinnassa. Toisaalta Nato-johtoisia operaatioita, joihin Suomi jo osallistui ei myöskään koettu millään tavoin ongelmallisina. Suomalaisessa rauhanturvapolitiikassa olikin ominaista, että jokaisen operaation kohdalla osallistuminen puntaroitaisiin tarkkaan, ja osallistumisen mittapuuna tarkasteltiin aina kulloisenkin toiminnan mandaattia. Myöskin jokaisen Suomesta osallistuvan tuli olla täysin vapaaehtoinen, mikä osaltaan helpotti poliittisen tuen antamista operaatioille. Suomessa rauhanturvaoperaatioihin lähtemisestä päättää lopulta tasavallan presidentti, jonka

---

¹⁴⁹ PTK 68/2003 vp, U. Anttila, 1.10.2025, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+68/2003+vp+1+8+8>, [luettu: 14.1.2025].

¹⁵⁰ PTK 143/2004 vp, U. Anttila, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+9+9>, [luettu: 22.1.2025].

turvallisuuspoliittinen linja oli vihreille tarkastelujaksolla suhteellisen edullinen.¹⁵¹ Vihreillä ei siis vallitsevassa tilanteessa ollut erityisiä intressejä kritisoida Natoa kriisinhallinnan kontekstissa, sillä Suomen osallistuminen Nato-johtoisiin operaatioihin edisti vihreille tärkeitä tavoitteita.

Kuvaavaa vihreiden suhtautumisessa kriisinhallintaan on se, että jopa sellaiset edustajat, jotka eivät juurikaan puhuneet maanpuolustuksen muista osa-alueista kauden aikana puhuivat silti kriisinhallinnasta. Esimerkiksi edustaja Irina Krohnin ainoa maanpuolustusta koskenut puheenvuoro koko vaalikaudella koski juuri kriisinhallintalakia. Tosin kyseisen puheenvuoron pääargumentit koskivat lähinnä hallituksen toiminnan ja huonon informoimisen kritisoimista, mikä todennäköisimmin sattumalta tapahtui kriisinhallintalain yhteydessä. Samassa hän kuitenkin painottaa kriisinhallintaa toteuttaessa läpinäkyvyyden sekä kansalaisten tuen merkitystä. Mielenkiintoisena yksityiskohtana Krohn myös painottaa kuinka tärkeää ylipäällikkyys on demokraattisissa rakenteissa, ettei armeija sanele mitä poliitikot tekee.¹⁵² Kyseinen Krohnin puheenvuoro on kuitenkin siitä näkövinkkelistä oleellinen, että yleensä jonkin poliittisen teeman noustessa esille puhetta pitänyt edustaja ei jätä tilannetta käyttämättä, jos hän omaa kyseiseen aiheeseen jotain kriittisiä näkökulmia. Tutkielman aineisto on täynnä puheenvuoroja, joissa kansanedustajat kritisoivat tai nostavat erilaisia epäkohtia esille, vaikka aiheesta on selkeästi päädytty argumentoimaan osana jotain hyvin erilaista aihepiiriä. Jos siis kansanedustaja ei näe tarpeelliseksi nostaa kriittisiä näkemyksiään esille tilanteessa, jossa siihen on selkeä mahdollisuus, voi silloin päätellä suhtautumisenkin olleen vähintäänkin neutraalia aineiston valossa.

Toinen esimerkki, kuka käytti lähes ainoan maanpuolustusta koskeneen puheenvuoronsa kriisinhallinnasta, on edustaja Tuija Brax. Yksi kolmesta hänen pitämästään puheenvuorosta koski rauhanturvalakia ja yksi kriisinhallintatehtävissä toimivien upseerien palkkausta. Jälkimmäisessä Brax kysyy upseerien mahdollisesti liian matalasta palkkauksesta

---

¹⁵¹ Heikkilä 2003, 101–102.

¹⁵² PTK 138/2005 vp, I. Krohn, 14.12.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+138/2005+vp+1+24+24>, [luettu: 23.1.2025].

kriisinhallintatehtävissä ja muutenkin korostaa työn merkityksellisyyttä.¹⁵³ Edustaja Braxin yhdessäkään puheenvuorossa ei siis esiinny mitään varsinaista kritiikkiä tai radikaaleja muutosehdotuksia mihinkään maanpuolustuksen osa-alueeseen, vaikka hän joissain yksittäisissä aloitteissa on ollutkin mukana tukemassa tällaista politiikkaa. Hänen suhtautumisensa maanpuolustukseen onkin kokonaisuutena todennäköisesti ollut hyvin puoluetovereidensa kaltaista, mutta kriisinhallintaa koskenut puheenvuoro osittain muista poiketen sisältää jopa jonkin asteista maanpuolustushenkeä ja merkittävää arvostusta työtä kohtaan.

Kriisinhallinta onkin juuri se maanpuolustuksen osa-alue, jossa vihreät vaikuttavat kaikista maanpuolustustahtoisimmilta. Tämä näkyy etenkin jo aiemmin käsitellyssä talousarvioaloitteessa, missä kaikki puolueen edustajat olivat hakemassa miljoonan euron lisäystä siviilikriisinhallintaan käytettyihin varoihin. Aloitteessa ei kuitenkaan vaadita taloudellisen painopisteen siirtämistä sotilaallisesta kriisinhallinnasta, vaan siviilivalmiusryhmille haetaan lisäystä sotilaallisen kriisinhallinnan budjetin ulkopuolelta.¹⁵⁴ Siviilikriisinhallinnan yksi keskeinen tehtävä on täydentää sotilaallista kriisinhallintaa, vaikka se ei suoraan olekaan osa sitä. Kahden eri kriisinhallintaulottuvuuden kehittäminenkin kuului eri ministeriöiden vastuualueille, mutta silti siviilikriisinhallintaa käsitellään usein osana sotilaallista kriisinhallintaa.¹⁵⁵ Tällöin politiikassa on valinnanvaraa käsitellä kriisinhallinnan eri ulottuvuuksia joko päällekkäisinä tai itsenäisinä, kun rahoitus ja kehitystyö tapahtuu ainakin osittain erillään toisistaan.

Vihreät siis tavoittelevat politiikallaan siviilikriisinhallinnan merkittävää lisäämistä, mutta harvemmin sotilaallisen kriisinhallinnan kustannuksella. Puolueessa kyllä painotetaan, että sotilaallinen kriisinhallinta tulisi aina nähdä viimesijaisena toimenä ja työn tulisi sen vuoksi painottua ennaltaehkäisevään siviilikriisinhallintaan. Tällainen ajattelu ei kuitenkaan ole

---

¹⁵³ PTK 57/2005 vp, T. Brax, 19.5.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+57/2005+vp+1+49+49>, [luettu: 23.1.2025].

¹⁵⁴ TAA 1323/2006 vp, J. Sumuvuori / vihr ym., 22.9.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=taa+1323/2006>, [luettu: 12.1.2025].

¹⁵⁵ Sallinen 2005, 95.

millään lailla ristiriidassa kriisinhallinnan peruseriaatteiden kanssa, missä luonnollisesti paras tilanne on sellainen, missä sotilaallista kriisinhallintaa ei tarvita.

Osittain vihreissä kriisinhallinta erotellaan suorastaan muusta puolustuksesta irralliseksi alueeksi. Esimerkiksi vuonna 2006 edustaja Pulliainen kritisoidessaan Suomen puolustusmäärärahoja ehdottaa, että kriisinhallintaan käytettävät rahat erotettaisiin kokonaisuudessaan puolustusbudjetista. Erottelussa olisi taka-ajatuksena turvata kriisinhallinnalle oma rahoituksensa, jonka seurauksena myös muita puolustusmenoja pystyisi helpommin käsittelemään omana kokonaisuutenaan.¹⁵⁶ Pulliainen ei ollut pelkästään aktiivisin vihreä kriisinhallinnasta pidetyissä puheenvuoroissa, vaan vuonna 2006 hän oli koko eduskunnan toiseksi aktiivisin vain edustaja Kimmo Kiljusen jälkeen.¹⁵⁷ Pulliaisen ydinviesteihin kaikkiaan kuului YK:n merkityksen painottaminen, Natoa kannattavien edustajien kritisointi, sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvät riskit ja tästä seuranneet erilaiset toiminnan järjestämiseen liittyvät seikat. Pulliainen ei kuitenkaan esittänyt mitään sellaista, että Suomen tulisi jättäytyä pois eri operaatioista niihin sisältyvien riskien johdosta.

Vuoden 2006 edustaja Sumuvuoren ryhmäpuheenvuoro kuitenkin kiteyttää puolueensa suhtautumista kriisinhallintaan ja rauhanturvaamiseen erittäin hyvin. Puheenvuorossa nostetaan esille Suomen pitkäjänteinen ja menestyksekkäs suoriutuminen niin rauhanturvaamisen, sotilaallisen kriisinhallinnan kuin siviilikriisinhallinnankin saralla. Puheessa linjataan, kuinka vihreä eduskuntaryhmä arvostaa ja pitää tärkeänä tätä toimintaa ja korostetaan vastuunkannon merkitystä globaalien rauhan ja turvallisuuden puolesta. Puheenvuorossa annetaan tukea Suomen päätökselle osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Libanonissa ja tuttuun tapaan korostetaan myös siviilikriisinhallinnan merkitystä operaation onnistumisessa.¹⁵⁸

---

¹⁵⁶ PTK 84/2006 vp, E. Pulliainen, 14.9.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+84/2006+vp+1+132+196>, [luettu: 24.1.2025].

¹⁵⁷ Hakusanalla ”kriisinhallin*” yhteensä 20 puheenvuoroa vuonna 2006. Edustaja Kiljusellakin puheita oli vain kaksi kappaletta enemmän.

¹⁵⁸ PTK 78/2006 vp, J. Sumuvuori, 5.9.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+78/2006+vp+1+6+6>, [luettu: 24.1.2025].

5.2 Painopisteen oltava siviilikriisinhallinnassa

Globaalin näkökulman sekä oikeudenmukaisuuden korostaminen oli tarkastelujaksolla noussut vasemmistoliitossa yhdeksi keskeisimmistä lähestymistavoista politiikan asiakysymyksiin. Vuonna 2007 hyväksyttyä periaateohjelmaa rakennettaessa globaalisuus olikin kaikista korostetuin tulokulma ohjelmaan liittyvissä keskusteluissa.¹⁵⁹ Yhtä lailla puolueen vuosien 1998 ja 2003 ohjelmissa korostettiin kansainvälisen rauhan merkitystä ja Suomen vastuuta globaalista turvallisuudesta.¹⁶⁰ Vasemmistoliiton suhtautuminen rauhanturvaamiseen ja kriisinhallintaan lähtee siis merkittävästi erilaisista lähtökohdista kuin muissa maanpuolustuksen osa-alueissa, joissa puolueen pasifistisuus oli enemmän johtanut kriittisempään lähestymistapaan.

Puolueen kansanedustajat näkivät suomalaisen rauhanturvaamisen pääosin kannatettavana toimintana. Useampi edustajista kommentoidessaan rauhanturvatoimintaa kertovat tukevansa Suomen silloista linjaa. Näin tekee esimerkiksi edustaja Kuoppa syyskuussa 2004 samalla kritisoidessaan Euroopan unionin nopean toiminnan joukkoja sekä Yhdysvaltojen toimia Irakissa.¹⁶¹ Osa eduskuntaryhmästä kannatti jopa Suomen aktiivisempaa roolia kriisinhallinnassa ja rauhanturvaamisessa. Edustaja Ojala pitää tärkeänä kansainvälisen kriisinhallinnan tehokasta kehittämistä ja mainitsee sen nousseen olennaiseksi Suomen Puolustusvoimien tehtäväksi. Ojala myös korostaa, että kansainvälistä kriisinhallintaa pitää nimenomaan rakentaa YK:n toimintaa tukevaksi ja painottaa YK:n mandaatin merkitystä operaatioihin osallistumisessa. Ojala alleviivaa myös siviilikriisinhallinnan merkitystä, mikä esiintyykin toistuvasti edustajien argumentaatioissa.¹⁶²

Syyskuussa vuonna 2005 pitämässään puheenvuorossa edustaja Siimes painottaa läpinäkyvyyden merkitystä kriisinhallintaan osallistumiseen liittyvissä kysymyksissä. Hän

---

¹⁵⁹ Mickelsson 2015, 294.

¹⁶⁰ Vasemmistoliiton puolueohjelma, 1998, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/800>. Vasemmistoliiton vaaliohjelma, 2002, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/816>.

¹⁶¹ PTK 97/2004 vp, Kuoppa, 28.9.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+97/2004+vp+2+36+36>, [luettu: 10.12.2023].

¹⁶² PTK 143/2004 vp, Ojala, 20.12.2004, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+143/2004+vp+1+102+102>, [luettu: 11.12.2023].

lukuisten muiden edustajien tavoin nostaa esille huolensa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätöksenteon siirtymisestä kansainvälisille kentille. Siimes myös omalta osaltaan korostaa YK:n mandaatin merkitystä sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisessa.¹⁶³ Puoli vuotta myöhemmin maaliskuussa 2006 edustaja Kauppila näkee Euroopan unionin kanssa toteutetussa sotilaallisessa kriisinhallinnassa myös positiivisia elementtejä, mutta puoluetovereidensa tavoin painottaa siviilikriisinhallinnan merkitystä. Kauppila toistaa myös puoleensa kantaa siitä, että EU:n yhteistä puolustusta ei pitäisi kehittää puolustusliitto Naton kaltaiseen suuntaan, vaikka yhteistyötä kriisinhallinnassa lisättäisiinkin. Lisäksi Kauppila kertoo vasemmistoliiton vaatimuksesta, että EU:n tulisi tehdä tiivistä yhteistyötä YK:n konfliktinestoyksiköiden kanssa.¹⁶⁴

Ottaen huomioon, kuinka keskeinen osa kriisinhallinta ja rauhanturvatehtävät olivat Suomen ja Naton välisessä yhteistyössä, on jopa yllättävää, ettei tämä maanpuolustuksen osa-alue herätä samanlaista epäluuloa edustajissa kuin kaikki muu Natoon liittyvä. Tosin tämä Nato-yhteistyö rakennettiin Suomen ja muiden puolueettomien maiden kanssa rauhankumppanuusohjelmien pohjalle, ja osallistuminen Nato-johtoisiin kriisinhallintaoperaatioihin tarjosi Suomen kaltaisille maille mahdollisuutta lisätä positiivista turvallisuuden tuottajan imagoa.¹⁶⁵ Toisin sanoen vasemmistoliitossa ei tässä yhteydessä koettu Natoa yhtä ongelmallisena kuin sotilaallista liittoutumista koskevissa kysymyksissä. Yhteistyötä Naton kanssa tehtiin joka tapauksessa rauhankumppanuuden pohjalta, jonka voi nähdä nimenomaan vasemmistoliiton tavoitteidenmukaisena toimintana. Todennäköisesti entistäkin vähemmän ongelmalliseksi yhteistyö rauhankumppanuusohjelman kautta muodostui myös siitä syystä, että Venäjäkin oli Naton rauhankumppanimaiden joukossa.¹⁶⁶ Tällöin toiminta ei myöskään lisännyt minkään tasoista vastakkainasettelua Suomen Venäjä-suhteisiin. Ensisijaisesti Natoon suhtauduttiin tässä yhteydessä myönteisemmin kuitenkin

---

¹⁶³ PTK 87/2005 vp, Siimes, 14.9.2005, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+87/2005+vp+1+4+4>, [luettu: 13.12.2023].

¹⁶⁴ PTK 26/2006 vp, Kauppila, 21.3.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+26/2006+vp+2+2+2+2>, [luettu: 10.12.2023].

¹⁶⁵ Särkkä 2019, 111–112.

¹⁶⁶ Heikkilä 2003, 128.

siksi, ettei yhteistoiminnan nähty tässä muodossa vievän Suomea kohti jäsenyyttä sotilasliitossa.

Vasemmistoliiton ehdoton prioriteetti oli kuitenkin tässäkin kontekstissa pitää Suomi sotilasliiton ulkopuolella. Puolustusvoimille mahdollinen Nato-jäsenyys tarkoittasi kriisinhallintakyvyn painoarvon kasvamista jopa siinä määrin, että siitä muodostuisi yksi tärkeimmistä ja eniten panostetuista puolustuksen ydinosaamisalueista. 2000-luvun alussa jäsenyys olisi todennäköisesti kasvattanut ensisijaisesti voimavarojen vastaanottokykyä, mutta samalla merkittävässä määrin myös sotilaallista kriisinhallintakyvykkyyttä, kun laajan maahyökkäyksen torjuntakykyä olisi voitu laskea.¹⁶⁷ Vasemmistoliitolle tällainen painopisteen muutos olisi ollut tervetullut, kunhan muutos toteutettaisiin ilman Nato-jäsenyyttä. Koko maan kattava aluepuolustus sai kyllä puolueessa tukea, mutta kriisinhallinta nousee aineistossa ainoaksi puolustuksen ulottuvuudeksi, johon tulisi panostaa enemmän.

Samassa keskustelussa kuin Kauppila aikaisemmin myös edustaja Uotila kartoittaa omia näkemyksiään Suomen roolista sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Uotila argumentoi kehitysyhteistyömäärärahojen ja siviilikriisinhallinnan lisäämisen puolesta ja toteaa, että Suomi pystyisi entistä paremmin tukemaan kansainvälistä rauhaa ja vakautta panostamalla näihin osa-alueisiin. Uotila jopa luonnehtii Suomen roolia sotilaallisessa kriisinhallinnassa ”hervittävän aggressiiviseksi ja aktiiviseksi”.¹⁶⁸

Vasemmistoliitossa erilaisten aseettomien vaihtoehtojen esille tuominen ja korostaminen olikin yksi keskeisimmistä lähestymistavoista kriisinhallinnassa ja rauhanturvaamisessa. Kriittiseksi puolueen suhtautumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ei voi kuitenkaan luonnehtia. Lähes aina kritiikki kohdistuu ajatukseen, jossa sotilaallinen kriisinhallinta nähdään ensisijaisena ratkaisukeinona globaaliin rauhaan tähdittäessä. Kuitenkaan Suomen toimintalinjaa sotilaallisessa kriisinhallinnassa ei juurikaan kritisoida ja toiminnalle nähdään puolueessa oma välttämätön paikkansa. Ydinviesti onkin, ettei siviilikriisinhallinta ja kehitysapu saa jäädä toimintakeinoissa sotilaallisen toiminnan varjoon.

---

¹⁶⁷ Peltoniemi 2007, 204.

¹⁶⁸ PTK 26/2006 vp, Uotila, 21.3.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+26/2006+vp+2+24+24>, [luettu: 15.12.2023].

Keskeiseksi ja hieman kiusalliseksi ongelmaksi vasemmistoliitolle tuntuu nousseen juuri EU:n yhteisen turvallisuuspolitiikan kriisinhallinnan ulottuvuus. Puolueessa suhtauduttiin samanaikaisesti erittäin epäluuloisesti unionin yhteisen puolustuspolitiikan kehittämiseen, mutta silti myönteisesti rauhanturvaamiseen ja kriisinhallintaan. Tässä on selvää, että puolueessa haluttiin korostaa juuri YK:n merkitystä rauhanturvaamisessa, koska silloin pohdintaa EU:n puolustuspolitiikan kehittymisestä ei tarvinnut tehdä. EU oli kuitenkin merkittävästi lisännyt toimintaansa kriisinhallinnassa 2000-luvulle tultaessa,¹⁶⁹ joten ilman osallisuutta Euroopan unionin kriisinhallintatoimintaan vasemmistoliitto ei olisi voinut maksimaalisella tavalla edistää keskeistä tavoitettaan globaalin rauhan ylläpitämisessä. Pääosin vasemmistoliitossa tämä ristiriita ratkaistiin painottamalla EU-kysymyksissä juuri kriisinhallintaulottuvuutta, mutta osittain sitä myös välteltiin puhumalla EU:n yhteisestä puolustuspolitiikasta ja kriisinhallinnasta eri konteksteissa. Konkretia siitä, miten EU:n tulisi kriisinhallinnassa kehittää sen sotilaallista ulottuvuutta jääkin vähäiseksi. Myös kriisinhallinnan kyvykkyyden lisäämiseen tähännoita nopean toiminnan joukkoja kritisoitiin puolueessa laajalti.

Suomalaisten toiminnasta eri operaatioissa ei sen sijaan puhuttu aineistossa juuri lainkaan. Tämä on sikäli yllättävää, että suomalaisia joukkoja oli muun muassa Afganistanissa koko vaalikauden ajan. Juuri Afganistanin operaatio olikin sotilaallisessa mielessä kaikista haastavin, mihin Suomi vaalikaudella osallistui. Toisaalta Afganistanin tilanne kärjistyi vasta seuraavalla vaalikaudella, jolloin kriisinhallintatehtävissä kuoli myös kaksi suomalaissotilasta.¹⁷⁰ Syyskuussa vuonna 2006 edustaja Tiusanen kysyi puolustusministeriltä arviota Afganistanin tilanteesta suomalaisten joukkojen jouduttua ampumavälikohtaukseen. Puheenvuoro jää kuitenkin hyvin lyhyeksi, eikä siinä ehdoteta mitään varsinaisia muutoksia Suomen toiminnalle tai osallistumiselle operaatioissa.¹⁷¹ Afganistanista ja sen vaikutuksista suomalaisiin kriisinhallintajoukkoihin puhuttiinkin aineistossa vain muutama otteeseen. Myöskään edellä mainittu Tiusasen kysymys ei johtanut laajempaan keskusteluun suomalaisista joukoista Afganistanissa tai muiden edustajien puheenvuoroihin aiheesta.

---

¹⁶⁹ Heikkilä 2003, 16.

¹⁷⁰ Mustasilta et al. 2022, 62.

¹⁷¹ PTK 84/2006 vp, Tiusanen, 14.9.2006, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=puh+84/2006+vp+1+137+201>, [luettu: 11.12.2023].

5.3 Suomesta rauhan suurvalta

Kriisinhallinta ja rauhanturvaaminen näkyvät kummankin puolueen kannanotoissa pääosin erittäin positiivisessa valossa. Kummallakin puolueelle on vahvasti pasifistisia ideologisia suuntauksia, joten on luonnollista, että konkreettisesti rauhaa rakentava maanpuolustustyö niin kriisinhallinnan kuin rauhanturvaamisenkin osalta saa vihreiltä ja vasemmistoliitolta huomattavaa tunnustusta. Sotilaallista kriisinhallintaa ei kuitenkaan nähdä kummassakaan puolueessa ensisijaisena ratkaisukeinona, vaan pikemminkin välttämättömänä toimenpiteenä, jos ennaltaehkäisevässä työssä epäonnistutaan. Jälkimmäiseen tulisikin puolueiden mukaan lisätä voimavaroja ja siviilikriisinhallinnan merkityksellisyys korostui aineistossa vahvasti molemmilla puolueilla. Vihreät olivat kuitenkin useammin sitä mieltä, että siviilikriisinhallinta oli rajusti aliresursoitua.

Rauhanturvaaminen erillisenä toimintana ei juurikaan noussut aineistossa esille.

Kriisinhallinnasta ja rauhanturvaamisesta puhutaan kuitenkin usein samassa kontekstissa niin kuin tässäkin tutkielmassa on tehty. Tämä johtuu pääosin siitä, että rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta sekoitetaan usein toisiinsa ja niitä käytetään pitkälti synonyymeina keskenään. Toisaalta rauhanturvaamista pidetään usein nimenomaan YK:n toimintaa kuvaavana, kun taas kriisinhallinta liitetään pääosin sotilaalliseen toimintaan Euroopan unionin toimesta. Joka tapauksessa kriisinhallinta oli huomattavasti enemmän käytössä 2000-luvun alussa ja käsitteenä painotti enemmän toiminnan sotilaallista ulottuvuutta,¹⁷² joten siinäkin mielessä ymmärrettävää, että valtaosin aineistossa puhuttiin kriisinhallinnasta. Toisaalta rauhanturvaoperaatioiden matalariskisempi luonne sekä YK:n osallisuus tekee kyseisistä operaatioista poliittisesti vähemmän ongelmallisia. Kuitenkaan käsitteitä ei aineistossa eroteltu toisistaan, mikä myös kuvastaa puolueiden myönteistä suhtautumista kriisinhallintaan.

Painopiste tulisi siis siirtää siviilikriisinhallintaan, mutta kumpikaan puolueista ei tekisi sitä sotilaallisen kriisinhallinnan kustannuksella. Toisaalta valintatilanteessa vihreillä tai

---

¹⁷² Nyholm 2021, 3, 9.

vasemmistoliitolla tuskin olisi ollut ongelmia kohdentaa aseelliseen kriisinhallintaan tarkoitettuja määrärahoja siviilikriisinhallintaan. Joissain yksittäisissä puheenvuoroissa tällaista linjaa tuettiin, tosin pääosin epäsuorin ilmauksin. Sotilaallisen kriisinhallinnan kritisointi jäi kuitenkin kummallakin puolueella vähäiseksi ja koski lähinnä yksittäisiä puheenvuoroja sekä edustajia.

Yksi merkittävä eroavaisuus on YK:n ja EU:n roolien näkemisessä rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioissa. Vihreissä argumentoidaan Euroopan unionin roolin ja merkityksen kasvattamisen puolesta ja siitä tavoitellaan keskeisintä rauhantyötä edistävää instituutiota koko maailmassa. YK:n rooli vihreillä jää selvästi EU:n taka-alalle, mutta sen rooli nähdään kuitenkin tärkeänä ja sen periaatteista ja arvoista tulisi jatkossakin pitää kiinni. Vasemmistoliitolla tämä näkemys kääntyy hieman pääläelle. YK:n mandaattia ja merkitystä korostetaan jatkuvasti ja instituutio nähdään välttämättömänä osana kriisinhallinta- ja rauhanturvatyön oikeuttamista. Euroopan unionin rooli nähdään myös merkittävänä, mutta sen ei pidä asettua YK:n yläpuolelle, eikä kehittyä liian sotilaalliseksi toimijaksi. Vihreidenkin mielestä EU:n puolustuspoliittisen kehittämisen tulisi olla siviilitoimintaan keskittyvää ja rauhaa rakentavaa, mutta EU:n sotilaallisen toiminnan ymmärtäminen ja tukeminen kriisinhallintatyön yhteydessä oli vasemmistoliittoa suojeampaa.

Merkittävin eroavaisuus vihreiden ja vasemmistoliiton välillä syntyy kuitenkin osa-alueeseen liittyneiden kannanottojen määrästä. Kummankin voi nähdä pitäneen rauhanturvaamista ja kriisinhallintaa tärkeänä, mutta vihreiden edustajat pitivät asiaa selkeästi enemmän esillä. Tämä oli myös ainoa keskeinen maanpuolustuksen osa-alue, jossa näin tapahtui. Useissa puheenvuoroissa sivuttiin teemaa jossain toisessa keskeisessä kontekstissa, joten tarkkojen lukujen määrittäminen on mahdotonta, mutta vihreät pitivät noin puolet enemmän sellaisia puheenvuoroja, joiden relevanteimmat argumentit oli rakennettu juuri kriisinhallinnan ympärille.

6 Vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautuminen maanpuolustukseen

Vihreiden ja vasemmistoliiton suhtautuminen maanpuolustukseen poikkesi lopulta yllättävän paljonkin toisistaan. Puolueet olivat kuitenkin jo 2000-luvun alussa monessa mielessä samankaltaisia esimerkiksi vasemmistoliiton punavihreän fraktion ansiosta. Kumpikin puolueista myös painottivat monia samankaltaisia teemoja ja arvoja, kuten globaalia rauhaa, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Lopulta merkittävätkin erot puolustuspoliittisissa näkemyksissä kuitenkin alleviivaavat vihreiden ja vasemmistoliiton välisiä eroavaisuuksia, ja saa puolueet myös näyttäytymään osin erilaisina kuin minkälaisiksi ne mielletään 2020-luvun kontekstissa. Tämän päivän politiikasta syntyneiden mielikuvien takia eroavaisuudet asennoitumisessa tuntuivatkin ennakko-oletusten vastaisilta.

Tarkastelluista neljästä maanpuolustuksen ulottuvuudesta yhdessäkään puolueiden suhtautuminen ei ollut täysin samanlaista suhteessa toisiinsa. Toisaalta vain asevelvollisuuden kohdalla vihreät ja vasemmistoliitto poikkesivat täysin toisistaan. Vihreille Suomen asevelvollisuusjärjestelmä oli aikansa elänyt, ja joillekin instituutio näyttäytyi jopa epätasa-arvoisuuden perikuvana. Puolueessa kannatettiin laajalti ja periaatteessa yksimielisesti valikoivampaa asevelvollisuutta, joka olisi parhaimmillaan merkittävästi nykyistä lyhyempi sekä kummallekin sukupuolelle tarkoitettu. Ainakin osan vihreistä voi myös katsoa tavoitelleen vapaaehtoista asevelvollisuutta, sillä vihreät hakivat järjestelmään sellaisia muutoksia, jotka olivat jo muualla, esimerkiksi Ruotsissa, johtamassa täysin vapaaehtoiseen asevelvollisuuteen. Asevelvollisuuden muuttamisessa edustajat Rosa Meriläinen, Tarja Cronberg ja Johanna Sumuvuori nousivat selkeästi aktiivisimmiksi siinä missä osa vihreistä oli lähinnä hiljaisen hyväksynnän linjoilla.

Vasemmistoliitolle asevelvollisuus näyttäytyi täysin päinvastaisesti sekä tarpeellisena että tasa-arvoisena. Puolueelle maanpuolustus näyttäytyi välttämättömänä pahana, mutta asevelvollisuus ehdottomasti parhaana tapana järjestää uskottava kansallinen puolustus. Vasemmistoliitossa olisi mahdollisesti oltu valmiita muuttamaan asevelvollisuutta muuttuneessa turvallisuusympäristössä, jos olisi voitu olla varmoja, ettei se lisäisi riskiä Suomen sotilaalliselle liittoutumiselle. Puolue oli joka tapauksessa juuri ennen vaalikautta

ilmaissut yhdeksi tavoitteekseen asevelvollisuusjärjestelmän muuttamisen.¹⁷³ Tämän lisäksi asevelvollisuutta tukeneessa argumentaatioissa yleensä ydinviesti oli juuri sotilasliitto Naton vastustaminen. Asevelvollisuudesta puhuttiin puolueessa lopulta vähän, mutta aihetta koskeneet puheenvuorot jakautuivat melko tasaisesti yksittäisiksi silloista järjestelmää tukeneiksi kommentteiksi.

Vapaaehtoinen maanpuolustus herätti molemmissa puolueissa suhteellisen laajastikin epäluuloa. Yksikään edustaja ei kummassakaan puolueessa pitänyt kyseistä toimintaa kokonaisuudessaan hyvänä asiana. Vihreistä edustaja Pulliainen ja vasemmistoliitosta Kauppila ja Laakso vertailivat maakuntajoukkoja ja muuta vapaaehtoistoimintaa jopa suojeluskuntiin ja parhaimmillaan edustajien puheenvuoroista paistoi suoranainen inho vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa kohtaan. Muissa maanpuolustuksen kansallisissa kysymyksissä ehkä keskeisimmiksi nousee Ottawan-sopimukseen liittymisen puolesta pidetyt puheenvuorot sekä vihreiden Meriläisen totaalikieltäytyjien asemaa koskeneet kannanotot. Jälkimmäinen siksi, koska totaalikieltäytymisen täydellä hyväksymisellä tai normalisoinnilla niin rauhanaikana kuin poikkeusoloissa nakertaisi täysin asevelvollisuuden uskottavuutta ja toimivuutta kriisitilanteissa. Kummassakin puolueessa, mutta etenkin vihreissä, tavoiteltiin myös siviilipalveluksen aseman parantamista suhteessa asepalvelukseen. Muissa kansallisen puolustuksen kysymyksessä kuin asevelvollisuudessa puheenvuorot tulivat pääosin vain tietyiltä teemaan selkeästi intohimoisesti suhtautuvilta edustajilta. Tässä vihreistä aktiivisimpia olivat jälleen Meriläinen ja Sumuvuori sekä edustaja Pulliainen, kun taas vasemmistoliiton puolelta eniten äänessä oli Jaakko Laakso.

Puolustusbudjettiin puolueissa suhtauduttiin samansuuntaisesti, mutta kahdella merkittäväällä eroavaisuudella. Sekä vihreät että vasemmistoliitto tavoittelivat systemaattisesti vähennyksiä Suomen puolustusbudjettiin, mutta vasemmistoliitossa tavoitellut summat olivat keskimäärin jopa kaksi tai kolme kertaa suurempia. Vihreät lähestyivät puolustusmenoja ylipäänsä vain pari kertaa vuosittain, mutta vasemmistoliitto sen sijaan osoittautui tässä huomattavasti aktiivisemmaksi. Kaikissa muissa teemoissa vihreät olivat kansanedustajien määrään suhteutettuna hieman aktiivisempia, mutta puolustusbudjetin osalta ero oli selvä vasemmistoliiton eduksi. Kun vasemmistoliiton talousarvioaloitteita vertaa vihreiden

---

¹⁷³ Vasemmistoliiton vaaliohjelma, 2002, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/816>.

vastaaviin, tulee myös entistä paremmin ilmi tavoiteltujen leikkausten kokoluokka. Jo aikaisemmin kandidaatintutkielmassani kävi ilmi, että puolueessa oltiin teeman suhteen aktiivisia ja tavoitellut leikkaukset vaikuttivat merkittävilä. Vasemmistoliiton tavoitellut leikkaukset osoittautuivat kuitenkin vihreisiin reflektoidessa vielä merkittävimmiksi, kun vihreiden passiivisuus ja vähennysten kokoluokka näyttäytyy melko vaatimattomana vasemmistoliiton vastaavien rinnalla. Tätä korostaa myös se, että vihreät olivat suhtautumisessaan asevelvollisuuteen useaan otteeseen ilmaisseet, ettei Suomella ole mitään sotilaallisia uhkakuvia, jolloin voidaan hyvin muuttaa vallitsevaa asepalvelusta ja pienentää liian suureksi koettua reserviä.

Puolustuksen kansainvälisiin kysymyksiin puolueissa suhtauduttiin niin ikään pääosin eri tavoin. Vihreiden mukaan Euroopan unionin mahdolliset yhteiset puolustusratkaisut olivat enimmäkseen hyvä asia. Vain edustaja Erkki Pulliainen vaikutti olevan tässä muita epäluuloisempi. EU:n puolustuspolitiikassa olisi hyvä olla mukana, mutta puolueessa oli merkittäviäkin näkemuseroja mitä tämä tarkoittasi. Osa puolueesta olisi aineistosta päätellen ollut valmis jopa jonkinasteiseen EU:n omaan sotilasliittoon, josta useat puheenvuorot Yhdysvaltojen vaikutusvallan kampeamisesta eurooppalaisessa puolustuspolitiikassa toimivat esimerkkeinä. Joillekin yhteinen puolustuspolitiikka rajautui sen sijaan lähinnä kriisinhallintaan, ja yksittäisenä edustajana Pulliainen oli pitkälti samoilla linjoilla vasemmistoliiton edustajien kanssa.

Vasemmistoliitossa EU:n mahdollisiin puolustuspolitiisiin ratkaisuihin suhtauduttiin lähes yksimielisen kriittisesti, tosin jälleen edustajien välillä oli tiettyjä sävyllisiä eroja. Ongelmaksi koettiin eurooppalaisen puolustuksen linkittyminen Natoon, jonka takia vasemmistoliitossa ei haluttu ottaa riskiä EU:n puolustuspolitiikan integraationkaan suhteen. Kaikkeaa sotilaallista liittoutumista, mutta etenkin jo olemassa ollutta sotilasliitto Natoa vastustettiin puolueessa kaikkien siitä puhuneiden keskuudessa kovasanaisesti ja useiden edustajien kohdalla vielä moneen otteeseen. Myöskään vihreissä Suomen Nato-jäsenyyttä ei kannatettu, mutta puolueessa oltiin merkittävästi vasemmistoliittoa vähäpuheisempia Naton suhteen. Euroopan unionin puolustuspolitiikasta vihreät puhuivat sen sijaan paljon enemmän.

Vihreiden Natosuhtautuminen jäikin osin pimentoon, sillä puolueessa pidettiin vain yksi selkeän kielteinen Natoa koskenut puheenvuoro. Samalla edustaja Anttila oli selkeästi Nato-jäsenyyden suhteen kaikista myötämielisin, ja periaatteessa liittoutumisen kannalla. Toisaalta

Natoa jyrkästi vastustanut puheenvuoro oli tulevan puheenjohtajan Heidi Hautalan pitämä ryhmäpuheenvuoro,¹⁷⁴ ja täten painoarvoltaan Anttilan puheita merkittävämpi. Hautalasta tosin tuli vihreiden puheenjohtaja vasta vuosi pidetyn ryhmäpuheenvuoron jälkeen. Muuten puolueessa ei juuri Natosta puhuttu, mutta Yhdysvaltojen toistuva kritisointi sekä Euroopan puolustuskysymyksissä painotetut elementit kertovat siitä, että suurella todennäköisyydellä valtaosa vihreiden eduskuntaryhmästä vastusti Suomen mahdollista Nato-jäsenyyttä.

Kriisinhallinnassa ja rauhanturvaamisessa puolueet olivat kenties kaikkein lähimpänä toisiaan. Sekä vihreissä että vasemmistoliitossa toiminnassa nähtiin paljon positiivisia elementtejä, vaikka kummassakin ehdottomasti korostettiin aseettomia vaihtoehtoja ensisijaisina kriisinhallinnan ratkaisukeinoina. Eroavaisuus puolueiden välillä sen sijaan syntyi siitä, kuinka vihreissä korostettiin EU:n painoarvon merkitystä kriisinhallinnassa, kun taas vasemmistoliitossa painotettiin toistuvasti YK:n mandaatin merkitystä. Vihreät olisivat siis vasemmistoliittoa valmiimpia osallistumaan eri operaatioihin ilman kyseistä mandaattia, vaikka heillekin YK:n periaatteiden ja arvojen noudattaminen oli tärkeässä roolissa kriisinhallintaulottuvuudessa.

Sisäisessä hajanaisuudessa puolueet niin ikään poikkesivat selkeästi toisistaan.

Vasemmistoliitossa oltiin maanpuolustukseen liittyvissä kysymyksissä lopulta erittäin yksimielisiä, ja eduskuntaryhmän sisäiset eroavaisuudet olivat pitkälti aktiivisuuteen tai retoriikkaan liittyviä. Kaikki esitetyt pääargumentit olivat kuitenkin teemasta riippumatta samansuuntaisia, eikä puolueen sisäiset jännitteet nuoremman ja vanhemman polven vasemmistolaisten välillä tuntunut vaikuttavan puolueen puolustuspolitiikkaan. Toisaalta vanhemmat taistolaisedustajat Tennilä, Kuoppa, Tiusanen ja Laakso olivat neljä aktiivisinta vasemmistoliittolaista. Heistä jokaisella oli kuitenkin vahvat juuret SKDL:ssä tai SKP:ssä sekä Tiusasella ja Laaksolla yhteyksiä jopa Stasiin ja KGB:hen.¹⁷⁵ Kyseisten edustajien

---

¹⁷⁴ PTK 21/2003 vp, H. Hautala, 14.5.2003, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtioapaivaAsiakirjat&docid=puh+21/2003+vp+2+7+7>, [luettu 14.1.2025].

¹⁷⁵ Eduskunnan verkkosivut: Jaakko Laakso, Pentti Tiusanen, Esko-Juhani Tennilä ja Mikko Kuoppa, <https://www.eduskunta.fi/FI/search/Sivut/people/results.aspx?k=#k=satu%20hassi#l=1035>.

Simola 2009, 99–102. Yle MOT, <https://yle.fi/a/20-100363>.

aktiivisuus ja jyrkkä suhtautuminen läntiseen sotilasyhteistyöhön saakin tämän myötä merkittäviä historiallisia kaikuja.

Vihreissä sen sijaan edustajien väliset eroavaisuudet olivat huomattavasti suurempia. Merkittävimmäksi tässä nousi edustaja Anttilan muita selvästi Natomyönteisemmät kannanotot. Myös asevelvollisuudesta puhuneilla oli eroja siinä, kuinka suuria muutoksia järjestelmään tulisi tehdä. Vihreillä myös maanpuolustuksen eri ulottuvuuksia koskeneet puheenvuorot jakautuivat määrällisesti vasemmistoliittoa epätasaisemmin.

Aktiivisuuden osalta eroavaisuudet olivat niin ikään vihreillä vasemmistoliittoa suurempia, vaikka kummassakin puolueessa puheenvuorot kasautuivat tietyille edustajille. Kokonaisuudessaan aktiivisimmat olivat vasemmistoliiton Jaakko Laakso 55:llä ja vihreiden Erkki Pulliainen 42:lla puheenvuorolla. Kirjallisia kysymyksiä aktiivisimmin laativat vasemmistoliitosta Esko–Juhani Tennilä 8 kappaletta sekä vihreistä Rosa Meriläinen 4 kappaletta. Talousarvioaloitteissa ylivoimaisesti aktiivisimmat olivat vasemmistoliiton Mikko Kuoppa 7:llä kappaleella ja Pentti Tiusanen 6:lla kappaleella. Vasemmistoliitosta myös jokainen edustaja piti vähintään yhden maanpuolustusta koskeneen puheenvuoron, tosin edustajat Matti Kangas, Martti Korhonen ja Iivo Polvi puhuivat vain yksittäisiä puheenvuoroja, eivätkä laatineet yhtäkään aihetta koskenutta aloitetta tai kirjallista kysymystä. Vihreissä sen sijaan edustajat Satu Hassi, Irina Krohn, Merikukka Forsius, Osmo Soininvaara, Kirsi Ojansuu, Tuija Brax sekä Oras Tynkkynen olivat kaikki erittäin vähäpuheisia ja muutenkin maanpuolustuksen suhteen vaalikaudella passiivisia. Tosin heistä vain puolueen puheenjohtajankin vuoteen 2004 asti toiminut Satu Hassi ei ollut lainkaan aineistossa esillä. Hänen osaltaan tämä selittyy pitkälti sillä, että hän siirtyi europarlamentaariksi jo vuoden 2004 heinäkuussa.¹⁷⁶ Yleisemminkään puolueen puheenjohtajana toimiminen ei näkynyt aineistossa muita aktiivisempänä toimintana maanpuolustuksen suhteen.

Lopulta Suomen ainoa sotilaallinen uhka eli Venäjä ei noussut aineistossa periaatteessa minkäänlaiseen rooliin. Puolueissa turvallisuusympäristöä pidettiin muuttuneena, jonka seurauksena maanpuolustukseen oltiin valmiita panostamaan selvästi aiempaa vähemmän. Suomalaisessa uhkakuvaopolitiikassa tuntuukin olleen 2000-luvun alussa laajemminkin

---

¹⁷⁶ Eduskunnan verkkosivut: Satu Hassi. <https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/363.aspx>.

taipumus nähdä sotilaalliset uhkakuvat lähes olemattomina ja Suomen suhde Venäjään jossain määrin erityisenä. Silti myös tarkastelujakson aikana paikallisia aseellisia konflikteja Venäjän rajoilla pidettiin mahdollisina. Venäjä kuitenkin oli jo vuosituhannen ensimmäisinä vuosina määritellyt laaja-alaisesti tavoitteekseen maan suurvalta-aseman vahvistamisen ja palauttamisen.¹⁷⁷ Tämä tekee etenkin vihreiden suhtautumisesta maanpuolustukseen erittäin idealistista. Vasemmistoliittoa kuvaisin edelleen kandidaatintutkielman tavoin etäiseksi, mutten kielteiseksi suhteessa maanpuolustukseen. Asevelvollisuuteen liittyvillä linjauksilla on kuitenkin selkeästi muita teemoja enemmän painoarvoa kokonaismaanpuolustuksessa.

---

¹⁷⁷ Limnell 2009, 87–91, 197.

Lähdeluettelo

Alkuperäisaineisto

Valtiopäivät 2003–2007, pöytäkirjat, kirjalliset kysymykset, toimenpideoitteet, lakialoitteet ja talousarvioaloitteet.

Tutkimuskirjallisuus

Cohen, Deborah ja Maura O'Connor. *Comparison and history. Europe in cross-national perspective*. New York: Routledge, 2004.

Heikkilä, Kaisa. *Suomi ja eurooppalainen kriisinhallinta*. Helsinki: Pääesikunnan kansainvälinen osasto, 2003.

Häkkinen, Teemu ja Miina Kaarkoski ja Jouni Tilli. *Maanpuolustustahto Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus Oy, 2020.

Iso-Markku, Tuomas. *Globaalistrategia mukauttaa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sisäisten ja ulkoisten kriisien värittämään toimintaympäristöön. Euroopan yhteinen (?) puolustus*, toim. Timo Mielonen. Helsinki: Suomen Sadankomitea, 2016, 54–72.

Joenniemi, Pertti. *The Changing Face of European Conscription*. Oxford: Routledge, 2006.

Kalela, Jorma. *Historiantutkimus ja historia*. Helsinki: Gaudeamus Oy, 2000.

Karimäki, Jenni. *Protestista puolueeksi. Vihreiden vakiintuminen vaihtoehdosta vallankahvaan 1990-luvulla*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 2022.

Laitinen, Kari ja Arto Nokkala. *Suomalainen asevelvollisuus – historiaa, haasteita ja tulevaisuutta*. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 2005.

Limnell, Jarno. *Suomen uhkakuva politiikka 2000-luvun alussa*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, 2009.

Mickelsson, Rauli. *Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 2021.

- Mustasilta, Katariina ja Tyyne Karjalainen ja Timo R. Stewart ja Mathilda Salo. *Suomi Afganistanissa 2001–2021. Vakauttamisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisten suhteiden vaalimiseen*. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti, 2022.
- Nyholm, Katariina. *Kansainvälisen kriisinhallinnan käsitteellistäminen Suomessa*. Helsinki: PunaMusta Oy, 2021.
- Pekonen, Kyösti. *Puhe eduskunnassa*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 2011.
- Peltoniemi, Rainer. *Suomen puolustusjärjestelmän ydinosaamisalueet ja niiden muutoshasteet mahdollisessa Nato-jäsenyydessä*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, koulutustaidon laitos, 2007.
- Pylkkänen, Ali. *Suojeluskuntalaiset – keitä he olivat? Vapaaehtoisten maanpuolustajien sosiaalinen kerrostuneisuus 1917–1944*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, sotahistorian laitos, 2003.
- Pääesikunta, tiedotusosasto. *Sotilaallinen maanpuolustus: turvallisuuspolitiikkamme perusteet, maanpuolustuksen yleisjärjestelyt*. Helsinki: Pääesikunnan tiedotusosasto, 1997.
- Raitasalo, Jyri. *Kriisinhallinta kriisissä?*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, 2008.
- Sallinen, Anu. *Sotilaallinen maanpuolustus ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen Pohjoismaissa 2000-luvulla*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 2005.
- Särkkä, Iro. *Nato-retoriikka Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa*. Helsinki: Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 121, 2019.
- Tarkka, Jukka. *Jättiläisen jalanjäljet. Alaviitteitä suomettumisen historiaan*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala, 2023.
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2009.
- Wahlbäck, Krister. *Jättiläisen henkäys. Suomen–kysymys Ruotsin politiikassa 1809–2009*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala, 2011.

Poliittiset ohjelmat

Vihreä liitto. *Erityisohjelma 2002*, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/869>.
Helsinki: Vihreä liike, 2002.

Vihreä liitto. *Periaateohjelma 2002*, <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/855>.
Helsinki: Vihreä liike, 2002.

Vihreä liitto. *Eduskuntavaaliohjelma 2003 – Pallo haltuun*. Helsinki: Vihreä liike, 2003.

Vasemmistoliitto. *Vasemmistoliiton Puolueohjelma. Vapauden, demokratian ja kestävän kehityksen yhteiskunta*. Helsinki: Vasemmistoliitto, 1998.

Vasemmistoliitto. *Turvallisuuspoliittinen ohjelma*. Helsinki: Vasemmistoliitto, 2001.

Vasemmistoliitto. *Vasemmistoliiton vaaliohjelma eduskuntavaaleissa 2003*. Helsinki: Vasemmistoliitto, 2002.

Verkkosivut

Eduskunta.fi

Yle.fi

Muut lähteet

EVA. *Erilaisuuksien Suomi. Raportti suomalaisten asenteista 2001*, <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/06/Erilaisuuksien-suomi.pdf>.